

**Hallituksen esitys Eduskunnalle rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevaksi lainsäädännöksi**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä. Lakiin ehdotetaan koottavaksi kaikki rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset. Lainsäädännön rakennetta uudistettaisiin siten, että luotto- ja rahoituslaitoksia sekä muita lakisääteisesti ilmoitusvelvollisia yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia koskisi yksi sisällöltään yhtenäinen laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä. Koska laki korvaisi voimassa olevat rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset, poistettaisiin vastaavat säännökset muista laeista.

Näiden keskeisten voimassa olevan lainsäädännön rakenteeseen liittyvien uudistusten lisäksi lakiin otettaisiin säännökset keskusrikospoliisiin perustettavasta rahanpesun selvittelykeskuksesta. Rahanpesun selvittelykeskuksen perustamisen myötä luovuttaisiin epäilyttäviä liiketoimia koskevasta kaksiporlaisesta ilmoitusjärjestelmästä. Sanotut ilmoitukset tehtäisiin jatkossa keskitetysti rahanpesun selvittelykeskukselle. Laissa olisivat säännökset rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta saada ilmoitusten selvittämisessä tarvittavia tietoja sekä säännökset tietojen tallettamisesta, käytöstä ja luovuttamisesta. Lisäksi laissa säädettäisiin rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta määrätä epäilyttävä liiketoimi keskeytettäväksi. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain nojalla saadut tiedot tallennettaisiin poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa tarkoitettuun epäiltyjen rekisteriin. Edelleen rahanpesun torjuntaan tähtäävän säännösten soveltamisalaa laajennettaisiin

kattamaan rahoituslaitosten, ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttorin ja edustuston, sijoituspalvelujen oheispalveluja tarjoavien yhteisöjen, rahapelitoimintaa järjestävien yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien sekä kiinteistönvälittäjien toiminnan. Lisäksi lakiin sisältyisi säännös ilmoitusvelvolliselle säädetyn tunnistamisvelvollisuuden ja tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden rikkomisen seuraamuksista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luottolaitostoiminnasta annettua lakia, ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annettua lakia, sijoituspalveluyrityksistä annettua lakia, ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annettua lakia, osuuskuntalakia, vakuutusyhtiölakia, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia, vakuutuksenvälittäjistä annettua lakia, panttilainauslaitoksista annettua lakia, poliisin henkilörekistereistä annettua lakia, rikoslakia sekä rahoitustarkastuslakia.

Lainsäädäntö liittyy rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä annettuun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiiviin eli niin sanottuun rahanpesudirektiiviin sekä valtioneuvoston 1 päivänä helmikuuta 1996 hyväksymään periaatepäätökseen hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----|
| ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....                                             | 1  |
| YLEISPERUSTELUT .....                                                             | 4  |
| 1. Johdanto .....                                                                 | 4  |
| 2. Nykytila .....                                                                 | 4  |
| 2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö .....                                               | 4  |
| 2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö .....                      | 8  |
| Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi rahoitusjärjestelmän                     |    |
| rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä .....                              | 8  |
| Ulkomainen lainsäädäntö .....                                                     | 10 |
| 2.3. Nykytilan arviointi .....                                                    | 12 |
| 3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset .....                             | 14 |
| 4. Esityksen vaikutukset .....                                                    | 16 |
| 4.1. Taloudelliset vaikutukset .....                                              | 16 |
| 4.2. Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutukset .....                       | 17 |
| 4.3. Muut vaikutukset .....                                                       | 17 |
| 5. Asian valmistelu .....                                                         | 17 |
| 5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto .....                                         | 17 |
| 5.2. Lausunnot .....                                                              | 17 |
| 6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja .....                                    | 18 |
| 6.1. Riippuvuus muista esityksistä .....                                          | 18 |
| 6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista .....              | 18 |
| YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT .....                                                | 19 |
| 1. Lakiehdotusten perustelut .....                                                | 19 |
| 1.1. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä .....                         | 19 |
| 1.2. Laki luottolaitostoiminnasta .....                                           | 39 |
| 1.3. Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa .....      | 40 |
| 1.4. Laki sijoituspalveluyrityksistä .....                                        | 40 |
| 1.5. Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua |    |
| Suomessa .....                                                                    | 41 |
| 1.6. Osuuskuntalaki .....                                                         | 41 |
| 1.7. Vakuutusyhtiölaki .....                                                      | 41 |
| 1.8. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä .....                                    | 41 |
| 1.9. Laki vakuutuksenvälittäjistä .....                                           | 42 |
| 1.10. Laki panttilainauslaitoksista .....                                         | 42 |
| 1.11. Laki poliisin henkilökistereistä .....                                      | 43 |
| 1.12. Rikoslaki .....                                                             | 43 |
| 1.13. Rahoitustarkastuslaki .....                                                 | 44 |
| 2. Voimaantulo .....                                                              | 44 |
| 3. Säättämisjärjestys .....                                                       | 44 |

## LAKIEHDOTUKSET

|                                                                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä                                                                          | 46 |
| 2. Laki luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta                                                                   | 50 |
| 3. Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 24 §:n muuttamisesta                     | 50 |
| 4. Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta                                                              | 51 |
| 5. Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta | 51 |
| 6. Laki osuuskuntalain muuttamisesta                                                                                       | 52 |
| 7. Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta                                                                                    | 52 |
| 8. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta                                                          | 53 |
| 9. Laki vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta                                                                 | 53 |
| 10. Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta                                                               | 54 |
| 11. Laki poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta                                                            | 54 |
| 12. Laki rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta                                                                            | 55 |
| 13. Laki rahoitustarkastuslain 20 §:n muuttamisesta                                                                        | 56 |

|       |    |
|-------|----|
| LIITE | 57 |
|-------|----|

## Rinnakkaistekstit

|                                                                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2. Laki luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta                                                                   | 57 |
| 3. Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 24 §:n muuttamisesta                     | 60 |
| 4. Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta                                                              | 61 |
| 5. Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta | 63 |
| 6. Laki osuuskuntalain muuttamisesta                                                                                       | 64 |
| 7. Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta                                                                                    | 66 |
| 8. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta                                                          | 68 |
| 9. Laki vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta                                                                 | 70 |
| 10. Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta                                                               | 72 |
| 11. Laki poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta                                                            | 75 |
| 12. Laki rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta                                                                            | 76 |
| 13. Laki rahoitustarkastuslain 20 §:n muuttamisesta                                                                        | 77 |

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Johdanto

Rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoitukseen käyttämisen estämisestä annettu Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi 91/308/ETY, jäljempänä *rahanpesudirektiivi*, tuli Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) mukaisesti koskemaan myös Suomea. Rahanpesudirektiivi saatettiin voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleella rikoslain (39/1889) kätkemisrikoksia koskevan 32 luvun muutoksella. Lisäksi rahanpesudirektiivin sisältyy ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia koskevia määräyksiä asiakkaan tunnistamisesta, huolellisuusvelvollisuudesta ja epäilyttävistä liiketoimista sekä näiden liiketoimien ilmoittamisvelvollisuudesta. Mainitut määräykset saatettiin voimaan muuttamalla asianomaisia elinkeino- ja toimialoja koskevia lakeja. Lisäksi rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet valvottavilleen tarkempia määräyksiä rahanpesudirektiivin sisältyvistä velvollisuuksista sekä niiden täyttämisestä.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä. Lakiin on tarkoitettu koota voimassa olevat rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset. Samalla muista laeista poistetaan rahanpesua ja epäilyttäviä liiketoimia koskevat säännökset. Muutosten tavoitteena on ennalta estää rahanpesua yhtenäistämällä epäilyttäviä liiketoimia koskeva lakisääteinen ilmoitusjärjestelmä. Sanottujen ilmoitusten selvittämistä tehostetaan perustamalla keskusrikospoliisiin rahanpesun selvittelykeskus, jäljempänä selvittelykeskus. Edelleen uudistuksen tavoitteena on täydentää voimassa olevaa rahanpesun estämiseen tähtäävää lainsäädäntöä rahanpesudirektiivin edellyttämällä tavalla. Direktiivi edellyttää muun muassa lakisääteisen ilmoitusvelvollisuuden sekä rangaistussäännösten soveltamisalan laajentamista.

Esityksessä ehdotetaan selvittelykeskuksen perustamista keskusrikospoliisiin. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä luovuttaisiin epäilyttäviä liiketoimia koskevasta kaksiportaisesta ilmoitusjärjestelmästä. Rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeus vastaanottaa sanottuja ilmoituksia

poistettaisiin. Ilmoitusvelvolliset elinkeino- ja toimialat tekevät ehdotuksen mukaan epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset keskitetysti selvittelykeskukselle, jossa ilmoitukset selvitetään ja tutkitaan. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain nojalla saadut tiedot tallennettaisiin poliisin henkilökäytöstä annettussa laissa (509/1995) tarkoitettuun epäilyttäjien rekisteriin. Selvittelykeskukselle siirtyisi myös rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön voimassa olevan lain mukainen oikeus määrätä liiketoimen keskeyttämisestä.

Ehdotuksen mukaan epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten selvittämisessä sovellettaisiin myös poliisilain (493/1995) poliisitutkintaa koskevia säännöksiä, ellei asiassa olisi syytä epäillä rikoksen tapahtuneen, jolloin sovellettaisiin esitutkintalakia (449/1987). Oikeus antaa tarkempia säännöksiä siirtyisi sisäasiainministeriölle, jonka olisi kuultava muita asianomaisia ministeriöitä ja rahoitustarkastusta antaessaan ilmoitusvelvollisille elinkeino- ja toimialoille tarkempia säännöksiä rahanpesun estämiseen tähtäävistä velvollisuuksista sekä niiden täyttämisestä.

### 2. Nykytila

#### 2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Muun kuin esirikokseen osallisen rahanpesu kriminalisoitiin 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleella rikoslain kätkemisrikoksia koskevan 32 luvun muutoksella. Kätkemisrikoksena rangaistaan myös rahanpesusta ilmoittamatta jättäminen, johon joku on muun lain mukaan velvoitettu. Rikoslain lisäksi rahanpesudirektiivissä edellytetyt rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset on saatettu maan sisäisesti voimaan muuttamalla asianomaisia elinkeino- ja toimialoja koskevia lakeja. Suomen voimassa olevassa oikeudessa ei ole yhtenäistä lainsäädäntöä rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi.

Rahanpesudirektiivin perusteella säännökset asiakkaan tunnistamisesta, huolellisuusvelvollisuudesta sekä epäilyttävistä liiketoimista ja näiden liiketoimien ilmoittamisvelvollisuudesta on Suomessa saatettu voimaan

luottolaitostoinnasta annetun lain (1607/1993) 95—97 §:llä, 97 a, 100 a ja 100 b §:n lisäyksellä sekä 100 §:n muutoksella, ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (1608/1993) 24 §:llä, osuuskuntalain (247/1954) säästökassatoimintaa koskevan 16 i §:n lisäyksellä, sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 49—51 ja 56 §:llä, ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain (580/1996) 16 §:llä, vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6 b—6 d §:n muutoksella, vakuutuksenvälittäjistä annetun lain (251/1993) 20 a ja 21 §:llä ja niiden muutoksella, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 81—83 §:llä, ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain (635/1989) 46 a—46 d §:n lisäyksellä, panttilainauslaitoksista annetun lain (1353/1992) 28 a, 28 b, 38 a §:n lisäyksellä sekä 15 ja 37 §:n muutoksella (769/1997). Laki vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta annetun lain ja ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain kumoamisesta (613/1997) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1997. Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säätämisen johdosta ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annettu laki on tullut tarpeettomaksi.

Koska voimassa olevissa laeissa olevat säännökset asiakkaan tunnistamisesta, huolellisuusvelvollisuudesta sekä epäilyttävistä liiketoimista ja näiden liiketoimien ilmoittamisvelvollisuudesta ovat eri laeissa suurelta osin yhdenmukaiset, käydään seuraavassa läpi yksinomaan luottolaitostoinnasta annetun lain rahanpesua ja epäilyttäviä liiketoimia koskevat säännökset. Lisäksi asianomaisissa kohdissa otetaan huomioon muiden lakien vastaavat säännökset, jos ne mainittavasti poikkeavat luottolaitostoinnasta annetun lain säännöksistä.

Luottolaitostoinnasta annettu laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lailla saatettiin Suomessa ETA-sopimuksen mukaisesti voimaan tuolloiset Euroopan yhteisöjen luotto- ja rahoituslaitoksia koskevat direktiivit, muun muassa rahanpesudirektiivi.

*Henkilöllisyyden toteaminen.* Henkilöllisyyden toteamisesta säädetään luottolaitostoinnasta annetun lain 95 §:ssä. Pykälässä säädetään luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen velvollisuudesta todeta sen vakituinen asiakkaan

henkilöllisyys. Jos asiakas todennäköisesti toimii toisen henkilön lukuun, on tunnistaminen käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Muut kuin vakituiset asiakkaat on tunnistettava, kun suoritettavan liiketoimen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvinä toimenpiteinä on vähintään 15 000 ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 85 000 markkaa, taikka jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää. Tunnistamistiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen tai asiakassuhteen päättymisestä.

Vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 b §:n mukaan vakuutusyhtiön on todettava asiakkaansa henkilöllisyys sellaisissa asiakassuhteissa, joista sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, on tunnistaminen vakuutusyhtiön käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Samansisältöinen säännös asiakkaiden tunnistamisvelvollisuudesta on myös ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa sekä vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa. Sosiaali- ja terveysministeriö on 31 päivänä joulukuuta 1993 antanut valvottavilleen vakuutusyhtiöille ja vakuutuksenvälittäjille rahanpesua koskevat määräykset, joiden mukaan toimeksiantajan henkilöllisyys on todettava. Vakuutusyhtiöiden ja vakuutuksenvälittäjien tunnistamisvelvollisuutta on määräyksissä rajoitettu siten, ettei tunnistamista tarvitse suorittaa, jos toimeksiantosopimuksessa on kysymys sellaisesta vakuutuksesta, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 6 000 markkaa (1 000 ecua) tai jossa kerta-vakuutusmaksu on enintään 15 000 markkaa (2 500 ecua). Näistä rajoista riippumatta asiakas on aina tunnistettava, jos epäillään rahanpesua. Tunnistamisvaatimus ei määräysten mukaan lisäksi ole pakollinen lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa, yrittäjä-eläkevakuutuksessa eikä muussakaan sellaisessa eläkevakuutuksessa, jossa vakuutukseen ei liity takaisinostoehtoa eikä vakuutus-ta voida käyttää lainan vakuutena. Tunnistamista ei myöskään tarvitse toimittaa silloin, kun kyseessä on yksinomaan kuoleman, sairauden tai tapaturman varalta otettu vakuutus (puhdas riskivakuutus) tai kun asiakkaana on toinen vakuutusyhtiö tai pankki. Mikäli vakuutusyhtiö ja vakuutuksenottaja ovat sopi-

neet, että vakuutusmaksu veloitetaan suoraan vakuutuksenottajan pankkitililtä, on tunnistamisvelvollisuus tällä toimenpiteellä täytetty.

Panttilainauslaitoksista annetun lain mukaan panttilainauslaitos ei saa vastaanottaa pantattavaksi tarkoitettua esinettä, ellei panttaaja osoita todistettavasti henkilöllisyyttään ja ole täysi-ikäinen tai jos on syytä epäillä, ettei panttaajalla ole oikeutta pantata esinettä. Panttilainauslaitoksen on siten aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys.

*Huolellisuusvelvoite ja ilmoitusvelvollisuus.* Luottolaitostoiminnasta annetun lain 96 §:ssä säädetään luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen sekä valuutanvaihtoa harjoittavan rahoituslaitoksen toimintavelvollisuuksista poikkeavien tai epäilyttävien liiketoimien yhteydessä. Liiketoimi on pykälän mukaan poikkeava, jos se erottuu tavanomaisesta sen rakenteen tai suuruuden taikka laitoksen koon tai toimipaikan sijainnin osalta, jos sillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka jos se ei sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa. Tällöin luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen sekä valuutanvaihtoa harjoittavan rahoituslaitoksen on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle. Jos selvityksen jälkeen tai muutoin on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, on luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen sekä valuutanvaihtoa harjoittavan rahoituslaitoksen joko keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä. Liiketoimi voidaan edellä sanotusta poiketen suorittaa, jos toimenpiteistä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi edunsaajan selville saamista. Epäilyttävistä liiketoimista tulee välittömästi ilmoittaa rahoitustarkastukselle, jolle on lisäksi pyynnöstä annettava kaikki epäilyn selvittämisessä merkitykselliset tiedot sekä asiakirjat. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa epäilyksen kohteelle.

Muissa laeissa olevat säännökset huolellisuusvelvoitteesta ja ilmoitusvelvollisuudesta vastaavat luottolaitostoiminnasta annetun lain säännöksiä. Vakuutusyhtiöt ja vakuutuksenvälittäjät tekevät voimassa olevan lain mukaan epäilyttävää liiketointa koskevat ilmoitukset rahoitustarkastuksen sijaan sosi-aali- ja terveysministeriölle. Osuuskuntalain 3 luvussa tarkoitetut säästökassat tekevät

sanotut ilmoitukset suoraan esitutkintaviranomaisille.

Rahoitustarkastusta koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 96 §:n 4 momentti. Momentin mukaan rahoitustarkastuksen on ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos se sille ilmoitettujen tai muutoin hankkimiensa tietojen perusteella katsoo, että on syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen. Lisäksi rahoitustarkastus voi samanaikaisesti antaa luottolaitokselle ja sen konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitokselle sekä valuutanvaihtoa harjoittavalle rahoituslaitokselle määräyksen pidättyä suorittamasta liiketointa enintään viiden pankkipäivän ajaksi, jos tällainen pidättyminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten. Panttilainauslaitoksista annetun lain mukaan rahoitustarkastuksella on oikeus antaa vastaava määräys enintään seitsemän päivän ajaksi.

Vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 c §:n mukaan ministeriön on ilmoitettava asiasta edelleen asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos ministeriöllä on vakuutusyhtiön ilmoituksen tai tarkastustoiminnassaan saamiensa tietojen nojalla syytä epäillä, että vakuutusyhtiön palveluja käytetään tai aiotaan käyttää rikollisesta toiminnasta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämiseen tai häivyttämiseen. Lisäksi ministeriöllä on pykälän 4 momentin mukaan näissä tapauksissa oikeus antaa vakuutusyhtiölle määräys pidättyä suorittamasta liiketointa enintään seitsemän päivän ajaksi, jos tällainen pidättyminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten. Samansisältöinen säännös on myös ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa sekä vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa. Osuuskuntalain 3 luvussa tarkoitettuja säästökassoja valvovalle säästökassatarkastajalle ei voimassa olevassa laissa ole asetettu vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta.

*Vahingonkorvausvastuu.* Vahingonkorvausvastuusta säädetään luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 §:ssä. Pykälän mukaan luotto- ja rahoituslaitokselle tai rahoitustarkastukselle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä toimineille henkilöille ei aiheudu

vastuuta huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Muissa laeissa on samansisältöiset säännökset vahingonkorvausvastuusta.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain säätämisen jälkeen EFTA valvontaviranomainen kiinnitti huomiota siihen, että rahanpesudirektiivin täydellinen voimaan saattaminen edellytti Suomessa lainsäädäntömuutoksia muun muassa rahanpesuun liittyvien rangaistussäännösten osalta. EFTA valvontaviranomaisen ehdottamat rangaistussäännökset lisättiin luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin 1 päivänä elokuuta 1996 voimaan tulleella lailla. Rangaistussäännösten ohella luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin lisättiin uusi 97 a §, jonka mukaan valuutanvaihtoa harjoittavaan rahoituslaitokseen sovelletaan lain 95—97 §:ää. Lisäksi 97 a §:ssä säädetään valuutanvaihtoa harjoittavan rahoituslaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa rahoitustarkastukselle ennen toimintansa aloittamista. Velvollisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi 100 b §:ssä.

**Rangaistussäännökset.** Luottolaitostoiminnasta annetun lain 96 §:n 2 momentissa säädetään kiellosta ilmoittaa asiakkaalle rahoitustarkastukselle tehdystä epäilyttävää liiketointia koskevasta ilmoituksesta. Lain 100 §:n mukaan 96 §:n 2 momentin vastaisesta ilmoituksen tekemisen paljastamisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Myös ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetussa laissa sekä panttilainauslaitoksista annetussa laissa on vastaava viittaus rikoslain 38 lukuun. Muissa laeissa ei sanottua viittausta rikoslakiin ole.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 100 a §:ssä sekä panttilainauslaitoksista annetun lain 38 a §:ssä säädetään tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta. Pykälän mukaan tunnistamisvelvollisuuden tai tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta tuomitaan sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain mukaan tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta rangaistaan sakolla tai enintään kuuden kuukauden pituisella vankeusrangaistuksella, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Muissa laeissa ei tunnistamisvelvollisuuden rikkomista ole sanktioitu.

**Tietojen rekisteröinti, käyttö ja luovutus.** Luottolaitostoiminnasta annetun lain 96 §:n 2 momentin mukaan rahoitustarkastus saa rekisteröidä, käyttää ja luovuttaa sille ilmoitettuja tietoja vain rahanpesun vastustamiseen. Muissa laeissa on sanottua momenttia vastaavat säännökset rahoitustarkastuksen tai vastaavasti sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta rekisteröidä, käyttää ja luovuttaa niille ilmoitettuja tietoja.

**Tarkemmat määräykset.** Luottolaitostoiminnasta annetun lain 96 §:n 3 momentin mukaan rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset huolellisuusvelvoitteesta, ilmoitusvelvollisuudesta sekä niiden täyttämisestä. Rahoitustarkastus on 14 päivänä helmikuuta 1994 antanut rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n mukaisille valvottavilleen määräyksen luottolaitoksen toiminnassa noudatettavasta huolellisuudesta ja menettelytavoista suojautua rahoitusjärjestelmän rikolliselta hyväksikäytöltä. Elokuun 1 päivästä 1996 voimaan tulleella luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 a §:n lisäyksellä lain 95—97 §:ssä olevat rahanpesun estämisestä koskevat säännökset sekä rahoitustarkastuksen rahanpesun estämiseen liittyvät määräykset on laajennettu koskemaan myös valuutanvaihtoa harjoittavia rahoituslaitoksia. Valuutanvaihtoa harjoittavista rahoituslaitoksista ei kuitenkaan tullut rahoitustarkastuksen valvottavia. Rahoitustarkastuksen valvonta rajoittuu niiden osalta rahanpesun estämiseksi annettujen säännösten noudattamisen valvontaan ja niihin keinoihin, joita se voi kohdistaa muihin kuin valvottaviinsa. Rahoitustarkastus on valvonut rahanpesun estämiseksi annettujen säännösten noudattamista suorittamalla tarkastuksia ja puuttunut havaitsemiinsa epäkohtiin.

Vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 d §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaa rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat määräykset. Vastaava säännös on myös ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa sekä vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa. Sosiaali- ja terveysministeriö on 31 päivänä joulukuuta 1993 antanut rahanpesua koskevat määräykset suomalaisille vakuutusyhtiöille ja Suomessa toimiluvan saaneille ulkomaisille vakuutusyhtiöille sekä vakuutuksenvälittäjille. Rahanpesua koskevaa valvontaa sosiaali- ja terveysministeriö on harjoittanut muun tarkastustoiminnan yhteydessä.

*Rahanpesun käsittelyryhmä.* Sisäasiainministeriön alaisen keskusrikospoliisin tehtävänä on poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 9 §:n mukaan muun muassa kansainvälisen, järjestäytyneen, ammattimaisen, taloudellisen ja muun vakavan rikollisuuden torjuminen. Keskusrikospoliisin tehtäviin on kuulunut rahanpesurikosten ennalta estäminen, epäilyttävien liiketoimien tutkiminen sekä ryhtyminen tarpeellisiin toimenpiteisiin epäiltyjen saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen. Toiminta on keskusrikospoliisissa keskitetty rikostietopalvelutulosyksikköön, johon on muodostettu erityinen rahanpesun käsittelyryhmä.

*Ilmoitusjärjestelmä ja ilmoitusten käsittely.* Epäilyttäviä liiketoimia koskeva lakisääteinen ilmoitusjärjestelmä on Suomessa organisoitu siten, että ilmoituksia vastaanottavat rahoitustarkastus, sosiaali- ja terveysministeriö sekä keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmä. Rahoitustarkastus vastaanottaa ilmoituksia rahoitustarkastuslain 2 §:ssä tarkoitetuilta valvottavilta ja valuutanvaihtoa harjoittavilta rahoituslaitoksilta sekä sosiaali- ja terveysministeriö vastaanosti valvonnassaan olevilta vakuutusyhtiöiltä ja vakuutuksenvälittäjiltä. Jos tapauksessa on syytä epäillä rahanpesua, tekevät rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö niille ilmoitetuista tapauksista edelleen ilmoituksen keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle. Lisäksi rahanpesun käsittelyryhmä vastaanottaa suoraan ilmoituksia muun muassa säästökassoilta, tullilaitokselta, muilta poliisiyksiköiltä sekä yksityisiltä tahoilta.

Vuosien 1994 ja 1996 välisenä aikana rahanpesun käsittelyryhmä vastaanotti yhteensä 645 ilmoitusta, joista 480 toimitti rahoitustarkastus. Sosiaali- ja terveysministeriö toimitti rahanpesun käsittelyryhmälle sanotuna aikana yhteensä kolme ilmoitusta. Muilta poliisiyksiköiltä, tullilaitokselta sekä yksityisiltä tahoilta rahanpesun käsittelyryhmä vastaanotti vuosien 1994 ja 1996 välisenä aikana yhteensä 161 ilmoitusta. Lisäksi vuonna 1996 vastaanotettiin yksi ilmoitus valuutanvaihtoa harjoittavalta rahoituslaitokselta. Rahoitustarkastus vastaanotti valvottavilta vuosien 1994 ja 1996 välisenä aikana yhteensä 854 ilmoitusta sekä sosiaali- ja terveysministeriö vastaanosti 15 ilmoitusta.

Keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmän tehtävänä on ollut erityisesti kerätä vastaanottamiensa ilmoitus-

ten perusteella tietoa epäilyttäivistä liiketoimista, analysoida tietoa edelleen ja saattaa asia tarvittaessa esitutkintaan.

Epäilyttävien liiketoimien selvitystoiminnassa ja rikosten tutkinnassa keskusrikospoliisi on yhteydessä eri maiden rahanpesua tutkiviin viranomaisiin. Näiden kanssa on vaihdettu tietoja sekä annettu tarvittaessa oikeus- ja virka-apua. Poliisin edustajat ovat aktiivisesti osallistuneet kansainväliseen yhteistoimintaan kansainvälisen poliisijärjestön (I.C.P.O. - Interpol), jäljempänä Interpol, puitteissa. Lisäksi poliisin edustajat ovat osallistuneet muun muassa lähinnä taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) jäsenmaiden piirissä toimivan Financial Action Task Force -työryhmän, jäljempänä FATF, European Drugs Unit:in, jäljempänä EDU, sekä Egmont-ryhmän työskentelyyn.

Rahanpesun käsittelyryhmän esitutkintaan siirtämien juttujen määrä on prosentuaalisesti ja lukumääräisesti kasvanut jatkuvasti. Vuonna 1994 esitutkintaan siirrettiin viisi juttua (2,2 prosenttia vastaanotettujen ilmoitusten kokonaismäärästä), vuonna 1995 kymmenen juttua (5,3 prosenttia kokonaismäärästä) ja vuonna 1996 yhteensä 30 juttua (22,4 prosenttia kokonaismäärästä). Mainitut luvut ovat osittain harhaanjohtavia, koska yksi esitutkintaan siirretty juttu voi sisältää useita rahanpesun käsittelyryhmän vastaanottamia ilmoituksia. Lisäksi esitutkintaan siirretty juttu voi käsittää myös aikaisempina vuosina tulleita ilmoituksia.

## **2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö**

Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä

Rahanpesudirektiivin tarkoituksena on estää rahoitusjärjestelmän käyttö rahanpesutarkoituksiin. Rahanpesudirektiivissä määrätään sekä jäsenvaltioiden velvollisuudesta kriminalisoida rahanpesu että erityisesti luotto- ja rahoituslaitosten velvollisuuksista rahanpesun estämiseksi. Direktiivin 1 artiklassa määritellään rahanpesu. Rahanpesulla tarkoitetaan direktiivissä seuraavia varoihin kohdistuvia toimia tietoisena niiden rikollisesta alkuperästä: varojen muuntaminen tai siirtäminen tarkoituksena salata tai peittää niiden laiton alkuperä tai avustaa rikokseen osallis-

ta välttämään teon oikeudelliset seuraamukset; varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan, liikkeiden ja niitä koskevien oikeuksien tai omistusoikeuden salaaminen tai peittely sekä varojen hankkiminen, omistus tai käyttö. Lisäksi rahanpesulla tarkoitetaan direktiivissä osallisuutta yllä mainittuihin tekoihin tai liittymistä niitä varten sekä yritystä, avunantoa, yllytystä, suosimista ja neuvomista. Rahanpesu on kyseessä myös silloin, kun esirikos on suoritettu jonkun toisen valtion alueella.

Edelleen rahanpesudirektiivin 1 artiklassa määritellään luotto- ja rahoituslaitokset. Luottolaitoksella tarkoitetaan yritystä, joka liiketoimintanaan vastaanottaa yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntää luottoja omaan lukuunsa. Rahoituslaitoksella tarkoitetaan yritystä, joka ei ole luottolaitos ja jonka pääasiallisen toiminnan muodostaa yhden tai useamman seuraavan toiminnon harjoittaminen: luotonanto, rahoitusleasing, maksujen välityspalvelut, maksuvälineiden liikkeeseenlasku ja hoitaminen, takaukset ja sitoumukset, kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun seuraavilla välineillä: rahamarkkinavälineet, ulkomaan valuutta, rahoitusfutuurit ja optiot, valuutta- ja korkovälineet sekä siirtokelpoiset arvopaperit, osallistuminen osakeantoihin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoaminen, yritysneuvonta pääoman rakennetta ja toimialastrategiaa koskevista asioista ja niihin liittyvistä kysymyksistä sekä sulautumisiin ja yritysostoihin liittyvä neuvonta ja palvelut, välitystoiminta rahamarkkinoilla, arvopaperisalkun hoito ja neuvonta, arvopaperisäilytys ja -hoito sekä säilytyspalvelut. Lisäksi rahoituslaitoksen määritelmä kattaa asianmukaisesti toimiluvan saaneet vakuutusyhtiöt, jotka harjoittavat henkivakuutuksen ensivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa ensimmäisessä neuvoston direktiivissä (79/267/ETY), jäljempänä ensimmäinen henkivakuutusdirektiivi, tarkoitettua toimintaa. Luotto- ja rahoituslaitoksen määritelmät kattavat sellaisten luotto- ja rahoituslaitosten yhteisön alueella sijaitsevat sivukonttorit, joiden kotipaikat ovat yhteisön ulkopuolella.

Direktiivin 3 artiklan mukaan luotto- ja rahoituslaitoksilla on velvollisuus tunnistaa vakituiset asiakkaansa. Velvollisuus koskee vakituisten asiakkaiden ohella myös muita määrätty edellytykset täyttäviä asiakkaita.

Lisäksi luotto- ja rahoituslaitosten on artiklan mukaan pyrittävä selvittämään myös todellinen edunsaaja, jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun. Vakuutusyhtiöiden osalta direktiivissä sallitaan tiettyjä poikkeuksia asiakkaiden tunnistamisvelvollisuudesta. Lisäksi tunnistamisesta voidaan poiketa, jos asiakas on direktiivissä tarkoitettu luotto- tai rahoituslaitos. Tunnistaminen on kuitenkin aina suoritettava, jos epäillään rahanpesua.

Direktiivin 4 artiklassa määrätään luotto- ja rahoituslaitosten velvollisuudesta säilyttää tunnistamistiedot sekä tositetiedot liiketoimien osalta vähintään viiden vuoden ajan liiketoimien suorittamisesta ja asiakassuhteen päättymisestä.

Huolellisuusvelvoite merkitsee direktiivin 5 artiklan mukaan sitä, että luotto- ja rahoituslaitosten on tutkittava erityisen huolellisesti kaikki liiketoimet, jotka niiden käsityksen mukaan ovat luonteensa puolesta erityisesti omiaan olemaan yhteydessä rahanpesuun.

Direktiivin 6 artiklassa on määräyksiä luotto- ja rahoituslaitosten yhteistyöstä rahanpesun vastustamisesta vastuussa olevien viranomaisten kanssa. Yhteistyö rahanpesua vastustavien viranomaisten kanssa edellyttää luotto- ja rahoituslaitosten osalta oma-aloitteista ilmoituksen tekoa seikoista, jotka saattavat viitata rahanpesuun. Lisäksi sanottujen viranomaisten pyynnöstä tulee luotto- ja rahoituslaitosten toimittaa näille kaikki tarvittavat tiedot sovellettavassa lainsäädännössä säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Viranomaisille toimitettuja tietoja voidaan käyttää vain rahanpesun vastustamiseen, ellei kansallisessa lainsäädännössä ole toisin määrätty.

Jos luotto- ja rahoituslaitokset tietävät tai epäilevät liiketoimen liittyvän rahanpesuun, tulee niiden direktiivin 7 artiklan mukaan pääsääntöisesti pidättyä suorittamasta sitä ennen ilmoituksen tekemistä rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille. Viranomaiset voivat tällöin neuvoa jättämään liiketoimen toteuttamatta. Liiketoimi voidaan kuitenkin suorittaa loppuun, jos sen epäillään liittyvän rahanpesuun ja jos pidätyminen siitä on mahdotonta tai todennäköisesti häiritseisi epäillyn rahanpesujärjestelyn edunsaajien jäljittämisyrityksiä. Tällöin liiketoimesta on tehtävä ilmoitus välittömästi jälkikäteen.

Asiakkaalle ei direktiivin 8 artiklan mää-

räyksen mukaan saa ilmaista, että viranomaiselle on toimitettu rahanpesuepäilyä koskevia tietoja tai että rahanpesututkimus on käynnissä.

Vilpittömässä mielessä tapahtuva tietojen ilmaiseminen rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille ei rahanpesudirektiivin 9 artiklan mukaan ole sopimukseen eikä lakiin, asetuksiin tai hallinnollisiin määräyksiin perustuvan, tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomista eikä luotto- tai rahoituslaitosta taikka sen johtajia tai työntekijöitä voida asettaa min-käänlaiseen vastuuseen sen perusteella.

Direktiivin 10 artiklan mukaan, jos valvovat viranomaiset luotto- ja rahoituslaitoksissa suoritettujen tarkastusten yhteydessä tai muulla tavoin saavat tiedon epäilyistä rahanpesutapauksesta, tulee tarkastusta suorittavien viranomaisten ilmoittaa asiasta rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille.

Luotto- ja rahoituslaitokset ovat 11 artiklan mukaan velvollisia sisäisten tarkastus- ja tiedonantomenettelyjen sekä työntekijöiden koulutuksen avulla edistämään rahanpesun valvontajärjestelmän toimivuutta.

Direktiivin 12 artiklan määräyksen mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava direktiivin säännösten ulottamisesta koskemaan kokonaan tai osittain sellaisia ammatteja ja yrityslajeja, joissa ei ole kyse luotto- ja rahoituslaitoksista, mutta joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin.

Direktiivin 13 artiklassa määrätään komission yhteyteen perustettavasta yhteyskomiteasta, jonka tehtävänä on muun muassa arvioida, tulisiko direktiivin määräykset laajentaa koskemaan jotain ammattia tai yrityslajeja, jos todetaan, että sitä on jossakin jäsenvaltiossa käytetty rahanpesutarkoituksiin.

Jäsenvaltioiden on 14 artiklan mukaan varmistettava direktiivin kaikkien säännösten täydellinen noudattaminen erityisesti määrämällä luotto- ja rahoituslaitoksille asetettujen velvollisuuksien rikkomisen seuraamuksista. Jäsenvaltiot voivat lisäksi direktiivin 15 artiklan mukaan antaa tai pysyttää voimassa ankarammat säännökset direktiivissä määrättyistä velvollisuuksista. Direktiivin 16 artiklassa määrätään jäsenvaltiot saattamaan direktiivi maan sisäisesti voimaan 1 päivään tammikuuta 1993 mennessä.

## Ulkomainen lainsäädäntö

Kaikki Euroopan talousalueeseen kuuluvat valtiot ovat saattaneet rahanpesudirektiivin määräykset voimaan sisäisessä lainsäädännössään. Rahanpesun estämiseen tähtäävät säännökset ovat tästä johtuen eri jäsenmaissa hyvin yhdenmukaiset. Seuraavassa esitetään rahanpesua estämään tähtäävää lainsäädäntöä Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa, Saksassa sekä Hollannissa. Maiden lainsäädännön kuvauksessa on keskitytty lähinnä ilmoitusvelvollisten laajuutta sekä epäiltyä rahanpesua koskevia ilmoituksia vastaanottavien viranomaisten kuvaukseen.

*Ruotsi.* Laki rahanpesun vastustamisesta (Lag om åtgärder mot penningtvätt, SFS 1993:768) tuli Ruotsissa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lain tavoitteena on estää sellaiset rikoksella hankittuun omaisuuteen kohdistuvat toimenpiteet, joilla omaisuuden luonne pyritään peittämään, joilla rikollinen pyrkii välttämään rikoksen johdosta tuomitavat oikeudelliset seuraamukset tai joilla omaisuuden takaisinsaantia pyritään vaikeuttamaan, samoin kuin sellaiset toimenpiteet, jotka käsittävät omaisuuden kohdistuvat määräämistoimet, hankinnan, hallinnan tai käytön. Lain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalasta. Ilmoitusvelvollisten laajuus noudattaa rahanpesudirektiivin asettamia vaatimuksia. Vuoden 1997 alusta lukien lain soveltamisalaa laajennettiin koskemaan myös valuutanvaihtoa. Rahanpesun vastustamiseksi annettu laki asettaa useita velvollisuuksia ilmoitusvelvollisille. Ilmoitusvelvollinen on velvollinen lain 3 §:n mukaan pidättymään sellaisen liiketoimen suorittamisesta, johon käytettävien varojen se olettaa olevan hankittu rikoksella, josta voi seurata yli 6 kuukauden mittainen vankeusrangaistus. Lisäksi laissa on säädetty asiakkaiden tunnistamisvelvollisuudesta, tunnistamistietojen säilyttämisestä, huolellisuusvelvollisuudesta, ilmoitusvelvollisuudesta sekä vaadituista sisäisistä rutiineista ja työntekijöiden koulutuksesta.

Rahoitustarkastusta vastaava Finansinspektion valvoo lain ja antiimensa määräysten noudattamista. Lisäksi Finansinspektionilla on lain 12 §:n mukaan velvollisuus ilmoittaa epäilyistä rahanpesutapauksista, joista se on saanut tietää valvontaa suorittaessaan tai muulla tavoin. Ilmoitusvelvolliset ovat velvollisia tekemään ilmoituksen kaikista niistä

seikoista, jotka viittaavat rahanpesuun. Ilmoitukset tehdään keskitetysti Finanspolisenille. Finanspolisenin tehtäviin kuuluu epäillyä rahanpesua koskevien ilmoitusten vastaanotto, ilmoitusten analysointi ja rahanpesuasioihin liittyvä koulutus. Yksikössä työskentelee 13 henkilöä, joista kymmenen on poliisimiehiä. Finanspolisen on vastaanottanut ilmoitusvelvollisilta ja muilta tahoilta vuonna 1994 yhteensä 429, vuonna 1995 yhteensä 391 sekä vuonna 1996 yhteensä 431 (11 lokakuuta mennessä) ilmoitusta. Suurin osa ilmoituksista tulee luotto- ja rahoituslaitoksilta.

*Tanska.* Rahanpesulaki (Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993. Laki pohjautuu rahanpesudirektiivin määräyksiin. Lain soveltamisalaan kuuluvat rahanpesudirektiivissä määritellyt luotto- ja rahoituslaitokset, myös rahanvaihtopisteet, sekä lisäksi eläkekassat. Edelleen kasinot on niitä koskevassa laissa velvoitettu tunnistamaan asiakkaansa ja rekisteröimään henkilötiedot sekä ilmoittamaan rahanpesuepäilyistään poliisille. Laissa on säännökset vaaditusta kontrollijärjestelmästä ja työntekijöiden koulutuksesta, asiakkaan tunnistamisesta ja tunnistamistietojen säilyttämisestä sekä velvollisuudesta ilmoittaa epäilyttäviä rahanpesutapauksista. Lain määräysten noudattamatta jättäminen voidaan rangaista sakolla. Jos liiketoimen epäillään liittyvän rahanpesuun, tulee ilmoitusvelvollisen tehdä tästä ilmoitus rahanpesusihteeristölle (Hvidvasksekretariat i Statsadvokaturen for særlig økonomisk kriminalitet). Rahanpesusihteeristö on erillinen yksikkö, joka toimii erityisesti talousrikostutkintaan perustetun syyttäjäviranomaisen yhteydessä. Rahanpesusihteeristön tehtäviin kuuluu rahanpesuepäilyä koskevien ilmoitusten vastaanottaminen, rekisteröinti sekä analysointi. Edelleen sihteeristö koordinoi rahanpesututkimuksia sekä välittää rahanpesua koskevaa tietoa ilmoitusvelvollisille ja muille tahoille. Rahanpesusihteeristö tutkii vastaanottamansa ilmoituksen ja lähettää sen 24 tunnin kuluessa edelleen toimivaltaiselle poliisiyksikölle esitutkintaa varten. Paikalliset poliisiyksiköt tutkivat rahanpesuepäilyjä rahanpesusihteeristön tekemien ilmoitusten pohjalta ja raportoivat tapauksen etenemisestä takaisin sihteeristölle.

*Norja.* Rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset tulivat Norjassa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Säännökset, jotka

pohjautuvat rahanpesudirektiivin määräyksiin, lisättiin Finansieringsvirksomhetslovin 2—17 §:ään. Lakiin sisältyy säännökset asiakkaiden tunnistamisesta ja tunnistamistietojen säilyttämisestä, huolellisuusvelvoitteesta sekä velvollisuudesta tehdä ilmoitus, jos liiketoimeen käytettyjen varojen epäillään olevan rikoksesta saatua hyötyä. Lain soveltamisalaan kuuluvat rahanpesudirektiivissä mainittujen luotto- ja rahoituslaitosten lisäksi muun muassa Norjan keskuspankki ja pankkipalveluja tarjoavat postitoimistot. Lain säännösten tahallinen ja tuottamuksellinen noudattamatta jättäminen on sanktioitu. Tarkemmat määräykset lain soveltamisesta on antanut Finansdepartement. Norjassa ilmoitukset tehdään keskitetysti Okokrimille, joka on Norjan lain mukaan sekä poliisi- että hallinnollinen viranomainen. Vuoden 1992 lopusta lähtien Okokrimissa on toiminut erityinen rahanpesuyksikkö. Yksikön tehtävänä on toimia rahanpesun torjunnan keskusyksikkönä sekä vastaanottaa ja analysoida epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia. Esitutinnan suorittaa joko Okokrim tai muu poliisin esitutkintaa suorittava yksikkö.

*Saksa.* Rahanpesun vastustamista koskeva laki (Geldwäschegesetz) tuli Saksassa voimaan 29 päivänä marraskuuta 1993. Lakiin on sisällytetty rahanpesudirektiivin tärkeimmät määräykset sekä FATF:n suositukset. Lain soveltamisalaan kuuluvat ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitokset mukaan lukien rahanvaihtopisteet. Tunnistamis- ja ilmoitusvelvollisuus on kasinoiden ohella ulotettu koskemaan kaikkia elinkeino- ja toimialoja, kun suoritettavaan liiketoimeen sisältyy yli 20 000 Saksan markan suuruinen käteissuoritus. Kukin osavaltio (länder) määrää itse, mille viranomaiselle ilmoitukset epäilyttävästä liiketoimesta tehdään. Ilmoitukset tehdään joko osavaltion poliisille tai yleiselle syyttäjälle. Kun epäilyttävää liiketointa koskeva ilmoitus on tehty, ei ilmoituksen kohteena olevaa liiketointa saa suorittaa loppuun, ellei yleinen syyttäjä anna tähän lupaa taikka yleinen syyttäjä on jättänyt reagoimatta ilmoitukseen kahden työpäivän kuluessa. Rahanpesun estämisestä ja juttujen tutkinnasta vastaavat osavaltioiden poliisit, tulliviranomaiset sekä Bundeskriminalamt, liittovaltion poliisiviranomainen. Bundeskriminalamt tutkii ne epäillyt rahanpesutapaukset, joilla on yhteyksiä muihin maihin sekä hoitaa yhteydenpidon ulkomaisiin viranomaisiin.

*Hollanti.* Hollannissa rahanpesua koskevat säännökset tulivat voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994. Lain tavoitteena on rahoituslaitosten uskottavuuden ylläpitäminen ja rahanpesun vastustaminen. Lain säännökset pohjautuvat rahanpesudirektiivin määräyksiin. Hollannissa ilmoitusvelvollisia ovat pääasiassa rahanpesudirektiivissä mainitut luotto- ja rahoituslaitokset. Lisäksi muun muassa rahanvaihtopisteet ja kasinot ovat ilmoitusvelvollisia. Valvontaviranomaisista Hollannin keskuspankilla on myös ilmoitusvelvollisuus epätavallisista liiketoimista. Yksinomaan rahanpesun torjuntaan tarkoitettu viranomainen (MOT) työskentelee oikeusministeriön alaisuudessa. MOT:n palveluksessa työskentelee 17 henkilöä. MOT:n tehtäviin kuuluu rekisteröidä, prosessoida ja analysoida vastaanottamansa epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset. Lisäksi sen tehtäviin kuuluu tietojen antaminen esitutkintaa suorittaville viranomaisille, palautteen antaminen ilmoitusvelvollisille, tutkimustoiminta, rahanpesun vastustamista koskevien tietojen ja suositusten antaminen sekä yhteydenpito ulkomaisiin viranomaisiin. MOT raportoi toiminnastaan vuosittain oikeusministeriölle. MOT:n tarkoituksena on toimia luotto- ja rahoituslaitosten sekä poliisin ja syyttäjäviranomaisten välissä ilmoitusten selvittäjänä.

Hollannissa tehdään ero epätavallisten ja epäilyttävien liiketoimien välillä. Epätavallisista liiketoimista tehdään ilmoitus ainoastaan MOT:lle. Jos ilmoitusvelvollinen katsoo liiketoimen olevan epäilyttävä, tulee sen tehdä ilmoitus sekä MOT:lle että poliisille. Jos MOT tutkiessaan sille tehtyä ilmoitusta epätavallisesta liiketoimesta tulee siihen tulokseen, että kyseessä on epäilyttävä liiketoimi, se siirtää jutun yleiselle syyttäjälle esitutkintaa ja syytetoimenpiteitä varten. Poliisiin on perustettu rahanpesuasioihin erikoistunut yksikkö, Finpol. Vuonna 1996 Finpolin palveluksessa työskenteli 16 henkilöä. Vuonna 1994 MOT vastaanotti 21 000 ilmoitusta epätavallisista liiketoimista ja välitti näistä edelleen Finpolille 2 239. Vuonna 1995 vastaanavat luvut olivat 16 215 ja 2 218.

### 2.3. Nykytilan arviointi

Rahanpesun vastustaminen on uusi rikos- torjunnan alue. Tietyille talouselämän aloille on lailla säädetty velvollisuus ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista. Lisäksi lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus edellyttää poikkeamista

luotto- ja rahoituslaitoksia sekä vakuutusyhtiöitä koskevista salassapitosäännöksistä. Lakisääteisen ilmoitusjärjestelmän käyttöönotto on tästä johtuen vaatinut huomattavan määrän koulutusta esimerkiksi pankeissa. Koulutuksen ja annetun palautteen johdosta luottolaitosten sekä muiden ilmoitusvelvollisten tekemien ilmoitusten laatu on noussut ja tämä on osaltaan tehostanut keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmän toimintaa.

Rahanpesun käsittelyryhmän toiminnan tehostumista kuvaa esitutkintaan siirrettyjen juttujen määrän prosentuaalinen ja lukumääräinen kasvu. Esitutkintaan siirrettyjen juttujen määrä on kansainvälisesti vertaillen korkea. Resurssien puutteen johdosta sekä rahanpesun käsittelyryhmän että rahoitustarkastuksen työskentelyssä rahanpesun torjumiseksi on edellä sanotusta huolimatta havaittu puutteita. Osa epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista on aika- ja henkilöstöpulan johdosta jouduttu jättämään tutkimatta. Rahoitustarkastuksessa on rahanpesuasioiden parissa työskennellyt päätoimisesti kaksi henkilöä. Lisäksi ilmoitusten sisään syöttöä on muiden tehtäviensä ohella hoitanut yksi henkilö. Rahanpesun käsittelyryhmän henkilöstöä on vähitellen lisätty. Vuonna 1994 ryhmässä työskenteli kaksi tutkijaa. Vastaavasti vuonna 1996 ryhmässä työskenteli päätoimisesti viisi tutkijaa. Lisäksi ryhmää avusti muiden tehtäviensä ohella yksi sihteeri.

Rahanpesun torjunnassa suurimmaksi ongelmaksi on havaittu hajautettu, kaksiportainen epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten vastaanotto. Epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia vastaanottaa tällä hetkellä kolme viranomais tahoa: rahoitustarkastus, sosiaali- ja terveysministeriö sekä keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmä. Sanotuilla tahoilla on myös oikeus rekisteröidä saamansa epäilyttävää liiketoimintaa koskevat ilmoitukset. Yhteistä keskusrekisteriä ei ole olemassa. Hajautettu ilmoitusjärjestelmä on johtanut muun muassa siihen, että tiedon kulku on hidasta eikä kaikki tarpeellinen tieto ole välittynyt rahanpesun käsittelyryhmälle.

Epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia vastaanottavien viranomaisien keskinäisessä tiedonvaihdoissa on puutteita. Salassapitosäännösten vuoksi ei rahoitustarkastuksella ja sosiaali- ja terveysministeriöllä ole riittäviä oikeuksia saada tietoja muilta viran-

omaisilta, kuten tullilaitokselta ja poliisilta. Tarpeellisten tietojen puuttumisesta johtuen rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön on niille ilmoitettujen tai sanottujen viranomaisten muulla tavoin saamien tietojen perusteella usein vaikeata riittävällä varmuudella kyetä päättämään siitä, onko epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen johdosta tarpeellista ryhtyä jatkotoimenpiteisiin, esimerkiksi ilmoittaa asiasta edelleen keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle.

Rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön tulee vastaanottamiensa epäilyttävää liiketointa koskevien ilmoitusten johdosta arvioida, onko syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen. Niiden tulee toisin sanoen ratkaista, onko syytä epäillä rahanpesua. Tämä on käytännössä aiheuttanut vaikeuksia. Syinä voidaan mainita ensinnäkin rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön hyvin rajoitettu tiedonsaantioikeus muilta viranomaisilta. Toiseksi nämä viranomaiset joutuvat harkitsemaan esitutkintakynnystä vastaavan kynnyksen ylittymistä. Esitutkintakynnyksen ylittymisestä päättäminen ja esitutkinnan käynnistäminen kuuluu kuitenkin yksinomaan esitutkintaviranomaiselle, joka myös suorittaa esitutkinnan kokonaisuudessaan. Rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö eivät kuulu esitutkintaviranomaisiin. Näin ollen niillä ei ole esitutkintakokemusta eikä tällaisten viranomaisten tietoja käytettävissään.

Arvion tekeminen rahanpesun todennäköisyydestä on erittäin ongelmallista. Käytännössä tämä on aiheuttanut sen, ettei keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmä ole saanut riittävästi tietoa rahoitustarkastukselta tai sosiaali- ja terveysministeriöltä. Esimerkiksi rahoitustarkastus vastaanotti vuosien 1994 ja 1996 välisenä aikana yhteensä 854 ilmoitusta, joista se välitti edelleen rahanpesun käsittelyryhmälle 480 ilmoitusta. Miltei puolet rahoitustarkastuksen valvottavien tekemistä epäilyttävää liiketointa koskevista ilmoituksista jäi siten ainoastaan rahoitustarkastuksen tietoon. Rahanpesun käsittelyryhmälle eivät ole välittyneet kaikki ne epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset, jotka olisivat voineet johtaa esitutkinnan aloittamiseen tai joista olisi voi-

nut olla apua esitutkinnassa olevan tai tutkintaan tulevan tapauksen selvittämisessä. Tiedon kulun osalta rahoitustarkastuksen ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmän välillä on lisäksi havaittu esitutkintaa haittaavia viiveitä.

Rahanpesu on kansainvälinen ongelma, jonka ratkaiseminen edellyttää toimivaa ja tehokasta kansainvälistä yhteistyötä. Keskusrikospoliisin rahanpesun käsittelyryhmä on havainnut, että sen käsittelemistä tapauksista ainoastaan 23 prosenttia on puhtaasti kotimaisia ja 77 prosentissa tapauksista on ollut kytkentä ulkomaille. Rahanpesun torjunnassa ongelmaksi on havaittu yhteistyön toimivuus ulkomaiden viranomaisten kanssa, maiden erilainen lainsäädäntö sekä viranomaisorganisaatioiden erilaisuus. Useat kansainväliset organisaatiot ja yhteenliittymät työskentelevät rahanpesun torjuntajärjestelmän kehittämiseksi muun muassa eri maiden lainsäädäntöä yhtenäistämällä.

Kansainvälinen tietojenvaihto rahanpesuilmoituksia vastaanottavien viranomaisten välillä tapahtuu kahdella tasolla. Poliisin kansainvälisestä tietojenvaihdosta on määräyksiä esitutkinta- ja oikeusviranomaisten kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä sopimuksissa. Tällaisia sopimuksia ovat muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 32/1971), keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 30/1981) sekä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (SopS 53/1994). Tietojenvaihtoa tapahtuu lisäksi kansainvälisten poliisiyhteistyöjärjestöjen, lähinnä Interpolin, puitteissa. Hallinnollisten viranomaisten välillä kansainvälinen tietojenvaihto tapahtuu keskinäisten sopimusten perusteella.

Esitutkinta- ja hallinnolliset viranomaiset eivät yleensä pysty täysimittaiseen tietojenvaihtoon toistensa kanssa. Täten esimerkiksi rahoitustarkastus ei voi välittää keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle toisen maan valvontaviranomaiselta saamaansa tietoa ilman tämän viranomaisen antamaa lupaa eikä puolestaan rahanpesun käsittelyryhmä voi välittää rahoitustarkastukselle Interpolilta saamia tietoja Interpolin sisäisten sääntöjen rajoittamana tai toisen maan poliisiviranomaisen asettaman

käyttörajoituksen johdosta. Lisäksi Euroopan neuvoston ministerikomitea on antanut vuonna 1987 suosituksen henkilötietojen käytöstä poliisitoimessa (Regulating the use of personal data in the police sector, Rec n:o R(87) 15/17.9.1987). Ministerikomitea suosittelee jäsenvaltioille, että ne ottavat suosituksen periaatteet ohjeeksi valtion sisäisessä lainsäädännössä ja käytännössä. Suosituksen kohta 5.4. säätelee henkilötietojen käyttöä poliisitoimessa. Oikeus henkilötietojen luovuttamiseen ulkomaisille viranomaisille olisi sanotun kohdan mukaan rajoitettava poliisiviranomaisiin.

Kuten esitutkintaan siirrettyjen juttujen prosentuaalisesta ja lukumääräisestä kasvusta voidaan havaita, on keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmän toiminta rahanpesun torjumiseksi tehostunut henkilöresurssien lisäämisen, rahanpesutapauksiin liittyvien tietojen karttumisen sekä tiedustelutaktiikan aktivoitumisen myötä. Esitutkintaan siirrettyjen juttujen määrän voidaan arvioida olevan kansainvälisesti korkea.

Rahanpesu on kriminalisoitu rikoslaissa 1 päivänä tammikuuta 1994 alkaen kätke-  
misrikoksena. Rikoksen päteekoon itse osallistuneen rahanpesu ei ole erikseen rangaitavaa rikoslain 32 luvussa olevan rajoitussäännöksen johdosta. Kätkemisrikoksesta voidaan tuomita ainoastaan henkilö, joka tietoisena omaisuuden rikollisesta taustasta kätkee sitä viranomaisten tai asianomaisten ulottumattomiin. Ilman selvyyttä pestävien varojen laittomasta alkuperästä ei epäiltyä rahanpesua koskevaa juttua saada tutkintaan kätkemisrikoksena. Käytännön ongelmia on tuottanut juuri alkurikoksen löytäminen kätkemisrikokseen sekä kätkemisrikoksen tekijän tietoisuuden ja tahallisuuden näyttäminen. Rahanpesun kriminalisointisäännöstö sekä syyttäjälle asetettu todistustaakka eivät yleensä mahdollista tekijöiden saattamista rikosoikeudelliseen vastuuseen. Siksi seuraavassa vaiheessa tulisi ottaa harkittavaksi todistustaakkasäännösten kääntämistä siten, että rahanpesusta epäillyn olisi todistettava varojensa laillinen alkuperä. Useissa Euroopan maissa, esimerkiksi Ranskassa, on käännetty todistustaakka tietyissä tilanteissa jo otettu käyttöön.

Rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset ovat tällä hetkellä hajallaan lukuissa laeissa. Osittain sääntely on epäyhtenäistä. Edelleen esimerkiksi tunnistamisvelvollisuus-

den laiminlyöntiä ei ole rahanpesudirektiivin velvoittamalla tavalla sanktioitu kaikkien lakisääteisesti asiakkaiden tunnistamiseen velvoitettujen elinkeino- ja toimialojen osalta.

### 3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotuksella toteutetaan osaltaan valtioneuvoston 1 päivänä helmikuuta 1996 tekemää periaatepäätöstä hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi. Toimintaohjelman päämääränä on talousrikollisuuden ja harmaan talouden sekä niiden aiheuttamien vahinkojen merkittävä vähentäminen. Toimintaohjelman mukaan torjuntatyön painopistettä siirretään ennalta estäviin toimenpiteisiin erityisesti vähentämällä talousrikosten ja harmaan talouden tekemahdollisuuksia kehittämällä muun muassa lainsäädäntöä, lisäämällä eri viranomaisten keskinäistä yhteistyötä sekä kansainvälistä yhteistyötä, lisäämällä ilmituloriskiä parantamalla torjuntatyöhön osallistuvien viranomaisten tutkinta- ja valvontaedellytyksiä, tehostamalla talousrikoksista aiheutuvia seuraamuksia, erityisesti rikoksella saadun hyödyn takaisinperintää sekä vaikuttamalla asenteisiin ja lisäämällä viranomaisten osaamista. Toimintaohjelmassa edellytetään rahanpesun valvonnan tehostamista rahanpesun valvontajärjestelmässä havaitut puutteet poistamalla sekä laajentamalla järjestelmää rahanpesudirektiivin 12 artiklan mukaisesti muun muassa kiinteistön- ja asunnonvälittäjiin.

Uudistuksen tavoitteena on tehostaa rahanpesun ennalta ehkäisyä yhtenäistämällä epäilyttäviä liiketoimia koskeva ilmoitusjärjestelmä sekä tehostamalla sanottujen ilmoitusten tutkintaa. Rahanpesun torjuntaan tähtäävät säännökset kootaan yhteen lakiin, lakiin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä. Edelleen uudistuksella tavoitellaan lakisääteisen ilmoitusvelvollisuuden laajentamista kattamaan muun muassa rahoituslaitosten, eräiden arpajaislaissa (491/1965) tarkoitettujen yhteisöjen sekä kiinteistönvälittäjien toiminnan. Ilmoitusvelvollisuutta laajennettaessa on tavoitteena säännellä eri elinkeino- ja toimialoille asetettavista velvollisuuksista toiminnan luonteeseen sopivin tavoin.

Ehdotuksella tavoitellaan myös rahanpesun valvontajärjestelmässä ilmenneiden ongelmien poistamista. Epäilyttäviä liiketoimia kos-

keviä ilmoituksia vastaanottamaan perustetaan keskusrikospoliisiin selvittelykeskus. Samalla luovutaan kaksipuolaisesta, hajaute-  
tusta ilmoitusjärjestelmästä. Selvittelykes-  
kuksen tehtäviin kuuluu sanottujen ilmoitus-  
ten vastaanottamisen ohella niiden tallettami-  
nen, selvittäminen sekä tutkinta. Tavoitteena  
on tehostaa rahanpesudirektiivissä asetettujen  
tavoitteiden toteutumista tutkintaa tehosta-  
malla sekä voimavaroja keskittämällä. Muis-  
sa EU-maissa on yleensä katsottu, että pyrit-  
täessä rahanpesun estämiseen keskitetty il-  
moitus- ja rekisteröintijärjestelmä on ha-  
jautettua tehokkaampi. Myös Suomessa kak-  
siportaisesta ilmoitusjärjestelmästä aiheutu-  
vat haitat ovat ilmeiset.

Sisäasiainministeriö antaisi ilmoitusvelvol-  
lisille muita asianomaisia ministeriöitä ja  
rahoitustarkastusta kuulutaan rahanpesun  
estämiseen liittyviä säännöksiä. Muutoksen  
tavoitteena on varmistaa annettavien sään-  
nösten yhdenmukaisuus ja tarkoituksenmu-  
kaisuus. Ilmoitusvelvollisia valvovat viran-  
omaiset ja muut valvomaan asetetut valvoisi-  
vat edelleen rahanpesun torjuntaan tähtäävi-  
en säännösten noudattamista. Erityisvi-  
ranomaisina ne eivät kuitenkaan sovellu  
epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitus-  
ten kattavaan jatko- ja mahdolliseen esitut-  
kintaan.

Laista poistettaisiin rahoitustarkastuksen  
sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeus  
rekisteröidä epäilyttäviä liiketoimia koskevat  
ilmoitukset samoin kuin oikeus antaa mää-  
räys liiketoimen keskeyttämisestä esitutkin-  
nan suorittamista varten. Viranomaisilla ja  
muilla ilmoitusvelvollista valvomaan asete-  
tuilla, eli säästöpankkitarkastuksella, osuus-  
pankkien yhteenliittymän keskusyhteisöllä  
sekä säästökassatarkastajalla, olisi laissa sää-  
detty velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tullee-  
ta epäilyttävästä liiketoimesta. Ilmoitus teh-  
täisiin jatkossa rahanpesun selvittelykeskuk-  
selle.

Rahanpesudirektiivi koskee ensisijaisesti  
luotto- ja rahoituslaitoksia. Koska rahan-  
pesua voidaan harjoittaa myös muun tyypp-  
pisten yritysten kautta, direktiivin 12 artiklan  
mukaan sen säännökset on laajennettava ko-  
konaan tai osittain koskemaan sellaisia  
ammattiryhmiä ja yrityslajeja, joissa harjoi-  
tettava toiminta soveltuu erityisesti käytettä-  
väksi rahanpesutarkoituksiin. Kansainvälisen  
kehityksen mukaisesti rahanpesun torjuntaan  
tähtäävää lakisääteistä ilmoitusjärjestelmää  
ehdotetaan uudistuksessa laajennettavaksi

muun muassa asunto- ja kiinteistökauppaan  
sekä rahapeleihin. Koska mainitut elinkeino-  
toiminnan sektorit eivät kuulu rahoitustar-  
kastuksen hallinnollisen valvonnan piiriin,  
olisi niistä tehtävien ilmoitusten kanavoimi-  
nen rahoitustarkastukselle epätarkoituksen-  
mukaista. Koska lakisääteistä ilmoitusjärjes-  
telmää ollaan tulevaisuudessa mahdollisesti  
laajentamassa muillekin aloille, muun muas-  
sa tilintarkastukseen ja autokauppaan, edel-  
lyttää ilmoitusjärjestelmän yhtenäisyys il-  
moitusten vastaanoton ja tutkinnan keskittä-  
mistä yhdelle viranomaiselle.

Luottolaitostoiminnasta annettua lakia, ul-  
komaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toimin-  
nasta Suomessa annettua lakia, sijoituspalve-  
luyrityksistä annettua lakia, ulkomaisen si-  
joituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota si-  
joituspalvelua Suomessa annettua lakia, osu-  
uskuntalakia, vakuutusyhtiölakia, ulko-  
maisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia,  
panttilainauslaitoksista annettua lakia sekä  
vakuutuksenvälittäjistä annettua lakia ehdo-  
tetaan muutettaviksi siten, että niistä poistet-  
taisiin rahanpesun torjuntaan tähtäävät sään-  
nökset. Tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoi-  
tusvelvollisuutta koskevat säännökset ehdo-  
tetaan koottaviksi lakiin rahanpesun estämi-  
sestä ja selvittämisestä. Lakiin ehdotetaan  
otettavaksi muutkin rahanpesun torjuntaan  
tähtäävät säännökset, muun muassa säännök-  
set selvittelykeskuksesta. Samalla rahan-  
pesun torjuntaan tähtääviä säännöksiä täy-  
dennetään rahanpesudirektiivin edellyttämäl-  
lä tavalla laajentamalla ilmoitusvelvollisten  
piiriä sekä säätämällä velvollisuuksien rik-  
komisen seuraamuksista.

Kaikki epäilyttäviä liiketoimia koskevat  
ilmoitukset toimitetaan keskitetysti keskusri-  
kospoliisiin perustettavalle selvittelykeskuk-  
selle, jonka tehtävänä olisi tallettaa, selvittää  
ja tutkia vastaanottamansa ilmoitukset. Esi-  
tyksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin  
henkilörekistereistä annettua lakia. Rahan-  
pesun selvittämisestä annetun lain nojalla  
saadut tiedot tallennettaisiin poliisin henkilö-  
rekistereistä annetussa laissa tarkoitettuun  
epäiltyjen rekisteriin. Sanottuja tietoja sisäl-  
tävän rekisterin osan käyttöoikeus olisi aino-  
astaan rahanpesun selvittelytehtäviin määrä-  
tyillä poliisin henkilöstöön kuuluvilla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutetta-  
vaksi rikoslain 32 luvun 1 §:ää. Säännöstöä  
selkeytettäisiin siten, että 1 §:n 2 momentin  
2 kohdan viimeinen, ilmoitusvelvollisuuden  
laiminlyöntiä koskeva lause poistettaisiin ja

korvattaisiin uudella 3 kohdalla. Sen mukaan kätkemisrikoksesta tuomittaisiin myös se, joka jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksen.

#### 4. Esityksen vaikutukset

##### 4.1. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on selvittelykeskuksen perustaminen keskusrikospoliisiin. Selvittelykeskus vastaanottaisi jatkossa keskitetysti epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset. Selvittelykeskuksen perustaminen edellyttää jäljempänä esitetyin perustein seuraavaa vuosittaista lisäystä keskusrikospoliisin talousarvioon.

Vuodesta 1994 alkaen keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle saapuneiden epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten kokonaismäärä on ollut noin 200 ilmoitusta vuodessa. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä kaksipuolaisesta ilmoitusjärjestelmästä luovutaan ja epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset tehdään jatkossa keskitetysti selvittelykeskukselle. Tämä sekä ilmoitusvelvollisuuden laajeneminen kattamaan muun muassa arpa-jaislaissa tarkoitettujen yhteisöjen sekä kiinteistönvälittäjien toiminnan aiheuttaa ilmoitusten määrän lisääntymisen. Eri ilmoitustahojen selvittelykeskukselle toimitettavien ilmoitusten määrän arvioidaan lain voimaantulon jälkeen olevan vuosittain:

| Ilmoitustaho           | Ilmoitukset/vuosi |
|------------------------|-------------------|
| luottolaitokset        | 350               |
| vakuutusyhtiöt         | 50                |
| rahoituslaitokset      | 100               |
| kasino ym.             | 150               |
| kiinteistönvälittäjät  | 300               |
| panttilainauslaitokset | 20                |
| muut poliisiyksiköt    | 150               |
| tullilaitos            | 50                |
| rajavartiolaitos       | 100               |
| veroviranomaiset       | 50                |
| ulosottoviranomaiset   | 50                |
| muut viranomaiset      | 50                |
| muut tahot             | 50                |

Ilmoitusten kokonaismääräksi muodostuisi arvion mukaan vuosittain yhteensä 1 470 il-

moitusta.

Selvittelykeskuksen perustaminen aiheuttaa lisähenkilöstön tarvetta keskusrikospoliisiin. Epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten viivytyksetön selvittäminen ja tutkinta on ehdoton edellytys rahanpesun estämiseksi. Näistä syistä henkilöstön riittävyys on välttämätöntä turvata. Epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten tutkintatehtäviin tulisi 12 tutkijaa. Lisäksi ilmoitusten tallettaminen, käännöstöiden suorittaminen, rahanpesun analysointi ilmiönä sekä muu tutkintaa avustava toiminta edellyttää seitsemän henkilön kokopäiväistä työpanosta. Selvittelykeskuksen henkilöstön määrä olisi siten kokonaisuudessaan 19. Viisi tutkijan virkaa siirtyisi selvittelykeskukseen keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmästä. Selvittelykeskuksen perustaminen edellyttää myös lisähenkilöstön kouluttamista uusiin tehtäviinsä. Lisähenkilöstön tarve aiheuttaa keskusrikospoliisille vuosittain neljän miljoonan markan menoeran.

Lisähenkilöstön palkkauksesta aiheutuvien kulujen lisäksi selvittelykeskuksen perustamisesta aiheutuu vuosittain toimitilojen vuokrauksen sekä matka- ja toimistokulujen vuoksi miljoonan markan suuruinen menoera. Kokonaisuudessaan selvittelykeskuksen toiminnasta vuosittain aiheutuvat kulut olisivat siten viisi miljoonaa markkaa.

Epäilyttävää liiketoimintaa koskevat ilmoitukset tallennetaan selvittelykeskuksessa poliisin henkilörekistereistä annettussa laissa tarkoitettuun epäiltyjen rekisteriin. Ilmoitusten rekisteröinnin osalta on otettava huomioon tietojen erityiset käyttörajoitukset ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta johtuvat erityisvaatimukset sekä operatiivista ja ilmiöanalyysiä varten tarvittavien tietojen saanti. Tämän johdosta sanotun rekisterin edelleen kehittäminen vastaamaan rahanpesun selvittelykeskuksen tarpeita aiheuttaa miljoonan markan suuruisen kuluerän.

Keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle toimitettujen epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten johdosta viranomaisten ja asianomistajien haltuun saadun omaisuuden määrää ei ole tarkasti eritelty. Määrän arvioidaan olevan noin viisi miljoonaa markkaa vuosittain. Lisääntyvän ilmoitusmäärän sekä tutkinnan tehostumisen johdosta takaisinsaataavan omaisuuden määrän arvioidaan kohoavan lain voimaantulon jälkeen 15—30 miljoonaa markkaa vuosittain.

## 4.2. Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset toimitettaisiin esityksen mukaan selvittelykeskukselle. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluisi sanottujen ilmoitusten tallentaminen sekä selvittäminen ja tutkinta. Selvittelykeskuksella olisi lisäksi oikeus määrätä liiketoi- mi keskeytettäväksi enintään viiden arkipäi- vän ajaksi, jos keskeyttäminen on tarpeen rahanpesun selvittämistä varten. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten tutkinta tehostuu ja nopeutuu.

Edellä on selvitetty selvittelykeskuksessa tarvittava henkilöstömäärä. Keskusrikospoliisiin perustetaan selvittelykeskuksen perustamisen myötä yhteensä 14 uutta virkaa. Edelleen selvittelykeskuksen perustaminen aiheuttaa henkilöstön kouluttamista uusiin tehtäviinsä.

Nykyisin keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle saapuneista ilmoituksista 77 prosentissa on liittymäkohtia ulkomaisiin tahoihin. Selvittelykeskuksen toiminta epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten selvittämiseksi edellyttää täten runsasta matkustamista ulkomailla. Lisäksi rahanpesun kansainvälisestä luonteesta johtuen useat kansainväliset organisaatiot ja yhteenliittymät työskentelevät rahanpesun torjuntajärjestelmän kehittämiseksi. Keskusrikospoliisin edustajat ovat aktiivisesti osallistuneet kansainväliseen yhteistoimintaan muiden muassa Interpolin, FATF:n, EDU:n sekä Egmont-ryhmän puitteissa. Kansainväliseen toimintaan osallistuminen ja sen seuraaminen ovat välttämättömiä tehokkaan toiminnan kannalta. Valtaosa rahanpesua koskevista yhteydenotoista on käännettävä.

## 4.3. Muut vaikutukset

Rahoituslaitoksille, ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttoreille ja edustustoille, yhteisöille, jotka eivät ole sijoituspalveluyrityksiä, mutta jotka harjoittavat liiketoimintanaan ammattimaisesti sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa, rahapelitoimintaa järjestäville yhteisöille ja elinkeinonharjoittajille sekä kiinteistönvälittäjille aiheutuu tunnistamis- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä, ilmoitusten tallettamisesta sekä velvollisuuksien täyttämiseen liittyvästä koulutuksesta ja val-

vonnasta kustannuksia.

Keskitetty ilmoitusjärjestelmä parantaisi yksilön tietosuoja ja helpottaisi tietosuojan valvontaa epäilyttäviä liiketoimia koskevien rekistereiden määrän vähentyessä. Edelleen yksilön tietosuoja turvaa hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin vaatimalla tavalla ehdotukseen sisältyvä säännös selvittelykeskuksen oikeudesta käyttää ja luovuttaa rahanpesun selvittämisessä saatuja tietoja vain rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Poliisin mahdollisuuksia torjua rahanpesua parannettaisiin muun muassa selvittelykeskuksen tietojen saantia koskevilla määräyksillä.

## 5. Asian valmistelu

### 5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen 1 päivänä helmikuuta 1996 tekemässä toimintaohjelmassa talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi edellytetään rahanpesun valvontajärjestelmässä havaittujen puutteiden poistamista ja järjestelmän laajentamista rahanpesudirektiivin 12 artiklan mukaisesti muun muassa rahanvaihtoyrityksiin sekä kiinteistön- ja asunonvälittäjiin.

Esityksen valmistelun pohjana on ollut valtiovarainministeriön tammikuussa 1996 asettaman rahoitustarkastusryhmän selvitystyö sekä valtiovarain- ja sisäasiainministeriön asettaman epävirallisen työryhmän raportti.

### 5.2. Lausunnot

Esityksestä pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Pankki, Rahoitustarkastus, keskusrikospoliisi, tullihallitus, verohallitus, rajavartiolaitos, kilpailuvirasto, tietosuojavaikuttettu, Keskuskaupakamari, Suomen Pankkiyhdistys ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Vakuutusyhdistysten Keskusliitto, Suomen Vakuutusmeklariliitto ry, Arvopaperivälittäjien Yhdistys ry, Suomen Panttilainauslaitosten Yhdistys ry, Oy Veikkaus Ab, Suomen Hippos ry, Raha-Automaattiyhdistys ja Suomen Kiinteistönvälittäjien Liitto ry.

Kaikki pyydettyt tahot antoivat lausunnon asiasta. Lisäksi Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto antoi asiasta lausunnon. Esityk-

sessä on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon lausunnoissa esitetyt näkökohdat.

## **6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja**

### **6.1. Riippuvuus muista esityksistä**

Esitykseen sisältyy ehdotus poliisin henkilörekistereistä annettua lakia koskevaksi muutokseksi. Muutosehdotukset on tehty voimassa oleviin säännöksiin. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu hallituksen esitystä laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyn 1997 kuluessa. Esityksessä tullaan ehdottamaan muun muassa tehtäväksi ne muutokset, jotka johtuvat 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleesta hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin muutoksesta, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Lisäksi lain 2 §:ää tullaan ehdottamaan muutettavaksi siten, että epäiltyjen rekisteri muutettaisiin epäiltyjen tietojärjestelmäksi. Nämä tulevat muutosehdotukset tulisi ottaa huomioon nyt annettua hallituksen esitystä eduskunnassa käsiteltäessä.

Lisäksi esitykseen sisältyy säännökset selvittelykeskuksen tiedonsaantioikeudesta. Oikeusministeriössä vireillä olevassa julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksessa ehdotetaan säädettäväksi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Tähän lakiin, joka korvaisi nykyisen yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain, otettaisiin muun ohella säännökset yleisimmistä salassapitoperusteista ja niistä yleisistä perusteista, joilla voidaan an-

taa tieto salassapidettävästä asiakirjasta. Tämä muutosehdotus tulisi ottaa huomioon nyt annettua hallituksen esitystä eduskunnassa käsiteltäessä.

### **6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista**

Esityksessä on otettu huomioon Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisältyvän rahanpesudirektiivin säännökset rahanpesun estämisestä. Rahanpesudirektiivi koskee varsinaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia, mutta sen 12 artiklassa on asetettu velvollisuus saattaa direktiivin rahanpesua koskevat säännökset koskemaan myös muita sellaisia ammatteja ja yrityslajeja, joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin.

Suomi on syyskuussa 1991 allekirjoittanut rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen, joka on saatettu Suomessa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994. Sopimus velvoittaa sopimuspuolia ryhtymään kaikkiin tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin rikoksentekevälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn julistamiseksi menetyksi.

Suomi on allekirjoittanut Wienissä vuonna 1988 huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen (SopS 44/1994). Sopimuksen tavoitteena on tehostaa kansainvälistä yhteistyötä laittoman huumausainekaupan tukahduttamiseksi.

Ehdotuksessa on lisäksi huomioitu FATF -työryhmän suositukset.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä

1 §. *Lain tavoite.* Lain tavoitteena on pykälän mukaan estää rahanpesua, edistää sen paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

Merkittävällä osalla rikoksista tavoitellaan taloudellista hyötyä. Rahanpesun avulla pyritään piilottamaan ja häivyttämään rikoksen kautta saadut varat, jotta niiden myöhempi käyttö olisi epäilyksiä herättämättä mahdollista. Rahanpesun torjunnan tavoitteena on estää rikollista alkuperää olevan omaisuuden muuntaminen näennäisesti lailliseksi, jolloin rikoksesta saadun hyödyn käyttö vaikeutuu tai mahdollisesti kokonaan estyy. Torjuntatoiminnan perustana on eri elinkeino- ja toimialoilta tehtävät ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista. Epäilyttäviä liiketoimia koskevan ilmoitus- ja selvitysjärjestelmän tavoitteena on ensivaiheessa estää ja torjua rahanpesua kehittämällä eri alojen toimintaa siten, ettei niitä voitaisi käyttää rahanpesutarkoituksiin. Rahanpesun vastustamiseen tähtäviä toimintoja kehittämällä rahoitusjärjestelmän on myös mahdollista suojautua rikolliselta hyväksikäytöltä sekä varmistaa järjestelmän luotettavuus. Jos rikollista alkuperää oleva omaisuus on torjuntapyrkimyksistä huolimatta onnistuttu sijoittamaan rahoitusjärjestelmään, mahdollistaa järjestelmä toisessa vaiheessa rahanpesun paljastamisen sekä omaisuuden identifiomisen, jäljittämisen ja takaisinsaannin.

Edelleen lain tavoitteena on pykälän mukaan rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämisen ja takaisinsaannin tehostaminen. Mainittu tavoite saavutetaan yhtenäistämällä epäilyttäviä liiketoimia koskeva ilmoitusjärjestelmä esityksessä ehdotetulla tavalla. Ilmoituksia vastaanottamaan perustetaan keskusrikospoliisiin rahanpesun selvittelykeskus, jolle turvataan riittävät toimintaedellytykset. Epäilyttäviä liiketoimia koskevan ilmoitusjärjestelmän avulla sekä sanottuja ilmoituksia koskevaa tutkintaa tehostamalla voidaan nykyistä tehokkaammin jäljittää rikoksen tuottama hyöty sekä saada sanottu omaisuus viran-

omaisten tai rikoksen asianomistajien haltuun.

2 §. *Määritelmiä.* Lain 2 §:ssä ehdotetaan määriteltäväksi rahanpesu, rahanpesun selvittäminen sekä ilmoitusvelvollinen.

Pykälän 1 kohdassa määritellään rahanpesu. Rahanpesulla tarkoitetaan rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa. Sanotussa momentissa rahanpesu on kriminalisoitu itsenäisenä tekona, kätkemisrikkoksena. Momentin mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka 1) ottaa vastaan, muuntaa, luovuttaa tai siirtää sellaisia varoja tai muuta omaisuutta, jonka tietää olevan rikoksella hankittua tai sen tilalle tullutta, peittääkseen tai häivyttääkseen sen laittoman alkuperän taikka avustaakseen rikoksenteikijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset tai 2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitetun omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka salaa tällaista seikkaa koskevan tiedon, jonka hän on lain mukaan velvollinen ilmoittamaan. Rahanpesusta voidaan rangaista myös rikoslain 32 luvun 2 §:ssä kriminalisoituna törkeänä kätkemisrikkoksena, 3 §:n mukaisena ammattimaisena kätkemisrikkoksena tai 5 §:n mukaisena kätkemisrikkomuksena. Tähän esitykseen sisältyy rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttia koskeva muutosehdotus. Momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi ja edelleen momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta. Sanotut kohdat kuuluvat ehdotuksen mukaan: 2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitetun omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet tai 3) jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksen.

Rahanpesulla tarkoitetaan sekä esirikokseen osallisen että kätkijän rikoksella hankittuun omaisuuteen kohdistamia (vale)oikeustoimia, joiden avulla omaisuuden laitton alkuperä pyritään salaamaan konfiskaation, rikoksesta seuraavan rangaistuksen tai vahingonkorvauksen välttämiseksi. Esirikokseen osalliselta rikoksen tuottama taloudellinen hyöty tuomitaan menetetyksi rikoslain 2 lu-

vun 16 §:n tai muihin lakeihin sisältyvien konfiskaatiosäännösten nojalla. Rahanpesun kohteena ollut omaisuus konfiskoidaan puolestaan rikoslain 32 luvun 6 a §:n nojalla. Siten sekä esirikokseen osallisen että rahanpesijän intressissä on rikoksella hankitun omaisuuden siirtäminen konfiskaation ulottumattomiin. Koska esirikoksesta tuomittavan rangaistuksen katsotaan kattavan myös jälkitekona olevan kätkemisrikoksen, ei esirikoksen tekijää tai siihen osallista voida kuitenkaan rikoslain 32 luvun 6 §:n rajoitussäännöksen mukaan tuomita kätkemisrikoksesta. Rahanpesun kohteena on rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan rikoksella hankittujen varojen tai muun omaisuuden lisäksi myös tällaisen omaisuuden surrogaatti eli rikoksella hankitun omaisuuden sijaan tullut omaisuus. Käytännössä rahanpesun kohteena on yleisimmin raha. Kohteena voi kuitenkin olla mikä tahansa rikoksella hankittu irtain tai kiinteä omaisuus. Esimerkiksi pyrittäessä pesemään omaisuutta panttilainauslaitoksia hyväksikäyttäen, on kohteena oleva omaisuus muuta kuin rahaa.

Pykälän 2 kohdassa määritellään rahanpesun selvittäminen. Rahanpesun selvittämisellä tarkoitetaan epäilyttäviin liiketoimiin liittyvien ilmoitusten vastaanottamista, tallettamista, selvittämistä ja tutkintaa. Rahanpesun selvittämistä hoitamaan perustetaan keskusrikospoliisiin rahanpesun selvittelykeskus, jäljempänä selvittelykeskus. Selvittelykeskuksen tehtävänä on vastaanottaa epäilyttäviin liiketoimiin liittyvät ilmoitukset 3 §:ssä mainituilta ilmoitusvelvollisilta sekä 5 §:ssä mainituilta viranomaisilta ja muilta valvomaan asetetuilta. Selvittelykeskus tallettaa vastaanottamansa ilmoitukset poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa tarkoitettuun epäiltyjen rekisteriin. Edelleen selvittelykeskus selvittää sille toimitetut ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista sekä kerää sanottujen ilmoitusten johdosta tietoa epäilyistä kätkemisrikoksista ja niistä rikoksista, joilla pestävä omaisuus on hankittu. Hankkimansa selvityksen nojalla selvittelykeskus ratkaisee, onko asiassa syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Tutkinta suoritetaan poliisilain 37 §:n mukaisena poliisitutkintana, ellei asiassa ole syytä epäillä rikoksen tapahtuneen, jolloin tutkintaan sovelletaan esitutkintalakia. Selvittelykeskus ei pääsääntöisesti toimita asiassa esitutkintaa, vaan sen toimittamiseksi selvittelykeskus siirtää asian toimivaltaisille esitutkintaviranomaisille. Selvittelykeskus

voi kuitenkin aloittaa esitutkinnan suorittamisen esimerkiksi tilanteissa, joissa omaisuuden takaisinsaannin turvaamiseksi päätös pakkokeinojen käytöstä on tehtävä kiireellisesti.

Pykälän 3 kohdassa määritellään ilmoitusvelvollinen. Ilmoitusvelvollisella tarkoitetaan kohdan mukaan 3 §:ssä mainittuja yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia.

3 §. *Ilmoitusvelvolliset.* Pykälässä luetaan ilmoitusvelvolliset yhteisöt ja elinkeinonharjoittajat.

Ilmoitusvelvollisia ovat pykälän 1—11 kohdan mukaan: 1) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luotto- ja rahoituslaitos; 2) ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetussa laissa tarkoitettu ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen sivukonttori ja edustusto; 3) sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys sekä muu sellainen yhteisö, joka ei ole sijoituspalveluyritys, mutta joka harjoittaa liiketoimintanaan ammattimaisesti sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa; 4) ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa tarkoitettu ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliike ja edustusto; 5) osuuskuntalain 3 luvussa tarkoitettu säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta; 6) vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu vakuutusyhtiö; 7) ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitettu ulkomaisen vakuutusyhtiön edustusto; 8) vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa tarkoitettu vakuutuksenvälittäjä; 9) panttilainauslaitoksista annetussa laissa tarkoitettu panttilainauslaitos; 10) arpajaislain 3 §:n 2, 3 ja 4 momentissa tarkoitettut yhteisöt, jotka harjoittavat vedonlyönti-, totopeli- tai pelikasinotoimintaa, sekä elinkeinonharjoittajat tai yhteisöt, jotka välittävät veikkausasetuksessa (241/1993) tarkoitettuihin vedonlyönti- ja hevoskilpailujen tuloksiin liittyviin veikkauspeleihin sekä totopeliasetuksessa (236/1995) tarkoitettuihin totopelisiin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja; sekä 11) kiinteistönvälittäjäasetuksessa (181/1993) tarkoitettu kiinteistönvälittäjä.

Rahanpesudirektiivin 1 artiklassa määritellään direktiivin soveltamisalaan kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset. Luottolaitoksella tarkoitetaan direktiivissä yritystä, joka liiketoimintanaan vastaanottaa yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntää

luottoja omaan lukuunsa sekä sellaisten luottolaitosten yhteisössä sijaitsevia sivukontto-reita, joiden kotipaikka on yhteisön ulkopuo-lella. Rahoituslaitoksella tarkoitetaan yritystä, joka ei ole luottolaitos ja jonka pääasial-lisen toiminnan muodostaa yhden tai useam-man luottolaitosten liiketoiminnan aloittami-seen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, ase-tusten ja hallinnollisten määräysten yhteen sovittamisesta ja direktiivin 77/780/ETY muuttamisesta annetun toisen neuvoston di-rektiivin (89/646/ETY), jäljempänä toinen luottolaitosdirektiivi, liitteen 2—12 ja 14 kohtaan sisältyvän toiminnon harjoittaminen, sekä asianmukaisesti toimiluvan saanutta va-kuutusyhtiötä, joka harjoittaa ensimmäisessä henkivakuutusdirektiivissä tarkoitettua toi-mintaa. Toisen luottolaitosdirektiivin liittees-sä mainitut toiminnot ovat luotonanto, rahoitusleasing, maksujen välityspalvelut, maksu-välineiden liikkeeseen lasku ja hoitaminen, takaukset ja sitoumukset, kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun seuraavilla välineillä: rahamarkkinavälineet, ulkomaan valuutta, rahoitusfutuurit ja optiot, valuutta- ja korkovälineet sekä siirtokelpoiset arvopa-perit, osallistuminen osakeanteihin ja niihin liittyvien palvelujen tarjoaminen, yritysneu-vonta pääoman rakennetta ja toimialastrate-giaa koskevista asioista ja niihin liittyvistä kysymyksistä sekä sulautumisiin ja yritysosoitihin liittyvä neuvonta ja palvelut, välitys-toiminta rahamarkkinoilla, arvopaperisalkun hoito ja neuvonta, arvopaperisäilytys ja -hoito sekä säilytyspalvelut. Määritelmät kattavat sellaisten luotto- ja rahoituslaitosten yhteisön alueella sijaitsevat sivukonttorit, joiden koti-paikat ovat yhteisön ulkopuolella.

Voimassa olevan lain mukaan toimialakoh-tainen ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista koskee luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua luottolaitosta ja sen konsolidointiryhmään kuuluvaa rahoitus-laitosta sekä valuutanvaihtoa harjoittavaa rahoituslaitosta, ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetussa laissa tarkoitettua ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoria ja edustustoa, sijoituspalvelu-yrityksistä annetussa laissa tarkoitettua sijoituspalvelu-yritystä ja sen konsolidointiryh-mään kuuluvaa rahoituslaitosta, ulkomaisen sijoituspalvelu-yrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa tarkoitettua ulkomaisen sijoituspalvelu-yrityk-sen sivuliikettä ja edustustoa, osuuskuntalain 3 luvussa tarkoitettua säästökassatoimintaa

harjoittavaa osuuskuntaa, vakuutusyhtiölaissa tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa tarkoitettua ulkomaista va-kuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitettua ulkomaisen va-kuutusyhtiön edustustoa, vakuutuksenvälittä-jistä annetussa laissa tarkoitettua vakuutuk-senvälittäjää sekä panttilainauslaitoksista annetussa laissa tarkoitettua panttilainauslai-tosta.

Ehdotukseen sisältyy joitakin muutoksia ilmoitusvelvollisten piiriin. Ilmoitusvelvollis-ten piiriä ehdotetaan pykälän 1 kohdassa laajennettavaksi siten, että luottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvien ra-hoituslaitosten sekä valuutanvaihtoa harjoit-tavien rahoituslaitosten lisäksi myös luotto-laitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetu-t muut rahoituslaitokset olisivat ilmoitusvel-vollisia. Rahoituslaitokset ovat luottolaitos-toiminnasta annetun lain 3 §:n mukaan luot-tolaitosta lukuun ottamatta sellaisia yhteisö-jä, jotka pääasiallisena liiketoimintanaan tar-joavat lain 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitet-tuja palveluja tai hankkivat omistussuosuuksia. Lain 20 §:ssä tarkoitettujen palvelut ovat: muu varainhankinta, luotonanto ja rahoitustoimin-ta sekä muu rahoituksen järjestäminen, ra-hoitusleasing, maksuliike, maksujen perimi-nen, valuutanvaihto, notariaattitoiminta ra-hoitustarkastuksen määräämissä rajoissa, arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta sekä takaustoiminta. Rahoituslaitos ei tarvit-se toimilupaa, mutta se voi tarjota lain 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitettuja palvelu-jä. Voimassa olevan lain mukaan luottolai-tosten lisäksi niiden konsolidointiryhmään kuuluvat rahoituslaitokset sekä valuutanvaih-toa harjoittavat rahoituslaitokset ovat ilmoi-tusvelvollisia. Siten esimerkiksi pankin omistamat rahoituslaitokset ovat ilmoitusvel-vollisia, mutta autojen maahantuojan omista-ma rahoitusyhtiö ei ole, vaikka se pääasial-lisena toimintanaan tarjoaisi esimerkiksi lea-sing-rahoitusta. Rahanpesudirektiivin täydel-linen voimaansaattaminen edellyttää rahoituslaitosten ottamista ilmoitusvelvollisten piiriin. Mainittu lisäys ei merkittävästi lisää ilmoitusvelvollisten määrää.

Edelleen ilmoitusvelvollisten piiriä ehdote-taan pykälän 2 kohdassa laajennettavaksi siten, että ulkomaisen luottolaitoksen sivu-konttorin ja edustuston lisäksi myös ulko-maisen rahoituslaitoksen sivukonttori ja edustusto on ilmoitusvelvollinen. Voimassa

olevan lain mukaan kotimaiset valuutanvaihtoa harjoittavat rahoituslaitokset ovat velvollisia tekemään ilmoituksen epäilyttävistä liiketoimista. Sitä vastoin vastaavilla ulkomaisilla rahoituslaitoksilla ei ole mainittua velvollisuutta. Epäkohdan korjaamiseksi ja rahanpesudirektiivin noudattamiseksi ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttori ja edustusto on lisätty ilmoitusvelvollisiin yhteisöihin. Sanottu ei mainittavasti lisää ilmoitusvelvollisten määrää.

Lisäksi ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan pykälän 3 kohdassa laajennettavaksi kattamaan sijoituspalveluyritysten lisäksi muun sellaisen yhteisön toiminta, joka ei ole sijoituspalveluyritys, mutta joka harjoittaa liiketoimintanaan ammatillisesti sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Voimassa olevan lain mukaan vain sijoituspalveluyritykset ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvat rahoituslaitokset ovat ilmoitusvelvollisia. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä lueteltua toimintaa saa harjoittaa myös ilman toimilupaa, eli jos yhteisö ei tarjoa lain 3 §:ssä tarkoitettuja toimiluvanvaraisia sijoituspalveluja vaan pelkästään lain 16 §:ssä tarkoitettuja palveluja, ei tällaiseen toimintaan tarvita toimilupaa eikä yhteisö näin ollen ole sijoituspalveluyritys. Lain 16 § sisältää kuitenkin palveluja, jotka edellyttävät rahanpesudirektiivissä otettaviksi ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n mukaan sijoituspalveluyritys saa 3 §:ssä tarkoitettujen sijoituspalvelujen tarjoamisen lisäksi toimiluvassa mainituin edellytyksin järjestää muutoin kuin omaan lukuun asiakkaalle sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muita rahoitusta, tarjota arvopaperien liikkeeseenlaskuun liittyviä palveluja, järjestää sijoituskohteiden julkista kaupankäyntiä siten kuin siitä säädetään arvopaperimarkkinalaissa (495/1989), pitää arvo-osuusrekisteriä siten kuin siitä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991), tarjota muita kuin 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja sijoituskohteiden säilytys- ja hoitopalveluja sekä tallelokeropalveluja, tarjota sijoituskohteita koskevaa sijoitus- ja rahoitusneuvontaa, tarjota sijoituspalveluun liittyvää valuuttapalvelua, toimia selvitysosaapuolena siten kuin siitä säädetään arvopaperimarkkinalaissa sekä hoitaa säilytysyhteisön tehtäviä siten kuin niistä säädetään sijoitusrahastolaissa (480/1987). Rahanpesudirektiivin täydellinen voimaansaattaminen edellyt-

tää edellä mainittuja täsmennyksiä ilmoitusvelvollisten piiriin. Mainittu lisäys ei merkitävasti lisää ilmoitusvelvollisten määrää.

Laki vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonasta annetun lain ja ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain kumoamisesta tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1997. Koska ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annettu laki on tullut tarpeettomaksi ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säätämisen johdosta, on sanottu laki päätetty kumota. Tästä syystä tässä laissa ei mainita erikseen ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä.

Rahanpesudirektiivi koskee ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia. Koska rahanpesua voidaan harjoittaa myös muun tyyppistä toimintaa harjoittavien yritysten kautta, on rahanpesudirektiivin 12 artiklan mukaan sen säännökset laajennettava kokonaan tai osittain koskemaan sellaisia ammatteja ja yrityslajeja, joissa ei ole kyse luotto- ja rahoituslaitoksista, mutta joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin. Rahanpesudirektiivin 13 artiklan 1 d -kohdassa määrätään komission yhteydessä toimivan yhteyskomitean tehtävänä olevan sen arviointi, tulisiko jokin ammatti tai yrityslii se sisällyttää 12 artiklan soveltamisalaan, jos todetaan, että tällaista ammattia tai yrityslii on jossakin jäsenvaltiossa käytetty rahanpesutarkoituksiin. Yhteyskomitea on helmikuussa 1997 suositellut (draft opinion issued by the Contact Committee on money laundering on the application of article 12 of Council Directive 91/308/EEC, XV/1102/95-rev. 4-En.) direktiivin soveltamisalan laajentamista muun muassa kasinoihin ja muihin rahapeleihin sekä kiinteistönvälittäjiin. Lisäksi hallituksen toimintaohjelmassa talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi edellytetään rahanpesun valvontajärjestelmän laajentamista muun muassa kiinteistön- ja asunonvälittäjiin. Ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan pykälän 10 kohdassa laajennettavaksi kattamaan arpajaislain 3 §:n 2, 3 ja 4 momentissa tarkoitettut yhteisöt, jotka harjoittavat vedonlyönti-, totopeli- tai pelikasinotoimintaa, sekä elinkeinonharjoittajat tai yhteisöt, jotka välittävät veikkausasetuksessa tarkoitettuihin vedonlyönti- ja hevoskilpailujen tuloksiin liittyviin veikkauspeleihin sekä totopeliasetuksessa (236/1995) tar-

koitettuihin totopeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja. Pykälän 11 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisiksi tulisivat myös kiinteistönvälittäjäasetuksessa tarkoitettut kiinteistönvälittäjät.

Arpajaislain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhteisö on kotimainen yhtiö, jolle on annettu lupa toimeenpanna 1) raha-arpajaisia, 2) ennakolta veikkauksia, jotka liittyvät urheilutai hevoskilpailujen tulosten sekä numeroiden tai merkkien arvaamiseen sekä 3) ennakolta vedonlyöntiä, joka liittyy urheilu- ja hevoskilpailujen sekä muiden kilpailujen tulosten arvaamiseen. Veikkauksasetuksen nojalla valtioneuvosto on myöntänyt Oy Veikkaus Ab:lle luvan toimeenpanna raha-arpajaisia sekä veikkaus- ja vedonlyöntitoimintaa. Arpajaislain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu yhteisö on Suomessa toimiva ravivurheilun ja hevosjalostuksen keskusjärjestö, jolle on annettu lupa toimeenpanna hevoskilpailujen yhteydessä totopelejä. Valtioneuvosto on myöntänyt Suomen Hippos ry:lle luvan vedonlyönnin toimeenpanemiseen hevoskilpailuissa. Arpajaislain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu yhteisö on automaattitoimintaa harjoittamaan perustettu julkisoikeudellinen yhdistys, jolle on annettu lupa pelilaitteiden ja pelien pitämiseen maksua vastaan käytettävänä sekä pelikasino-toimintaan.

Raha-automaattiasetuksen (676/1967) 1 §:n 3 momentin mukaan arpajaislaissa tarkoitettu julkisoikeudellinen yhdistys on Raha-automaattiyhdistys.

Veikkauksasetuksessa tarkoitetaan veikkauttoiminnalla toimintaa, jossa yleisöllä on ravi- tai kilpailuradan ulkopuolella mahdollisuus ennakolta määrättyjä maksuja vastaan tekemiensä, urheilu- tai hevoskilpailujen tuloksiin taikka numeroiden tai merkkien arpoamiseen liittyvien arvausten perusteella osallistua näistä maksuista kertyvien voittojen jakoon. Vedonlyöntitoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöllä on mahdollisuus maksua vastaan osallistua urheilu- ja muiden kilpailujen tuloksiin liittyvien arvausten perusteella maksuista kertyvien voittojen jakoon pelaajan asettaman rahapanoksen ja lopputuloksen todennäköisyyttä osoittavan kertoimen tulon mukaisesti. Vedonlyönnin kohteeksi saadaan valita vain sellaisia tapahotumia, joiden lopputulos vahvistetaan lain, asetuksen tai kilpailutoimintaa varten hyväksyttyjen sääntöjen nojalla. Vedonlyöntiin sekä hevoskilpailujen tuloksiin liittyviin veikkaukspeleihin liittyviä osallistumisilmoi-

tuksia ja -maksuja välittävät Oy Veikkaus Ab:n lisäksi myös mainitun yhteisön asiamiehinä toimivat yhteisöt ja elinkeinonharjoittajat.

Totopeliasetuksessa totopelillä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöllä on mahdollisuus maksua vastaan osallistua hevoskilpailujen tuloksiin liittyvien arvausten perusteella pelimaksuista kertyvien voittojen jakoon pelaajan asettaman rahapanoksen ja lopputuloksen todennäköisyyttä osoittavan muuttuvan kertoimen tulon mukaisesti. Totopelisiin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja välittävät Suomen Hippos ry:n lisäksi myös yhdistyksen asiamiehinä toimivat yhteisöt ja elinkeinonharjoittajat.

Rahapelitoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1995:5) todetaan myös rahapelitoiminnan yhteydessä havaitun epäilyjä rahapesutapaüksia, sekä ehdotetaan rahanpesudirektiivin määräysten laajentamista rahapelitoimintaan. Muun muassa Casino RAY on vapaaehtoisesti ilmoittanut epäilyttävistä toimista keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle.

Kiinteistönvälittäjäasetuksessa tarkoitettu kiinteistönvälittäjä on asetuksen 2 §:n mukaan yksityinen henkilö tai rekisteröity yhteisö taikka Suomessa sivuliikkeen rekisteröity ulkomainen yhteisö tai säätiö, joka harjoittaa kiinteistönvälityслиikettä. Kiinteistönvälityслиikkeen harjoittamisena pidetään toimintaa, jossa ammattimaisesti tai jatkuvasti palkkiota vastaan saatetaan sopijapuolet kosketuksiin toistensa kanssa luovutettaessa Suomessa tai ulkomailla olevaa: 1) kiinteistöä; 2) kiinteistöä tai huoneistoa, jonka hallintaoikeus perustuu osakkeiden tai osuuksien omistamiseen; tai 3) kiinteistön määräosaa tai määräalaa taikka kiinteistöjen yhteistä aluetta tai sen osaa tai osuutta. Lisäksi kiinteistönvälityслиikkeen harjoittamisena pidetään toimintaa, jossa tarkoituksena on aikaansaada 1—3 kohdassa tarkoitettua omaisuutta koskeva vuokrasopimus, ei kuitenkaan asuinhuoneiston huoneenvuokrasopimusta. Sanotulla omaisuudella käytävän kaupan on sekä ulkomailla että Suomessa havaittu olevan keino, jolla rikoksella hankittua omaisuutta pyritään pesemään.

4 §. *Rahanpesun selvittelykeskus.* Selvittelykeskuksen tehtävänä on pykälän mukaan rahanpesun selvittämiseen kuuluvien tehtävien hoitaminen. Selvittelykeskus hoitaa epäilyttäviin liiketoimiin liittyvien 5 ja 10 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottamisen,

tallettamisen, sekä niiden selvittämisen ja tutkinnan. Lisäksi selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu pykälän mukaan edistää eri viranomaisten yhteistyötä rahanpesun torjunnassa sekä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa rahanpesun selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Selvittelykeskus perustetaan keskusrikospoliisiin. Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharjintaan saattaminen. Poliisin hallinnosta annetun lain 9 §:n mukaan keskusrikospoliisin tehtäviin kuuluu muun muassa kansainvälisen, järjestäytyneen, ammattimaisen, taloudellisen ja muun vakavan rikollisuuden torjuminen. Koska rahanpesun torjunta kuuluu keskusrikospoliisin tehtäviin, on selvittelykeskus tarkoituksenmukaisinta sijoittaa osaksi keskusrikospoliisia.

Selvittelykeskuksen sijoittamisella keskusrikospoliisiin saavutetaan voimassa olevaan järjestelmään nähden useita etuja. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä luovutaan epäilyttäviä liiketoimia koskevasta kaksiporlaisesta ilmoitusjärjestelmästä. Kaksiporaisen ilmoitusjärjestelmä on koettu käytännössä liian hajautetuksi, mikä on haitannut viivytyksetöntä ja tehokasta toimintaa rahanpesun ehkäisemiseksi.

Selvittelykeskus toimii keskusrikospoliisin johdon ja valvonnan alaisena. Selvittelykeskuksen henkilöstö nimitetään muun keskusrikospoliisin henkilöstön tavoin. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu rahanpesun selvittämiseen kuuluvien tehtävien ohella myös eri viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen rahanpesun torjunnassa. Yhteistyötä eri viranomaisten välillä selvittelykeskus edistää esimerkiksi järjestämällä koulutusta rahanpesuun liittyvistä asioista sekä antamalla palautetta ilmoitusvelvollisille ilmoitusjärjestelmän edelleen kehittämiseksi.

Rahanpesutapauksilla on usein yhteyksiä useaan eri valtioon. Tästä syystä myös eri maiden viranomaisten välinen yhteistyö muodostaa tärkeän osa-alueen rahanpesun vastustamisessa. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu pykälän mukaan yhteistyö ja tietojen vaihto rahanpesun selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Kansainvälinen tietojen vaihto rahanpesu-ilmoituksia

vastaanottavien viranomaisten välillä tapahtuu kahdella tasolla. Poliisin kansainvälisestä tietojen vaihdosta on määräyksiä esitutkinta- ja oikeusviranomaisten kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä sopimuksissa. Tällaisia sopimuksia ovat muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus, keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva eurooppalainen yleissopimus sekä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus. Tietojenvaihtoa tapahtuu lisäksi kansainvälisten poliisiyhteistyöjärjestöjen, lähinnä Interpolin, Europolin sekä EDÜ:n, puitteissa. Hallinnollisten viranomaisten välillä rahanpesutapauksia koskevia tietoja vaihdetaan keskinäisten sopimusten perusteella. Hallinnolliset ja esitutkintaviranomaiset eivät yleensä pysty täydelliseen tietojenvaihtoon toistensa kanssa. Jotta tiedonluovutusrajoitukset eivät muodostuisi esteeksi yhteistyölle eri maiden esitutkintaviranomaisten kanssa, edellyttää kansainvälisen yhteistyön tehokkuuden ja nopeuden turvaaminen selvittelykeskuksen sijoittamista keskusrikospoliisiin.

Selvitys selvittelykeskuksen toiminnasta sekä rahanpesun vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa tulee vuosittain antaa sisäasiainministeriölle, jonka tehtäviin keskusrikospoliisin toiminnan valvominen kuuluu.

5 §. *Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ilmoitusvelvollista valvovan viranomaisen sekä muiden valvomaan asetettujen, eli säästöpankkilaissa (1270/1990) tarkoitettun säästöpankkitarkastuksen, osuuspankkilaissa (1271/1990) tarkoitettun osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön ja osuuskuntalaissa tarkoitettun säästökassatarkastajan velvollisuudesta valvoa tähän lakiin tai sen nojalla annettuihin säännöksiin sisältyvien velvollisuuksien täyttämistä.

Tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen sekä liiketoimen keskeyttämisen ja siitä kieltäytymisen sekä tarkempien säännösten täyttämisen valvonta kuuluu elinkeino- tai toimialan yleiseen valvontaan. Rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat voimassa olevan lain mukaisesti suorittaneet valvottaviensa tarkastuksia ja puuttuneet tässä yhteydessä havaitsemiinsa puutteisiin rahanpesun estämistä

koskevan ilmoitusjärjestelmän toiminnassa.

Rahoitustarkastuksen tulee rahoitustarkastuslain (503/1993) 4 §:n 1 kohdan nojalla valvoa, että valvottavat toimivat lakien ja asetusten sekä viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Rahoitustarkastuksen valvottavia ovat rahoitustarkastuslain 2 §:n mukaan seuraavat ilmoitusvelvolliset: luottolaitostoinnasta annetussa laissa tarkoitettu luottolaitos, ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttori ja edustusto, sijoituspalveluyritys, ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliike ja edustusto sekä panttilainaustila. Lisäksi rahoitustarkastus valvoo valuutanvaihtoa harjoittavia rahoituslaitoksia rahanpesun estämistä koskevien velvollisuuksien täyttämisen osalta. Vakuutusyhtiölain 14 luvun 1 §:ssä on säädetty vakuutusyhtiöiden valvonnan kuuluvan sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastaava valvontavelvollisuus sosiaali- ja terveysministeriölle on asetettu myös ulkomaisen vakuutusyhtiön edustuston, ulkomaisen vakuutusyhtiöiden sekä vakuutuksenvälittäjien osalta niitä koskeissa laeissa.

Arpajaislaissa tarkoitettujen yhteisöjen valvonta on hajautettu. Veikkausasetuksen 8 §:n mukaan raha-arpajaisten toimeenpanoa sekä veikkaus- ja vedonlyöntitoimintaa valvoo sisäasiainministeriö. Raha-automaattiasetuksen 34 §:n mukaan Raha-automaattiyhdistyksen toimeenpanemien pelien yleinen valvonta kuuluu sisäasiainministeriölle, jonka tehtävänä on valvoa, että pelilaitteilla ja peleillä harjoitettavassa toiminnassa noudatetaan laissa ja muissa sääöksissä olevia sääntöksiä ja lupaehtojen määräyksiä. Totopeliasetuksen 8 §:n mukaan lääninhallitus valvoo alueellaan tapahtuvaa totopelitoimintaa poliisin avulla. Kiinteistönvälittäjien toiminnan valvonta kuuluu kiinteistönvälittäjäasetuksen 12 §:n mukaan lääninhallitukselle. Säästöpankkilaissa tarkoitettuja säästöpankkeja valvoo lain 84 §:ssä tarkoitettu säästöpankkitarkastus. Säästöpankkitarkastuksen ohjaus ja valvonta puolestaan kuuluu rahoitustarkastuslain 4 §:n 4 kohdan nojalla rahoitustarkastukselle.

Osuuspankkilain 7 a §:ssä tarkoitettua osuuspankkien yhteenliittymää valvoo pykälässä tarkoitettu keskusyhteisö. Osuuspankkien yhteenliittymää ja keskusyhteisöä valvoo rahoitustarkastuslain 2 §:n 19 kohdan mukaan rahoitustarkastus. Säästökassatoimintaa tarkastaa osuuskuntalain 18 §:n mukaan säästökassatarkastaja, jona toimii osuuskunnan kokouksen

valitsema, Keskuskauppakamarin tai kauppa-kamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Edellä mainittujen ilmoitusvelvollista elinkeino- tai toimialaa valvomaan asetettujen osalta valvonta laajentuisi ehdotuksen mukaan kattamaan myös tähän lakiin tai sen nojalla annettuihin sääntöksiin sisältyvien velvollisuuksien noudattamisen valvonnan. Valvonta voidaan suorittaa joko erityisenä valvontana tai muun tarkastustoiminnan yhteydessä. Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen tulee puuttua valvonnan yhteydessä havaitsemiinsa laiminlyönteihin ja epäkohtiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen velvollisuudesta ilmoittaa selvittelykeskukselle niistä liiketoimista, joissa niillä on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Rahanpesun vastustamiseen liittyy huomattavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia intressejä. Yhteiskunnan kannalta on ensisijaisen tärkeää, että rahanpesua vastustetaan ennakolta mahdollisimman tehokkaasti ja että mahdolliset epäilyttävät toimet tulevat ilmi. Viranomaisen ja muu valvomaan asetettu saattaa valvottavansa tarkastusta suorittaessaan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla katsoa, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Tällöin epäilystä on ilmoitettava selvittelykeskukselle.

Rahanpesudirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että toimivaltaiset viranomaiset ilmoittavat luotto- tai rahoituslaitoksissa suorittamiensa tarkastusten yhteydessä tai muulla tavoin selville saamansa tiedot, jotka voivat olla todisteena rahanpesusta, rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille.

Voimassa olevan lain mukaan rahoitustarkastuksen on luottolaitostoinnasta annetun lain 96 §:n nojalla ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten, jos rahoitustarkastus sille ilmoitettujen tai muutoin hankkimiensa tietojen perusteella katsoo, että on syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen. Vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 c §:ssä on sosiaali- ja terveysministeriölle asetettu velvol-

lisuus ilmoittaa asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos ministeriöllä on vakuutusyhtiön ilmoituksen tai tarkastustoiminnassaan saamiensa tietojen nojalla syytä epäillä, että vakuutusyhtiön palveluja käytetään tai aiotaan käyttää rikollisesta toiminnasta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämiseen tai häivyttämiseen. Käytännössä sanotut ilmoitukset on tehty keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle. Säästökassatarkastajille ei voimassa olevassa laissa ole asetettu vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi valvontavelvolliselle ensinnäkin velvollisuus ilmoittaa asiasta selvittelykeskukselle, jos se 1 momentissa tarkoitettun valvonnan yhteydessä ilmi tulneiden seikkojen nojalla katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Tarkastustoiminnan yhteydessä valvontavelvollisen tulee kiinnittää erityistä huomiota epätavallisiin liiketoimiin. Valvontavelvollisen on tällöin tutkittava sellaiset toimet, joita sillä elinkeino- tai toimialalta saadun normaalin kokemuksen mukaan on syytä pitää tavallisuudesta poikkeavana. Jos valvontavelvollinen katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvollisen palveluja saatetaan tällöin käyttää tai aiotaan käyttää rahanpesutarkoituksiin. Valvontavelvollisen tehtäviin ei kuulu esitutkintakynnyksen ylittymisen arvioiminen. Tämän suorittaa selvittelykeskus ilmoituksen vastaanotettuaan.

Edelleen valvontavelvolliselle ehdotetaan momentissa säädettäväksi velvollisuus ilmoittaa asiasta selvittelykeskukselle, jos se muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulneiden seikkojen nojalla katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Esimerkiksi viranomaisen osalta ilmoitusvelvollisuus rajoittuu niihin epäilyttäviin liiketoimiin, joista viranomainen on saanut tietää ilmoitusvelvolliseen liittyviä virkavelvollisuuksiaan suorittaessaan. Vastaavasti säästökassatarkastajan ilmoitusvelvollisuus rajoittuu siten, että ainoastaan säästökassatarkastajan tehtävää suorittaessa ilmi tulleet epäilyttävät liiketoimet on ilmoitettava selvittelykeskukselle.

6 §. *Tunnistamisvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ilmoitusvelvollisten velvollisuudesta tunnistaa asiakkaansa.

Ilmoitusvelvollisen olisi pykälän 1 momentin mukaan aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys, jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää.

Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 6 kohdan mukaan luotto- ja rahoituslaitosten on suoritettava henkilöllisyyden toteaminen liiketoimen suuruudesta riippumatta silloin, kun epäillään rahanpesua. Ehdotettu säännös on yhdenmukainen voimassa olevan lain kanssa. Momentissa säädetty velvollisuus koskee kaikkia ilmoitusvelvollisia liiketoimen suuruudesta riippumatta. Jos liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden alkupe-  
rää on syytä epäillä, on ilmoitusvelvollisen aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys.

Pykälän 2 momentissa säädetään 3 §:n 1—8 kohdassa mainittujen ilmoitusvelvollisten tunnistamisvelvollisuuden sisällöstä.

Momentin mukainen tunnistamisvelvollisuus vastaa rahanpesudirektiivin määräyksiä. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset vaativat asiakkaitaan todistamaan henkilöllisyytensä aloitettaessa liikesuhde, erityisesti tiliä tai säästötiliä avattaessa taikka säilytyspalveluja tarjottaessa. Lisäksi artiklan 2 kohdan mukaan vaatimus koskee myös muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja asiakkaita liiketoimen kohteena olevan rahamäärän ollessa 15 000 ecua tai enemmän, riippumatta siitä, suoritetaanko liiketoimi yhdellä kertaa tai useina erillisinä, ilmeisesti toisiinsa yhteydessä olevina toimina. Jos rahamäärä ei ole tiedossa ajankohtana, jona toimeen ryhdytään, kyseisen laitoksen on suoritettava henkilöllisyyden toteaminen heti kun se saa rahamäärän tietoonsa ja toteaa, että kynnyksarvo on saavutettu.

Lain 3 §:n 1—8 kohdassa tarkoitettun ilmoitusvelvollisen on momentin mukaan todettava vakituisen asiakkaansa henkilöllisyys. Vakituksella asiakkuudella tarkoitetaan tässä pysyväisluontoista liikesuhdetta. Pysyväisluontoinen liikesuhde tarkoittaa esimerkiksi säästötilin avaamista tai vakuutus sopimuksen tekemistä. Asiakkaan tunnistaminen on suoritettava ennen pysyväisluontoisen liikesuhteen solmimista. Tunnistamisvaatimus koskee myös muita kuin pysyväisluontoisia asiakkaita. Vaatimus voi siten koskea

yksittäisiä toimeksiantajia, kun suoritettavan liiketoimen suuruus yhtenä toimenpiteenä tai toisiinsa kytkeytyvinä toimenpiteinä yhteensä on yli 15 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 90 000 markkaa. Rahamäärältään alle sanotun suuruista yksittäistä liiketoimea vaatimus ei siten koske, ellei rajaa saavuteta useina erillisinä ilmeisesti toisiinsa kytkeytyvinä toimina. Tällä pyritään estämään tunnistamisen välttäminen jakamalla liiketoimeen sisältyvät varat useaan erilliseen toimeen. Jos rahamäärä ei ole tiedossa ajankohtana, jona toimeen ryhdytään, ilmoitusvelvollisen on todettava asiakkaan henkilöllisyys heti, kun se saa rahamäärän tietoonsa ja toteaa, että kynnysarvo on saavutettu.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksista 2 momentin mukaiseen tunnistamisvelvollisuuteen. Poikkeukset koskevat 3 §:n 6—8 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia, toisin sanoen vakuutusyhtiölaissa tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitettua ulkomaisen vakuutusyhtiön edustustoa sekä vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa tarkoitettua vakuutuksenvälittäjää.

Momentissa säädettäväksi ehdotetut poikkeukset vastaavat rahanpesudirektiivin 3 artiklassa mainittuja poikkeuksia. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 3 kohdan mukaan poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, vaatimus henkilöllisyyden todistamisesta ei koske vakuutus sopimuksia, joita ensimmäisessä henkivakuutusdirektiivissä tarkoitettut vakuutusyritykset tekevät tuon direktiivin soveltamisalaan kuuluvan toiminnan yhteydessä, jos kausittaisen vakuutusmaksun tai kausittaisten vakuutusmaksujen vuotuinen määrä ei ylitä 1 000:ta ecua tai jos yhdellä kertaa suoritettavan vakuutusmaksun määrä ei ylitä 2 500:aa ecua. Jos kausittaisen vakuutusmaksun tai kausittaisten vakuutusmaksujen vuotuista määrää korotetaan siten, että ne ylittävät 1 000 ecun kynnysarvon, vaaditaan henkilöllisyyden todistamista. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että henkilöllisyyden todistaminen ei ole pakollista sellaisten vakuutus sopimusten osalta, jotka liittyvät työsopimukseen tai vakuutetun ammattiin perustuviin eläkejärjestelyihin, sillä edellytyksellä, että näihin sopimuksiin ei liity takaisinostolauseketta ja että niitä ei voida käyttää lainan vakuutena. Edelleen artiklan 8 kohdan mukaan jäsenval-

tiot voivat säätää, että 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin toimiin liittyvät vaatimukset henkilöllisyyden todistamisesta täyttyvät, kun todetaan, että liiketoimeen liittyvä maksu veloitetaan tililtä, joka on 1 kohdan vaatimusten mukaisesti avattu asiakkaan nimiin luottolaitoksessa.

Vakuutusyhtiöiden sekä vakuutuksenvälittäjien on voimassa olevan lain mukaan todettava asiakkaansa henkilöllisyys sellaisissa asiakassuhteissa, joista sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, on tunnistaminen vakuutusyhtiön käytettävissä olevin keinoin ulotettu myös tähän henkilöön. Sosiaali- ja terveysministeriö on 31 päivänä joulukuuta 1993 antanut valvottavilleen vakuutusyhtiöille ja vakuutuksenvälittäjille rahanpesua koskevat määräykset, joiden mukaan toimeksiantajan henkilöllisyys on todettava. Vakuutusyhtiöiden ja vakuutuksenvälittäjien tunnistamisvelvollisuutta on määräyksissä rajoitettu siten, ettei asiakkaan tunnistamista tarvitse edellä sanotusta poiketen suorittaa, jos toimeksiantosopimuksessa on kysymys sellaisesta vakuutuksesta, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 6 000 markkaa (1 000 ecua) tai jossa kertavakuutusmaksu on enintään 15 000 markkaa (2 500 ecua). Näistä rajoista riippumatta asiakas on aina tunnistettava jos rahanpesun yrittäminen on epäiltävissä. Tunnistamisvaatimus ei lisäksi määräysten mukaan ole pakollinen lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa, yrittäjäeläkevakuutuksessa eikä muussaakaan sellaisessa eläkevakuutuksessa, jossa vakuutukseen ei liity takaisinostoehtoa eikä vakuutusta voida käyttää lainan vakuutena. Edelleen tunnistamista ei tarvitse toimittaa silloin kun kyseessä on yksinomaan kuoleman, sairauden tai tapaturman varalta otettu vakuutus (puhdas riskivakuutus) tai kun asiakkaana on toinen vakuutusyhtiö tai pankki. Mikäli vakuutusyhtiö ja vakuutuksenottaja ovat sopineet, että vakuutusmaksu veloitetaan suoraan vakuutuksenottajan pankkitililtä, tunnistamisvelvollisuus on tällä toimenpiteellä täytetty.

Momentin mukaan asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitsisi todeta, jos toimeksiantosopimus koskee sellaista vakuutusta, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 1 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 6 000 markkaa, taikka jossa kertavakuutusmaksu on enintään

2 500:aa ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 15 000 markkaa. Edelleen asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitsisi todeta, jos toimeksiantosopimus koskee sellaista lakisääteisestä työeläkevakuutusta tai yrittäjäeläkevakuutusta, johon ei liity takaisinostoehtoa eikä vakuutusta voida käyttää lainan vakuutena. Lopuksi tunnistamisvelvollisuus olisi täytetty, jos vakuutuksesta maksettava maksu suoritetaan vakuutuksenottajan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä.

Momentti lisää hieman vakuutusyhtiöiden ja vakuutuksenvälittäjien velvollisuuksia todeta asiakkaan henkilöllisyys. Rahanpesudirektiivin määräykset eivät salli tunnistamisvelvollisuudesta poikkeamista kyseen ollessa yksinomaan kuoleman, sairauden tai tapaturman varalta otetusta vakuutuksesta. Tästä johtuen mainitusta poikkeuksesta luovutaan. Lisäksi luovutaan määräyksestä, jonka mukaan asiakkaan tunnistamisvelvollisuudesta voidaan poiketa, jos kysymys on muusta eläkevakuutuksesta, jossa vakuutukseen ei liity takaisinostoehtoa eikä vakuutusta voida käyttää lainan vakuutena. Koska vapaaehtoisia eläkevakuutuksia voidaan tietyissä tilanteissa käyttää rahanpesutarkoituksiin, on ne tarpeellista ottaa tunnistamisvelvollisuuden piiriin. Henkilöllisyyden toteamisesta voidaan momentin mukaan luopua, jos toimeksiantosopimus koskee sellaista lakisääteisistä työeläkevakuutusta tai yrittäjäeläkevakuutusta, johon ei liity takaisinostoehtoa ja jota ei voida käyttää lainan vakuutena.

Momentin mukaan asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitsisi todeta, jos vakuutuksesta maksettava maksu suoritetaan vakuutuksenottajan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä. Tällöin henkilöllisyyden toteamisesta voidaan poiketa, koska tiliä avattaessa tai liiketointa suoritettaessa on asiakkaan henkilöllisyys tullut rahanpesudirektiivin määräysten mukaan todeta, eikä

kaksinkertaiseen tunnistamiseen ole tarvetta. Käytännössä sanotut lisäykset tunnistamisvelvollisuuteen eivät sanottavasti lisää vakuutusyhtiöiden ja vakuutuksenvälittäjien velvollisuuksia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 3 §:n 10 kohdassa tarkoitettujen yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien tunnistamisvelvollisuudesta. Rahanpesudirektiivi koskee ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia. Koska rahanpesua voidaan harjoittaa myös muun tyyppisten yritysten kautta, on direktiivin 12 artiklan mukaan sen säännökset laajennettava kokonaan tai osittain koskemaan sellaisia ammattiryhmiä ja yrityslajeja, joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin. Ilmoitusvelvollisten piiriä on 3 §:ssä laajennettu voimassa olevaan lakiin verrattuna siten, että ilmoitusvelvollisia ovat myös arpajaislain 3 §:n 2, 3 ja 4 momentissa tarkoitettut yhteisöt, jotka harjoittavat vedonlyönti-, totopeli- tai pelikasinotoimintaa, sekä elinkeinonharjoittajat tai yhteisöt, jotka välittävät veikkasasetuksessa tarkoitettuihin vedonlyönti- ja hevoskilpailujen tuloksiin liittyviin veikkaspeleihin sekä totopeliaseutuksessa tarkoitettuihin totopeliin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja.

Tunnistamisvelvollisuuden noudattaminen ei saa muodostua ilmoitusvelvollisen osalta tarpeettoman raskaaksi. Rahapeliin osalta rahanpesua voidaan arvioida suoritettavan pelikasinon-, vedonlyönti- ja totopelitoiminnassa. Momentin mukaan pelikasinotoiminnassa on asiakkaan henkilöllisyys aina todettava. Pelikasinotoimintaa harjoittava Casino RAY tunnistaa asiakkaat ja tallentaa näitä koskevat tiedot nykyisin tietosuojalautakunnan antaman poikkeusluvan (Dnro 19/72/96) nojalla. Asiakkaiden henkilöllisyyden tarkastaminen on nähty tarpeelliseksi muun muassa rahanpesun estämiseksi. Nykyistä käytäntöä ei ole tarpeellista muuttaa, vaan henkilön saapuessa kasinoon on tunnistaminen edelleen tarkoituksenmukaista rahanpesun vastustamiseksi.

Lisäksi asiakkaan henkilöllisyys on todettava vedonlyöntitoiminnassa tai totopelissä pelaajan asettaman rahapanoksen ollessa yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä yli 3 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 18 000 markkaa. Sanotun kynnyksarvon suuruiset rahapanokset ovat vedonlyöntitoiminnassa ja totopelissä poikkeuksellisia, joten

asiakkaan henkilöllisyyden toteaminen ei muodostu kohtuuttomaksi velvollisuudeksi. Sanottua kynnysarvoa pienempien rahanpesun yhteydessä ei asiakkaan henkilöllisyyden toteaminen 1 momentissa tarkoitettuja tilanteita lukuunottamatta ole rahanpesun estämiseksi tarpeen.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 3 §:n 11 kohdassa tarkoitettua kiinteistönvälittäjän tunnistamisvelvollisuudesta.

Rahanpesudirektiivi koskee ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia. Koska rahanpesua voidaan harjoittaa myös muun tyyppisten yritysten kautta, on direktiivin 12 artiklan mukaan sen säännökset laajennettava kokonaan tai osittain koskemaan sellaisia ammattiryhmiä ja yrityslajeja, joissa harjoitettava toiminta soveltuu erityisesti käytettäväksi rahanpesutarkoituksiin. Ilmoitusvelvollisten piiriä on 3 §:ssä laajennettu voimassa olevaan lakiin verrattuna siten, että ilmoitusvelvollisia ovat myös kiinteistönvälittäjäseuraksessa tarkoitettut kiinteistönvälittäjät. Laajennus liittyy myös hallituksen toimintaohjelmaan talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi. Tunnistamisvelvollisuuden toteuttamisella on ensisijaisen tärkeä merkitys rahanpesun ennalta ehkäisemisessä.

Kiinteistönvälittäjien osalta luotto- ja rahoituslaitoksille 2 momentissa säädetty 15 000:ta ecua vastaava markkamäärä on kyseisen toimialan luonteeseen nähden sopimaton, koska kiinteistö- ja asuntokaupassa suoritettavan liiketoimen suuruus vain poikkeuksellisesti jää alle edellä mainitun rahamäärän. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kiinteistönvälittäjän tulee todeta asiakkaansa henkilöllisyys ennen liiketoimen loppuun suorittamista, kun liiketoimen suuruus yhtenä toimenpiteenä tai toisiinsa kytkeytyvinä toimenpiteinä yhteensä on yli 150 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 900 000 markkaa. Asiakkaan henkilöllisyyttä ei kuitenkaan tarvitse todeta, jos liiketoimeen sisältyvä maksu suoritetaan asiakkaan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä. Tunnistamisvelvollisuudesta on tässä tapauksessa perusteltua poiketa kaksinkertaisen

tunnistamisen välttämiseksi. Mainittujen luotto- ja rahoituslaitosten on rahanpesudirektiivin määräysten mukaan tullut todeta asiakkaansa henkilöllisyys tiliä avattaessa tai liiketoimea suoritettaessa. Tunnistamisvelvollisuus on näissä tilanteissa täytetty kiinteistönvälittäjän varmistuttua liiketoimeen sisältyvän maksun suorittamisesta sanotuin tavoin. Poikkeuksen avulla kiinteistönvälittäjien velvollisuutta todeta asiakkaansa henkilöllisyys voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla rajoittaa niihin tilanteisiin, joissa asiakas muutoin voisi välttää henkilöllisyytensä toteamisen esimerkiksi suorittamalla liiketoimeen sisältyvän maksun käteisvaroilla.

Pykälän 6 momentin mukaan asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitse todeta, jos asiakas on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai henkivakuutusyhtiö taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai henkivakuutusyhtiön Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiva sivukonttori. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 7 kohdan mukaan luotto- ja rahoituslaitosten ei tarvitse noudattaa vaatimusta henkilöllisyyden toteamisesta, jos myös asiakas on direktiivissä tarkoitettu luotto- ja rahoituslaitos. Rahanpesudirektiivin 1 artiklassa määritellään direktiivin soveltamisalaan kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset.

Momentin mukaisesta poikkeuksesta ei voimassa olevassa laissa ole säännöstä. Sosiaali- ja terveysministeriön valvottavilleen vakuutusyhtiöille ja vakuutuksenvälittäjille antamien rahanpesua koskevien määräysten mukaan asiakkaan tunnistamista ei tarvitse suorittaa, kun asiakkaana on toinen vakuutusyhtiö tai pankki. Rahanpesudirektiivin määräykset eivät kuitenkaan salli yleistä poikkeusta tunnistamisvelvollisuuteen pankkien ja vakuutusyhtiöiden osalta. Tunnistamisvelvollisuudesta voidaan poiketa ainoastaan silloin, kun asiakas on rahanpesudirektiivissä tarkoitettu luotto- tai rahoituslaitos, koska tällöin myös asiakas on velvoitettu noudattamaan direktiivin määräyksiä, eikä henkilöllisyyden toteaminen täten ole tarpeen.

7 §. *Tunnistamisvelvollisuus toisen lukuun toimittaessa.* Pykälä koskee kaikkia ilmoitusvelvollisia. Pykälän mukaan henkilöllisyyden toteaminen on käytettävissä olevin keinoin

pyrittävä ulottamaan myös niihin henkilöihin, joiden lukuun asiakas toimii esimerkiksi valtuutuksen nojalla, välikätenä tai muulla tavoin asioiden hoitajana. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 5 kohdan mukaan jos on epäilyksiä sen suhteen, toimivatko asiakkaat omaan lukuunsa vai eivät, tai kun on varmaa, että he eivät toimi omaan lukuunsa, luotto- ja rahoituslaitosten on kohtuullisella tavalla koetettava hankkia tieto niiden todellisesta henkilöllisyydestä, joiden puolesta nuo asiakkaat toimivat. Voimassa olevassa laissa ilmoitusvelvollisille yhteisöille ja elinkeinonharjoittajille asetettu velvollisuus pyrkiä tunnistamaan myös liiketoimen edunsaaja vastaa nyt ehdotettua. Jollei asiakkaan tai sen, kenen puolesta asiakas toimii, henkilöllisyyttä voida luotettavasti todentaa, ilmoitusvelvollisen on syytä pidättäytyä liiketoimiin ryhtymisestä.

8 §. *Tunnistamistietojen säilyttäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tunnistamistietojen säilyttämisestä.

Rahanpesudirektiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset säilyttävät henkilöllisyyden todistamisen osalta jäljennökset tai viitetiedot vaadituista asiakirjoista ainakin viiden vuoden ajan asiakassuhteen päättymisestä. Liiketoimien osalta asiakirjat tai niiden todistusaineistoksi kelpaavat jäljennökset luotto- ja rahoituslaitosten tulee säilyttää vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen suorittamisesta. Voimassa olevan lain mukaan ilmoitusvelvollisilla on momentissa ehdotettua vastaava velvollisuus säilyttää asiakkaiden tunnistamistiedot.

Pykälän mukaan asiakkaan tunnistamistiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen tai asiakassuhteen päättymisestä. Tiedot on säilytettävä, jotta rahanpesun selvittäminen olisi myöhemmin mahdollista. Tiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla siten suojattuina, ettei muilla kuin kyseisellä ilmoitusvelvollisella ole mahdollisuutta saada niitä käyttöönsä. Säilytysaika määräytyy joko pysyväisluontoisen asiakassuhteen päättymisen tai yksittäisen liiketoimen päättymisen perusteella sen mukaan, kumpi ajankohta on myöhempi. Kirjanpitoon liittyvän tosite- ja muun aineiston ilmoitusvelvollinen on velvollinen säilyttämään kirjanpito- ja verotuslakien mukaisesti.

9 §. *Huolellisuusvelvollisuus.* Ilmoitusvelvollisen olisi pykälän mukaan asianmukaista

huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta niiden rakenteen tai suuruuden suhteen tai ilmoitusvelvollisen koon tai sen toimipaikan suhteen tai että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

Sääntely perustuu rahanpesudirektiivin 5 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset tutkivat erityisen huolellisesti kaikki liiketoimet, jotka niiden käsityksen mukaan ovat luonteensa puolesta erityisesti omiaan olemaan yhteydessä rahanpesuun. Voimassa olevassa laissa säädetään ehdotusta vastaavasta huolellisuusvelvollisuudesta. Säännös ei siten aiheuta mainittavaa muutosta ilmoitusvelvollisille voimassa olevan huolellisuusvelvollisuuden sisältöön.

Ilmoitusvelvollisen on huolellisuusvelvollisuuden täyttääkseen tutkittava sellaiset toimet, joita sillä on elinkeino- tai toimialalta saadun normaalin kokemuksen mukaan syytä pitää tavallisuudesta poikkeavina. Koska ilmoitusvelvollisella ei ole mahdollisuuksia eikä syytäkään tutkia systemaattisesti kaikkia sen palveluja käyttävien henkilöiden toimia, sellaiset toimenpiteet, joiden taloudellinen tai oikeudellinen perusta on ilmeinen, eivät kuulu tässä momentissa säädetyn huolellisuusvelvollisuuden piiriin. Koska ilmoitusvelvollisen mahdollisuus arvioida sen palveluja käyttävän henkilön toimenpiteiden taloudellista tarkoitusta ja lainmukaisuutta on rajallinen, huolellisuusvelvollisuus on täytetty, kun ilmoitusvelvollinen käytettävissään olevin keinoin on pyrkinyt varmistumaan toimenpiteen taustasta.

Huolellisuusvelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa se, että ilmoitusvelvollinen tuntee asiakkaansa ja voi tämän tuntemuksensa perusteella arvioida saamiensa toimeksiantojen epätavallisuuden. Satunnaisten asiakkaiden osalta ei tällaista tuntemista voida edellyttää ja tämän vuoksi tällaisten asiakkaiden toimien arvioinnille on asetettava erityinen paino.

Sisäasiainministeriö antaisi 14 §:n nojalla tarkemmat säännökset niistä poikkeuksellisista toimista, joihin ilmoitusvelvollisen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet valvottavilleen ohjeet noudattavasta huolellisuudesta. Tarkemmissa

säännöksissä voidaan lähemmin määrätä, missä tilanteissa ja miten ilmoitusvelvollisen tulisi täyttää huolellisuusvelvollisuus.

10 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälä koskee rahanpesua ja muita epäilyttäviä liiketoimia. Sääntely perustuu rahanpesudirektiivin 6 ja 7 artiklaan.

Pykälän 1 momentin mukaan jos ilmoitusvelvollisella on 9 §:ssä tarkoitetun huolellisuusvelvollisuuden täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle ja annettava pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkistystä epäilyn selvittämiseksi.

Rahanpesudirektiivin 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset sekä niiden johtajat ja työntekijät ovat varauksettomassa yhteistyössä rahanpesun vastustamisesta vastuussa olevien viranomaisten kanssa sekä ilmoittamalla oma-aloitteisesti kaikista seikoista, jotka saattavat viitata rahanpesuun että toimittamalla sanotuille viranomaisille niiden pyynnöstä kaikki tarvittavat tiedot sovellettavassa lainsäädännössä säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Voimassa olevassa laissa säädetään vastaavasta ilmoitusvelvollisuudesta. Säännös ei siten aiheuta mainittavia muutoksia ilmoitusvelvollisuuden sisältöön.

Voimassa olevan lain mukaan luottolaitokset, valuutanvaihtoa harjoittavat rahoituslaitokset, sijoituspalveluyritykset sekä panttilainauslaitokset tekevät epäilyttävää liiketointa koskevat ilmoitukset rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastuksen on edelleen ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaisille, jos se katsoo, että on syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen. Käytännössä rahoitustarkastus on tehnyt sanotut ilmoitukset keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle. Vakuutusyhtiöt ja vakuutusvälittäjät tekevät voimassa olevan lain mukaan epäilyttävää liiketointa koskevat ilmoitukset sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriön on ilmoitettava asiasta edelleen asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos ministeriöllä on syytä epäillä, että vakuutusyhtiön palveluja käytetään tai aiotaan

käyttää rikollisesta toiminnasta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämiseen tai häivyttämiseen. Myös sosiaali- ja terveysministeriö on käytännössä tehnyt ilmoituksensa keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle. Muut ilmoitusvelvolliset tekevät ilmoitukset voimassa olevan lain mukaan suoraan esitutkintaviranomaisille, käytännössä keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmälle. Ehdotuksen mukaan selvittelykeskuksen perustamisen myötä luovutaan kaksipuolaisesta ilmoitusjärjestelmästä, joten kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta suoraan selvittelykeskukselle.

Ilmoitusvelvollisen tulee tehdä selvittelykeskukselle epäilyttävää liiketointa koskeva ilmoitus kun sillä on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Ilmoitusvelvollinen ei siten arvioi varsinaisen esitutkintakynnyksen ylittymistä. Arvion esitutkintakynnyksen ylittymisestä tekee selvittelykeskus ilmoituksen vastaanotettuaan. Tehty ilmoitus ei välttämättä johda esitutkintatoimenpiteisiin. Vilpittömässä mielessä toimineelle ei 15 §:n nojalla aiheudu vastuuta momentin mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

Ilmoituksen tekotavasta ja sisällöstä on tarkoituksenmukaisinta antaa tarkemmat toimialakohtaiset säännökset tämän lain 14 §:n nojalla, koska kysymykseen tulevat lukuisat yksityiskohdat eivät edellytä lain tasoista sääntelyä. Säännöksiä annettaessa tulee ottaa huomioon, että epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset on tehtävä viipymättä selvittelykeskukselle.

Selvittelykeskus voi momentin mukaan lisäksi pyytää ilmoitukseen liitettäväksi epäilyn selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Voimassa olevan lain mukaan ilmoitusvelvolliset antavat vastaavat selvittämisesä tarvittavat tiedot rahoitustarkastukselle, sosiaali- ja terveysministeriölle tai esitutkintaviranomaiselle sen mukaan, mihin ne ovat velvollisia tekemään epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen. Koska ehdotuksen mukaan ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta tehdään suoraan selvittelykeskukselle, tulee myös oikeus lisäselvityksen saantiin siirtää mainituilta viranomaistahoilta selvittelykeskukselle.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 3 §:n

9 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, mikäli kyseessä on taloudelliselta arvoltaan merkittävä pantti. Momentti koskee panttilainauslaitosten ilmoitusvelvollisuutta.

Panttilainauslaitoksista annetun lain 28 a §:n mukaan panttilainauslaitoksen on tehtävä epäilyttävää liiketoimintaa koskeva ilmoitus pantin taloudellisesta arvosta riippumatta. Rahanpesusäännökset lisättiin panttilainauslaitoksista annettuun lakiin 1 päivänä syyskuuta 1997 voimaan tulleella lain muutoksella. Muutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 16/1996 vp) ehdotettiin, että lain 28 a §:n mukaan velvollisuus ilmoittaa asiasta rahoitustarkastukselle koskisi taloudelliselta arvoltaan merkittäviä pantteja. Pykälän sanamuoto muutettiin eduskunnan talousvaliokunnassa yhdenmukaiseksi luottolaitostoiminnasta annetun lain vastaavan säännöksen kanssa. Voimassa olevaan panttilainauslaitoksista annettuun lakiin sisältyy 28 a §:n lisäyksestä johtuen kaksi ilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä. Lain 28 §:n mukaan jos on perusteltua syytä epäillä, että pantattavaksi tarkoitettu esine on varastettu tai että panttaaja muuten on luvattomasti saanut esineen haltuunsa, panttilainauslaitoksen on välittömästi ilmoitettava tästä esitutkintaviranomaiselle. Samoin on meneteltävä, jos on perusteltua syytä epäillä, että panttikuitin haltija tai 27 §:ssä tarkoitettu panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut henkilö vilpillisesti ilman laillista oikeutta vaatii saada lunastaa pantin. Lain 28 a §:n 2 momentin mukaan panttilainauslaitoksen on ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle, jos sillä huolettaisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien panttien laillista alkuperää. Sekä 28 että 28 a §:ssä säädetyn velvollisuuden laiminlyönti on lisäksi säädetty rangaistavaksi. Sanottu aiheuttaa kaksinkertaisen ilmoitusvelvollisuuden panttilainauslaitoksille.

Momentin mukaan panttilainauslaitoksen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, jos kyse on taloudelliselta arvoltaan merkittävästä pantista. Taloudelliselta arvoltaan merkittäviä pantteja ovat esimerkiksi asunto-osakkeet ja muut arvopaperit. Panttilainauslaitosten ilmoitusvelvollisuutta on syytä rajoittaa taloudelliselta arvoltaan merkittäviin pantteihin, jotta ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen ei muodostu niiden osalta liian raskaaksi eikä selvittelykeskuksen toimintaa kuormiteta lukuisilla vähäarvoisia pantteja

koskevilla ilmoituksilla. Esitykseen sisältyy panttilainauslaitoksista annettua lakia koskeva muutosehdotus, jossa sanotusta laista muun muassa ehdotetaan poistettavaksi rahanpesua koskevat säännökset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kielosta paljastaa sille, johon epäily kohdistuu tai muulle henkilölle, että ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehty selvittelykeskukselle. Rahanpesudirektiivin 8 artiklan mukaan luotto- ja rahoituslaitokset sekä niiden johtajat ja työntekijät eivät saa ilmaista kyseiselle asiakkaalle tai muulle, että viranomaisille on toimitettu tietoja 6 ja 7 artiklan mukaisesti tai että rahanpesututkimus on käynnissä. Voimassa olevassa laissa säädetään vastaavasta kielosta. Ilmoituksen tekemisen paljastaminen saattaa vaarantaa rahanpesun selvittämistä.

Esitykseen sisältyy rikoslakia koskeva muutosehdotus. Ehdotuksen mukaan rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin lisättävän 3 kohdan mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka vastoin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitettua ilmoituksen.

11 §. *Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen.* Pykälän 1 momentin mukaan jos ilmoitusvelvollisella on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä. Rahanpesudirektiivin 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset pidättyvät toteuttamasta liiketoimia, joiden ne tietävät tai epäilevät liittyvän rahanpesuun, ennen kuin ne ovat ilmoittaneet asiasta rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille. Momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

Epäilyttävien toimenpiteiden esiintyessä joutuu ilmoitusvelvollinen punnitsemaan epäilynsä vahvuutta ja ottamaan huomioon, että asiakkaalle saattaa aiheutua vahinkoa aiheuttomasta epäilystä. Ilmoitusvelvollisen epäily voidaan katsoa aiheelliseksi, jos ilmoitusvelvollinen katsoo, että toimenpide on asianomaisen toimialan palvelujen tarjoamisesta saatujen yleisten kokemusten perusteella selkeästi tavanomaisesta poikkeava. Ilmoitusvelvollisen toimintavaihtoehdot epäilytapauksissa riippuvat sen epäilyn vahvuudesta. Jos esimerkiksi asiakkaan tai tämän puolesta toimivan henkilöllisyyttä ei ilmoitusvelvolli-

sen mielestä voida riittävällä varmuudella todeta, on ilmoitusvelvollisen yleensä kieltäyttyvä toimeksiannon vastaanottamisesta. Kieltäytyminen ei kuitenkaan ole aina mahdollista ilmoitusvelvollisen ja sen asiakkaan aikaisempien sopimusten vuoksi. Tällöin ilmoitusvelvollisella on mahdollisuus keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten. Jos ilmoitusvelvollisella on lisäselvitystenkin jälkeen edelleen syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle 10 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan liiketoimi voidaan 1 momentista poiketen suorittaa, jos liiketointa ei voida jättää toteuttamatta taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista. Tällöin ilmoitusvelvollisen on tehtävä asiasta välittömästi liiketoimen suorittamisen jälkeen 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus.

Rahanpesudirektiivin 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luotto- ja rahoituslaitokset pidättyvät toteuttamasta liiketoimia, joiden ne tietävät tai epäilevät liittyvän rahanpesuun, ennen kuin ne ovat ilmoittaneet asiasta rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille. Jos pidättäminen liiketoimen suorittamisesta on mahdotonta tai todennäköisesti häiritäisi epäillyn rahanpesujärjestelyn edunsaajien jäljittämisyrityksiä, kyseisten laitosten on ilmoitettava viranomaisille asiasta välittömästi liiketoimen suorittettuaan. Ehdotettu momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen oikeudesta antaa määräys pidättäytyä suorittamasta liiketointa enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos pidättäytyminen on tarpeen rahanpesun selvittämistä varten.

Rahanpesudirektiivin 7 artiklan mukaan rahanpesun vastustamisesta vastuussa olevat viranomaiset voivat kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen ehtojen mukaisesti neuvoa jättämään liiketoimen toteuttamatta. Voimassa olevan lain mukaan rahoitustarkastuksella on oikeus valvottavaltaan saamansa ilmoituksen johdosta määrätä liiketoimi keskeytetäväksi enintään viiden pankkipäivän ajaksi. Sosiaali- ja terveysministeriö voi puolestaan antaa valvottavilleen vastaavan määräyksen enintään seitsemän päivän ajaksi. Edellytyksenä rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja

terveysministeriön antamalle määräykselle on sen tarpeellisuus esitutkintatoimenpiteitä varten. Siten määräyksen antaminen edellyttää käytännössä esitutkintaviranomaisen esittämää pyyntöä.

Momentin mukaan määräyksen pidättäytyä suorittamasta liiketointa antaa jatkossa selvittelykeskus. Koska epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset tehdään 5 ja 10 §:n mukaan suoraan selvittelykeskukselle, myös liiketoimesta pidättymistä koskevan määräyksen anto-oikeus on tarkoituksenmukaista siirtää selvittelykeskukselle. Muutoin ehdotus ei aiheuta mainittavia muutoksia voimassa olevaan lakiin. Määräyksen edellytyksenä on sen tarpeellisuus rahanpesun selvittämiseksi. Muusta syystä ei määräystä voida antaa. Annettuaan määräyksen pidättäytyä suorittamasta liiketointa selvittelykeskus selvittää sanottua liiketointa koskevan ilmoituksen sekä ratkaisee, onko esitutkintakynnys ylittynyt. Takavarikon ja muiden turvaamistojen onnistumisen turvaamiseksi selvittelykeskuksella tulee olla oikeus määrätä ilmoitusvelvollinen pidättymään suorittamasta liiketointa. Muutoin liiketoimen kohteena olleet varat voidaan esimerkiksi siirtää ulkomaille konfiskaation ulottumattomiin. Selvityskeskus voi määrätä liiketoimen keskeytetäväksi enintään viiden arkipäivän ajaksi. Päätöksen liiketoimen keskeyttämisestä tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies.

12 §. *Tietojen saanti, tallettaminen, käyttö ja luovutus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin selvittelykeskuksen oikeudesta saada viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä rahanpesun selvittämisessä tarvittavia tietoja ja asiakirjoja.

Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan selvittelykeskus voi vastaanottamansa epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen johdosta pyytää ilmoitusvelvolliselta kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Tässä momentissa säädetään oikeudesta saada tietoja muilta kuin epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen tehneeltä ilmoitusvelvolliselta. Momentti vastaa pääosin poliisilain 35 §:n 1 momentissa säädettyä tietojensaantioikeutta, jonka mukaan poliisilla on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisi-

sille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu. Poliisilla on lähtökohteisesti oikeus saada muilta viranomaisilta sellaiset näiden hallussa olevat tiedot, jotka ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Tiedonsaantioikeus liittyy kaikkiin poliisille viranomaisena kuuluviin tehtäviin siitä riippumatta, säädetäänkö niistä poliisilaissa, esitutkintalaissa vai muussa lainsäädännössä. Siten myös selvittelykeskuksella on poliisille yleisesti kuuluva tiedonsaantioikeus.

Momentin mukaan selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä rahanpesun selvittämisessä tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liike- ja ammatissalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita tai taloudellista asemaa koskevien tietojen salassapidosta säädetään. Momentti on laadittu julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksessa omaksettujen periaatteiden mukaisesti. Kokonaisuudistuksessa ehdotetaan säädettäväksi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainittu laki korvaisi nykyisen yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain ja siihen otettaisiin muun ohella säännökset yleisimmistä salassapitoperusteista sekä niistä yleisistä perusteista, joilla salassapidettävästä asiakirjasta voidaan antaa tieto. Yhtenä tällaisena perusteena lakiehdotuksessa mainitaan, että salassapidettävän tiedon saa luovuttaa, jos niin on lailla säädetty. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi selvittelykeskuksen oikeudesta saada salassapidettavia tietoja rahanpesun selvittämistä varten. Oikeus saada tietoja olisi siten rajoitettu tarkemmin kuin poliisilain 35 §:n 1 momentin vastaava säännös.

Momentin mukaan selvittelykeskuksen oikeus saada rahanpesun selvittämisessä tarvittavia tietoja syrjäyttää salassapitosäännökset, jotka koskevat liike- ja ammatissalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita tai taloudellista asemaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin salassa pidettävien tietojen hankkimisesta. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee momentin mukaan selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Momentti vastaa poliisilain 35 §:n 3 momenttia. Tietojen tai asiakirjojen antamista poliisille pyytää yleensä se poliisin palveluksessa oleva henkilö, jonka käsiteltä-

vänä olevassa asiassa tietoja tarvitaan. Salassa pidettävien tietojen hankkiminen poliisia koskevan poikkeussäännöksen nojalla edellyttää kuitenkin, että tietojensaantiedellytykset, lailliset käyttömahdollisuudet ja tarpeellisuus harkitaan erityisen huolellisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 1 momentissa tarkoitettujen salassa pidettävien tietojen hankkiminen edellyttäisi selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selvittelykeskuksen oikeudesta saada tietoja yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Koska 10 §:n 1 momentin mukaan selvittelykeskus voi vastaanottamansa epäilyttävää liiketoimintaa koskevan ilmoituksen johdosta pyytää ilmoitusvelvolliselta kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi, säädetään tässä momentissa oikeudesta saada tietoja muilta kuin epäilyttävää liiketoimintaa koskevan ilmoituksen tehneeltä ilmoitusvelvolliselta.

Poliisilain 36 §:n 1 momentin mukaan poliisilla on oikeus saada päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada poliisitutkin- nassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä julkinen tai yksityinen etu sitä vaatii.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että selvittelykeskuksella olisi poliisilain 36 §:ää vastaava tietojensaantioikeus. Rahanpesu on osa ammattimaista ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Julkinen etu vaatii epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten selvittämistä keinona vastustaa rahanpesua. Esimerkiksi Euroopan neuvoston konfiskaatiosopimuksen 3 artikla velvoittaa kunkin sopimuspuolen ryhtymään tarvittaviin lainsäädännöllisiin tai muihin toimenpiteisiin voidakseen tunnistaa ja jäljittää menetetyksi tuomitun omaisuuden sekä estääkseen omaisuudella käytävän kaupan tai sen siirron tai hukkaamisen. Sopimuksen 4 artiklan mukaan tuomioistuimet tai muut toimivaltaiset viranomaiset on valtuutettava määräämään, että pankkitietojen sekä taloudellisten ja kaupallisten tietojen on oltava käytettävissä tai että ne takavarikoit- daan omaisuuden menetetynsi tuomitsemisen sekä omaisuuden tunnistamisen ja jäljittämisen turvaamiseksi. Lisäksi 4 artiklan 2 kap- paleessa kehoitetaan sopimuspuolia harkitse-

maan erityisten tutkintamenetelmien käyttöönottoa rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamiseen ja jäljittämiseen sekä siihen liittyvän todistusaineiston keräämiseen.

Selvittelykeskuksen toiminta epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten tehokkaaksi selvittämiseksi edellyttää laajaa tietojensaantioikeutta. Jos tapauksessa on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen, siirretään asia esitutkintaan, jolloin tietojen hankinta tapahtuu rikoksen selvittämistä koskevien säännösten mukaisesti. Vastaanotettuaan ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta on selvittelykeskuksen usein alkuvaiheessa saamiensa tietojen perusteella mahdotonta arvioida rikoksen tapahtumisen todennäköisyyttä. Selvittääkseen epäilyttävää liiketoimintaa koskevan ilmoituksen tarvitsee selvittelykeskus tietoja ilmoitusvelvollisen lisäksi myös muilta tahoilta, kuten rahoituslaitoksilta. Selvittelykeskuksen tiedonsaantioikeus on rajoitettu rahanpesun selvittämiseksi tarpeellisiin tietoihin. Koska tietojen pyytäminen yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä edellyttää tietojen tarpeellisuuden erityisen huolellista harkintaa, momentissa säädetään, että päätöksen kyseisten tietojen hankkimisesta tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Edelleen tietoja tulee pyytää kirjallisesti. Säästökassatarkastajat mainitaan luettelossa luovutukseen oikeutetuiksi sen varmistamiseksi, ettei salassapito-velvollisuus estä heitä luovuttamasta hallussaan olevia tietoja rahanpesun selvittämiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin selvittelykeskuksen oikeudesta käyttää, luovuttaa ja tallettaa 5 ja 10 §:n sekä 1 ja 3 momentin perusteella saamia tietoja.

Rahanpesudirektiivin 6 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisten rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille toimittamia tietoja voidaan käyttää vain rahanpesun vastustamiseksi. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että tällaisia tietoja voidaan käyttää myös muihin tarkoituksiin. Euroopan neuvoston ministerikomitean antaman henkilötietojen käyttöä poliisitoimissa koskevan suosituksen mukaan poliisin poliisitarkoituksiin keräämiä ja tallettamia tietoja olisi käytettävä pelkästään siihen tarkoitukseen. Voimassa olevan lain mukaan sekä rahoitustarkastusta että sosiaali- ja terveysministeriötä epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten vastaanottajina koskee ehdotusta vastaava tietojen käyttö,

luovutus- sekä rekisteröintirajoitus. Myös keskusrikospoliisin rikostietopalvelun rahanpesun käsittelyryhmä on rahoitustarkastukselta sekä sosiaali- ja terveysministeriöltä saamia ilmoituksia käsitellessään katsonut käyttötarkoitussidonnaisuuden edelleen rajoittavan sanottujen tietojen käyttöä, luovuttamista ja tallettamista.

Koska kysymyksessä saattaa olla arkaluontoinen aineisto, on tietosuojan kannalta keskeistä, että käyttöoikeudesta säädetään laissa. Myös hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin vaatimus siitä, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla, edellyttää lain tasoista sääntelyä tietojen käyttötarkoitukselta. Selvittelykeskus voi momentin mukaan tallettaa, käyttää ja luovuttaa 5 ja 10 §:n sekä 1 ja 3 momentin perusteella saamia tietoja vain rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista tallennetaan poliisin henkilörekistereistä annetun lain 2 §:n mukaiseen epäiltyjen rekisteriin. Epäiltyjen rekisteriin kootaan vihjeluontoisia, sekä jo tapahtuneisiin että tapahtuviksi epäiltäviin rikoksiin liittyviä tietoja. Epäilyttäviä liiketoimia koskevat tiedot on tarkoitettu ensi vaiheessa vain selvittelykeskuksen käyttöön eli epäiltyjen rekisterin tämän osan käyttöoikeus olisi ainoastaan selvittelykeskuksen henkilöstöön kuuluvilla.

Selvittelykeskus voisi luovuttaa momentissa mainittuja tietoja vain rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Tietojen luovuttaminen sanottuun tarkoitukseen olisi mahdollista esimerkiksi esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisille sekä 5 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja muille valvomaan asetetuille. Lisäksi tietojen luovuttaminen olisi mahdollista vieraan valtion viranomaisille. Tietojen käyttötarkoitus tulee tällöin selvittää tarkoin. Esimerkiksi Euroopan neuvoston konfiskaatiosopimuksen 32 artiklan mukaan tietoja luovuttava sopimuspuoli voi asettaa ehdoksi, että tietoja saava sopimuspuoli ei ilman etukäteissuostumusta käytä tai luovuta saatuja tietoja tai todistusaineistoa muun asian tutkintaan tai oikeudenkäyntitoimiin kuin sen, joka pyynnössä on mainittu.

13 §. *Viittaus eräisiin lakeihin.* Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain lisäksi rahanpesun selvittämisessä olisi voimassa, mitä poliisilaissa säädetään poliisitutkinnasta, ellei asian selvittämiseen sovelleta esitutkin-talakia. Poliisilain 37 §:n mukaan poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimittavaksi säädettyä tutkintaa kuin rikoksen

johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Selvittelykeskuksen tehtäväksi säädetty rahanpesun selvittäminen on poliisilain 37 §:ssä tarkoitettua poliisitutkintaa, jonka toimittamisessa tulee tämän lain lisäksi noudattaa poliisilaisa annettuja säännöksiä poliisitutkinnan toimittamisesta. Jos on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen, toimitetaan asiassa esitutkinta, jolloin asiassa sovelletaan esitutkintalakia. Selvittelykeskus ei pääsääntöisesti toimita asiassa esitutkintaa, vaan sen toimittamiseksi selvittelykeskus siirtää asian toimivaltaisille esitutkintaviranomaisille. Selvittelykeskus voi kuitenkin aloittaa esitutkinnan suorittamisen esimerkiksi tilanteissa, joissa omaisuuden takaisinsaannin turvaamiseksi päätös pakkokeinojen käytöstä on tehtävä kiireellisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan tietojen tallentamisesta, käytöstä ja luovutuksesta olisi tämän lain säännösten lisäksi voimassa, mitä poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa säädetään epäiltyjen rekisteristä. Selvittelykeskuksen yhteyteen tuleva rekisteri on tarkoituksenmukaista sijoittaa osaksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua epäiltyjen rekisteriä. Siten esimerkiksi rekisteröidyn tarkastusoikeudesta ja tietojen poistamisesta olisi voimassa, mitä mainitussa laissa säädetään. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu poliisin henkilörekistereistä annettua lakia koskeva muutosehdotus. Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muun muassa ne muutokset poliisin henkilörekistereistä annettuun lakiin, jotka johtuvat 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleesta hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin muutoksesta, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Esityksessä on muun muassa ehdotettu, että poliisin pysyviin henkilörekistereihin talletettujen henkilötietojen säilytysaikoja koskevat säännökset otettaisiin kokonaisuudessaan asetuksesta poliisin henkilörekistereistä annettuun lakiin. Mainittu muutos koskisi muun muassa epäiltyjen rekisteriä.

14 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tämän lain nojalla annettavista tarkemmista säännöksistä. Voimassa olevan lain mukaan rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset luottolaitoksille, valuutanvaihtoa harjoittaville rahoituslaitoksille sekä sijoituspalveluyrityksille huolellisuusvelvoitteesta, ilmoitusvelvollisuudesta ja niiden täyttämisestä. Rahoitustarkastus on 14 päivänä helmikuuta 1994 antanut valvotta-

villeen määräyksen luottolaitoksen toiminnassa noudatettavasta huolellisuudesta ja menettelytavoista suojautua rahoitusjärjestelmän rikolliselta hyväksikäytöstä. Myös panttilainauslaitoksista annetun lain mukaan tarkempia määräyksiä rahanpesun estämiseksi antaa rahoitustarkastus. Sosiaali- ja terveysministeriö on 31 päivänä joulukuuta 1993 antanut vakuutusyhtiölain ja vakuutuksenvälittäjiä koskevan lain perusteella vakuutusyhtiöille ja vakuutuksenvälittäjille rahanpesua koskevat määräykset.

Koska rahanpesudirektiivin määräysten täytäntöönpano edellyttää yksityiskohtaisia säännöksiä muun muassa asiakkaiden tunnistamisvelvollisuudesta, tunnistusten ja muiden asiakirjojen säilyttämisestä ja muista menettelytavoista, joita ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiin, antaa sisäasiainministeriö ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisille tarkemmat säännökset tässä laissa säädetyistä velvollisuuksista. Tarkempia säännöksiä annettaessa voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaa huomioon kunkin elinkeino- tai toimialan luonteen edellyttämät tarpeelliset seikat.

Oikeus antaa tarkempia säännöksiä siirtään kokonaisuudessaan sisäasiainministeriölle. Koska vastuun rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä kantaa selvittelykeskuksen ohella sen esimiesvirastona toimiva sisäasiainministeriö, on tarkoituksenmukaista siirtää myös oikeus antaa rahanpesua koskevia tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriölle. Tällöin myös tarkempien säännösten yhdenmukaisuus on mahdollista varmistaa. Ministeriö antaisi tarkempia säännöksiä tunnistamistietojen säilyttämisestä, tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä liiketoimen keskeyttämisestä ja siitä kieltäytymisestä sekä mainittujen velvollisuuksien täyttämisestä. Lain 5 §:n mukaan valvontavastuu lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisesta olisi edelleen asianomaista elinkeino- tai toimialaa valvovalla viranomaisella tai muulla valvomaan asetulla.

Sisäasiainministeriön tulisi ennen sanottujen säännösten antamista kuulla muita asianomaisia ministeriöitä sekä rahoitustarkastusta. Muita asianomaisia ministeriöitä ovat kauppa- ja teollisuusministeriö kiinteistönvälittäjille sekä valtiovarainministeriö säästökassoille annettavien säännösten osalta. Edelleen sisäasiainministeriön tulisi kuulla sosiaali- ja terveysministeriötä annettaessa

tarkempia säännöksiä vakuutusyhtiöille, vakuutuksenvälittäjille sekä ulkomaisten vakuutusyhtiöiden edustustoille. Rahoitustarkastusta tulisi kuulla luotto- ja rahoituslaitoksille, sijoituspalveluyrityksille sekä panttilainauslaitoksille annettavista tarkemmista säännöksistä.

Laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttäminen edellyttää ilmoitusvelvolliselta riittävien tarkastus- ja tiedonantomenettelyjen ylläpitoa. Edelleen perustana velvollisuuksien täyttämiseksi on työntekijöiden kouluttaminen tuntemaan lain sisältö ja velvollisuuksien täyttämisen edellyttämät menettelytavat. Työntekijöiden kouluttamisen tulisi olla jatkuvaa ja erityistä huomiota tulisi kiinnittää työntekijöiden opastamiseen tunnistamaan rahanpesuun liittyvät liiketoimet. Rahanpesudirektiivin 11 artiklassa määrätään luotto- ja rahoituslaitosten velvollisuudesta ottaa käyttöön riittävät sisäiset tarkastus- ja tiedonantomenettelyt rahanpesuun liittyvien järjestelyjen estämiseksi ja ehkäisemiseksi sekä velvollisuudesta toteuttaa tarvittavat toimet tiedottaakseen direktiivin säännöksistä työntekijöilleen. Sanotuista velvollisuuksista ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää säännöstä lakiin. Rahoitustarkastuksen määräyksissä luottolaitosten toiminnassa noudatettavasta huolellisuudesta ja menettelytavoista suojautua rahoitusjärjestelmän rikolliselta hyväksikäytöltä on määräys luottolaitoksen omasta ohjeistuksesta ja valvonnasta. Määräyksen mukaan luottolaitoksen on järjestettävä eri luottolaitostoinnin osa-alueita koskeva, riittävä ja jatkuva sisäinen valvonta- ja koulutusohjelma sekä kehitettävä sisäistä ohjeistustaan. Myös sosiaali- ja terveysministeriön valvottavilleen vakuutusyhtiöille ja vakuutuksenvälittäjille antamissa rahanpesua koskevissa määräyksissä edellytetään valvonnan ja työntekijöiden kouluttamisen järjestämistä. Sisäasiainministeriön tulee muita asianomaisia ministeriöitä sekä rahoitustarkastusta kuultuaan antaa säännökset myös sanotuista velvollisuuksista.

15 §. *Vahingonkorvausvastuu.* Pykälän mukaan ilmoitusvelvollinen taikka ilmoitusvelvollisen palveluksessa oleva tai sen puolesta toiminut henkilö vapautetaan korvaamasta vahinkoa, joka on mahdollisesti aiheutunut liiketoimen selvittämisestä, epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittamisesta taikka liiketoimen keskeyttämisestä tai liiketoimesta kieltäytymisestä, jos näitä toimenpiteitä suoritettaessa on oltu vilpittömässä mielessä.

Rahanpesudirektiivin 9 artiklan mukaan luotto- tai rahoituslaitoksen työntekijän tai johtajan vilpittömässä mielessä suorittama tietojen ilmaiseminen rahanpesun vastustamisesta vastuussa oleville viranomaisille ei ole sopimukseen eikä lakiin, asetuksiin tai hallinnollisiin määräyksiin perustuvan, tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomista eikä luotto- tai rahoituslaitosta taikka sen johtajia tai työntekijöitä voida asettaa minkäänlaiseen vastuuseen sen perusteella. Voimassa olevan lain mukaan ilmoitusvelvolliset, rahoitustarkastus sekä sosiaali- ja terveysministeriö vapautuvat huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä mahdollisesti aiheutuneen taloudellisen vahingon korvaamisesta.

Rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa on muun kuin esirikoksen tekijän rahanpesu säädetty rangaistavaksi itsenäisenä tekona eli kätkemisrikoksena. Kätkemisrikoksesta tuomitaan voimassa olevan lain mukaan myös se, joka salaa sellaista seikkaa koskevan tiedon, jonka hän on lain mukaan velvollinen ilmoittamaan. Esitykseen sisältyy rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttia koskeva muutosehdotus. Momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi ja edelleen momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta. Ehdotetun 3 kohdan mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksen. Tekemällä 10 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta selvittelykeskukselle välttyy ilmoitusvelvollinen rikoslaissa säädetyltä ilmoittamatta jättämisen seuraamukselta. Kun laissa asetetaan velvollisuus mainitun ilmoituksen tekemiseen, ei ilmoitusvelvollisia voida asettaa vastuuseen siitä, että ilmoitanto ei tarkempien tutkimusten jälkeen johtaisi esitutkintatoimenpiteisiin tai että asiakas kärsisi taloudellista tappiota asian johdosta.

Henkilörekisterilain (471/1987) mukaan rekisterinpitäjä on velvollinen korvaamaan sen taloudellisen vahingon, joka rekisteröidylle on aiheutunut virheellisen tiedon käytöstä tai luovutuksesta taikka siitä, että tiedonkäyttö on ollut lainvastaista. Tämän vuoksi on pykälässä selvyiden vuoksi säädetty vilpittömässä mielessä toimineen vapautumisesta korvaamasta vahinkoa, joka on mahdollisesti aiheutunut liiketoimen selvittä-

misestä, epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittamisesta taikka liiketoimen keskeyttämisestä tai kieltäytymisestä liiketoimesta. Säännös on tarpeen sen ristiriidan poistamiseksi, että taloudellinen korvausvastuu ei vaikeuttaisi ilmoitusvelvollisia suorittamasta aiheellisia lain edellyttämiä toimenpiteitä.

Selvittelykeskus voi 11 §:n 3 momentin perusteella antaa rahanpesun selvittämistä varten määräyksen pidättyä suorittamasta epäilyttävää liiketoimea enintään viiden arkipäivän ajaksi. Mainittu toimenpide voi aiheuttaa korko- tai muuta taloudellista tappiota viivästyneen liiketoimen osapuolille. Voimassa olevan lain mukaan vastaavan määräyksen antaa rahoitustarkastus tai sosiaali- ja terveysministeriö. Molempien määräyksenantoon oikeutetun osalta on lisäksi säädetty vahingonkorvausvastuusta vapautumisesta. Selvittelykeskuksen ja sen palveluksessa olevien samoin kuin 5 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen osalta kysymys mahdollisesta korvausvastuusta määräytyy julkisyhteisön korvausvastuuta julkista valtaa käytettäessä koskevien säännösten mukaisesti sekä virkamiehen korvausvastuuta koskevien vahingonkorvauslain (412/1974) säännösten mukaisesti.

16 §. *Rangaistussäännös.* Pykälän mukaan joka rikkoo 6 tai 7 §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai 8 §:ssä säädetyn tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rahanpesudirektiivin 14 artiklassa edellytetään, että jokainen jäsenvaltio määrää direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen säännösten rikkomisen seuraamuksista. Artiklan asettamien velvollisuuksien täyttäminen edellyttää siten tunnistamisvelvollisuuden rikkomisen sanktioimista.

Voimassa olevassa laissa tunnistamisvelvollisuuden rikkominen on puutteellisesti ja epäyhtenäisesti sanktioitu. Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi ainoastaan luottolaitostoinnasta annetussa laissa, sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa sekä panttilainauslaitoksista annetussa laissa. Luottolaitostoinnasta sekä panttilainauslaitoksista annetussa laissa tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta rangaistaan sakolla, jollei teosta muualla laissa

säädetä ankarampaa rangaistusta. Sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta rangaistaan puolestaan sakolla tai enintään kuuden kuukauden pituisella vankeusrangaistuksella, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Muiden ilmoitusvelvollisten osalta ei ole säädetty erityistä rangaistussäännöstä tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta.

Rahanpesudirektiivin 14 artiklan asettamien velvollisuuksien täyttämiseksi tunnistamisvelvollisuuden rikkominen tulee säätää rangaistavaksi kaikkien ilmoitusvelvollisten osalta. Momentin mukaan ilmoitusvelvollinen tuomitaan sakkoon tai enintään kuuden kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Tunnistamisvelvollisuuden täyttäminen on perustana koko rahanpesun estämiseen tähtäävän säännösten toimivuudelle. Koska asiakkaan tunnistaminen on ehdoton edellytys huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi, on sanktioksi tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta ehdotettu sakkoa tai enintään kuuden kuukauden pituista vankeusrangaistusta.

Esitykseen sisältyy ehdotus rikoslain 32 luvun muuttamiseksi. Ehdotuksen mukaan rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin lisättäisiin 3 kohta ja samalla sanotun momentin 2 kohtaa muutettaisiin. Sanottujen kohtien mukaan kätkemisrikoksesta voitaisiin tuomita myös se, joka: 2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitettua omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet. 3) jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitettua ilmoituksen.

17 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

18 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa ne rahoitustarkastuksessa sekä sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä olevat asiat, jotka tämän lain mukaan kuuluvat selvittelykeskukselle, siirtyvät selvittelykeskuksen käsiteltäviksi. Epäilyttäviä liiketoimia koskeva ilmoitusjärjestelmä on Suomessa organisoitu siten, että ilmoituksia vastaanottavat

ilmoitustahosta riippuen joko rahoitustarkastus-, sosiaali- ja terveysministeriö tai asianomainen esitutkintaviranomainen. Tämän lain voimaantullessa mainituilla viranomaisilla käsiteltävänä olevat epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset siirtyvät selvittelykeskuksen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Tällä turvataan sanottujen epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten yhdenmukainen käsittely heti lain voimaantultua. Vireillä olevien tapausten siirtäminen selvittelykeskukselle on tarkoituksenmukaista myös siitä syystä, että lain 11 §:n mukaan määräyksen pidätyä suorittamasta liiketoimia antaa lain voimaantultua ainoastaan selvittelykeskus.

Pykälän 2 momentin mukaan lain voimaantullessa rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön tallettamat tiedot epäilyttävistä liiketoimista siirretään selvittelykeskukselle. Rahoitustarkastuksella sekä sosiaali- ja terveysministeriöllä on voimassa olevan lain mukaan oikeus tallettaa saamansa epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset. Yhteistä keskusrekisteriä sanotuille ilmoituksille ei ole olemassa.

Selvittelykeskukselle siirtyy lain voimaantullessa rahoitustarkastukselle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluva tehtävä selvittää epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset. Sanotuilla viranomaisilla ei siten lain voimaan tultua ole käyttötarvetta epäilyttäviä liiketoimia koskeville ilmoituksille. Lisäksi epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten tehokas selvittäminen ja tutkiminen edellyttää aikaisempiin tapauksiin liittyvien tietojen siirtämistä selvittelykeskukselle. Mainittujen tietojen avulla selvittelykeskus voi verrata vastaanottamiaan ilmoituksia aikaisempiin ilmoituksiin. Tämä on tarpeen mahdollisten yhtymäkohtien havaitsemiseksi. Jotta selvittelykeskuksen toiminta olisi välittömästi lain voimaan tultua mahdollisimman tehokasta, on riittävän taustatiedon saaminen aikaisemmista, joko rahoitustarkastuksen tai sosiaali- ja terveysministeriön tutkimista epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista välttämätöntä. Sanottujen tietojen tallettamisesta, käytöstä ja luovutuksesta on voimassa mitä 12 §:n 4 momentissa säädetään.

## 1.2. Laki luottolaitostoiminnasta

95 §. *Asiakkaiden tunnistaminen.* Pykälästä poistettaisiin rahanpesun estämiseen tähtäävät säännökset, joista ehdotetaan säädettä-

väksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa. Pykälässä säädettäisiin luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen yleisestä asiakkaan tunnistamisvelvollisuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisten asiakkaansa henkilöllisyys ja tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Hyvän pankkitavan peruseriaatteita on, että luottolaitoksen on tunnettava asiakkaansa (know your customer). Asiakkaan tuntemiseen sisältyy paitsi asiakkaan henkilöllisyyden tunteminen myös asiakkaan liiketoimen laadun ja laajuuden sekä luottolaitoksen palvelun käyttämisen perusteiden tunteminen.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaan tunnistamisesta olisi voimassa lisäksi, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa säädetään. Mainitussa laissa säädettäisiin muun muassa muiden kuin vakituisten asiakkaiden tunnistamisesta sekä tunnistamistietojen säilyttämisestä.

Hyvä pankkitapa on yleinen liike- ja markkinatapa, jonka sisältöä ei ole mahdollista määritellä laissa yksityiskohtaisesti. Tästä johtuen pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettussa asiakkaan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

96 §. *Huolellisuusvelvoite ja epäilyttävät liiketoimet.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä rahoitustarkastuksen oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

97 §. *Vahingonkorvausvastuu.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavan lain 15 §:ään sisältyy vahingonkor-

vausvastuuta koskeva säännös.

97 a §. *Valuutanvaihtoa harjoittavat rahoituslaitokset.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 3 §:n mukaan rahoituslaitokset, myös valuutanvaihtoa harjoittavat rahoituslaitokset, kuuluvat ilmoitusvelvollisten piiriin. Valuutanvaihtopisteet eivät rahoitustarkastuslain mukaan ole rahoitustarkastuksen valvottavia. Rahoitustarkastus ei siten voi puuttua niiden toimintaan. Kun ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista tehdään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 10 §:n mukaan selvittelykeskukselle, ei ilmoituksen teko valuutanvaihtotoiminnan aloittamisesta rahoitustarkastukselle ole enää perusteltua.

100 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Pykälässä viitataan salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevaan rikoslain 38 lukuun. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi ilmoituksen tekemisen paljastamista koskeva säännös, koska rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vastaava säännös.

100 a §. *Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 16 §:ään sisältyy tunnistamisvelvollisuuden rikkomista koskeva säännös.

100 b §. *Ilmoitusvelvollisuuden rikkominen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska lain 97 a §:n kumoamisen johdosta se on tarpeeton.

### 1.3. Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa

24 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa olevaan viittaussäännökseen ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkistus luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta johtuen.

### 1.4. Laki sijoituspalveluyrityksistä

49 §. *Asiakkaan tunnistaminen.* Pykälästä poistettaisiin rahanpesun estämiseen tähtäävät säännökset, joista ehdotetaan säädettäväksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa. Pykälässä säädettäisiin sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen yleisestä asiakkaan tunnistamisvel-

vollisuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisten asiakkaansa henkilöllisyys ja tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Sijoituspalvelua tarjottaessa noudatettavan hyvän liiketavan peruseriaatteita on, että sijoituspalveluyrityksen on tunnettava asiakkaansa (know your customer). Asiakkaan tuntemiseen sisältyy paitsi asiakkaan henkilöllisyyden tunteminen myös asiakkaan liiketoiminnan laadun ja laajuuden sekä sijoituspalveluyrityksen tarjoaman palvelun käyttämisen perusteiden tunteminen.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaan tunnistamisesta olisi voimassa lisäksi, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa säädetään. Mainitussa laissa säädettäisiin muun muassa muiden kuin vakituisten asiakkaiden tunnistamisesta sekä tunnistamistietojen säilyttämisestä.

Sijoituspalvelua tarjottaessa noudatettava hyvä liiketapa on yleinen liike- ja markkinatapa, jonka sisältöä ei ole mahdollista määritellä laissa yksityiskohtaisesti. Tästä johtuen pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettussa asiakkaan tunnistamisesta noudatettavista menettelytavoista.

50 §. *Huolellisuusvelvollisuus ja epäilyttävät liiketoimet.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä rahoitustarkastuksen oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

51 §. *Vahingonkorvaus.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 15 §:ään sisältyy vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös.

56 §. *Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 16 §:ään sisältyy tunnistamisvelvollisuuden rikkomista koskeva säännös.

### 1.5. Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa

16 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa olevaan viittaussäännökseen ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkistus sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta johtuen.

### 1.6. Osuuskuntalaki

16 i §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 6 ja 7 §:ään sisältyy asiakkaiden tunnistamista koskeva säännös sekä lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä. Lain 15 §:ään sisältyy vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös.

201 §. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain johdosta pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi uhkasakon käytön mahdollisuutta siten, että myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain sekä sanotun lain nojalla annettavien säännösten noudattamisen valvontaa voidaan tehostaa uhkasakon avulla.

### 1.7. Vakuutusyhtiölaki

14 luku. Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 §. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavan lain johdosta pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi huomautuksen ja kiellon käytön mahdollisuutta siten, että myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavan lain sekä sanotun lain nojalla annettavien säännösten noudattamisen valvontaa voidaan näin tehostaa.

18 luku. Erinäisiä säännöksiä

6 b §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tar-

peettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 6 ja 7 §:ään sisältyy asiakkaiden tunnistamista koskeva säännös.

6 c §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 15 §:ään sisältyy säännös vahingonkorvausvastuusta. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä sosiaali- ja terveysministeriön oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

6 d §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä.

### 1.8. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä

17 §. *Pakkokeinot.* Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain johdosta pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi huomautuksen ja kiellon käytön mahdollisuutta siten, että myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain sekä sanotun lain nojalla annettavien säännösten noudattamisen valvontaa voidaan näin tehostaa.

81 §. *Henkilöllisyyden toteaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 6 ja 7 §:ään sisältyy asiakkaiden tunnistamista koskeva säännös.

82 §. *Rahanpesun estäminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 15 §:ään sisältyy vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä sosiaali- ja terveysministeriön oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

83 §. *Rahanpesun estämisestä koskevat tarkemmat määräykset.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun

estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä.

### 1.9. Laki vakuutuksenvälittäjistä

17 §. *Pakkokeinot.* Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain johdosta pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi huomautuksen ja kiellon käytön mahdollisuutta siten, että myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain sekä sanotun lain nojalla annettavien säännösten noudattamisen valvontaa voidaan näin tehostaa.

20 a §. *Asiakkaiden tunnistaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 6 ja 7 §:ään sisältyy asiakkaiden tunnistamista koskeva säännös.

21 §. *Epäilyttävät liiketoimet.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä ja 15 §:ään sisältyy vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä sosiaali- ja terveysministeriön oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

### 1.10. Laki panttilainauslaitoksista

15 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan asiakkaan tunnistamistietojen säilyttämistä koskeva velvollisuus, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 8 §:ään sisältyy tunnistamistietojen säilyttämistä koskeva säännös.

28 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan taloudelliselta arvoltaan merkittävistä panteista on 1 momentista poiketen voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa säädetään. Panttilainauslaitoksista annetun lain 28 §:n mukaan jos on perusteltua syytä epäillä, että pantattavaksi tarkoitettu esine on varastettu tai että pant-

taaja muuten on luvattomasti saanut esineen haltuunsa, panttilainauslaitoksen on välittömästi ilmoitettava tästä esitutkintaviranomaiselle. Samoin on meneteltävä, jos on perusteltua syytä epäillä, että panttikuitin haltija tai 27 §:ssä tarkoitettu panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut henkilö vilpillisesti ilman laillista oikeutta vaatii saada lunastaa pantin. Lain 28 a §:n 2 momentin mukaan panttilainauslaitoksen on ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle, jos sillä huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien panttien laillista alkuperää. Sanottu aiheuttaa panttilainauslaitoksille kaksinkertaisen ilmoitusvelvollisuuden. Pykälään lisättävällä 2 momentilla sanottu päällekkäisyys poistetaan. Taloudelliselta arvoltaan merkittävistä panteista tehdään jatkossa rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain mukainen ilmoitus. Muista panteista tehtävästä ilmoituksesta on voimassa, mitä panttilainauslaitoksista annetun lain 28 §:n 1 momentissa säädetään.

28 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 9 §:ään sisältyy huolellisuusvelvollisuutta ja sanotun lain 10 §:ään ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös. Edelleen mainitun lain 14 §:ään sisältyy säännös tarkemmista säännöksistä. Selvittelykeskuksen perustamisen myötä rahoitustarkastuksen oikeus määrätä liiketoimi keskeytettäväksi siirtyy selvittelykeskukselle rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 11 §:n 3 momentin mukaan.

28 b §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 15 §:ään sisältyy vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös.

37 §. Pykälän 2 momentissa viitataan salsapitovelvollisuuden rikkomista koskevaan rikoslain 38 lukuun. Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus lain 28 a §:n 2 momenttiin, koska rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vastaava säännös ilmoituksen tekemisen paljastamisesta.

38 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 16 §:ään sisältyy tunnistamisvelvollisuuden rikkomista koskeva säännös.

40 §. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain johdosta pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi uhkasakon käytön mahdollisuutta siten, että myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetu lain sekä sanotun lain nojalla annettavien säännösten noudattamisen valvontaa voidaan tehostaa uhkasakon avulla.

### 1.11. Laki poliisin henkilökäsitereistä

2 §. *Epäiltyjen rekisteri.* Pykälässä säädetään epäiltyjen rekisteristä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan epäiltyjen rekisteriin saa kerätä ja tallettaa myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 5, 10 ja 12 §:n nojalla saadut tiedot. Tästä johtuen pykälän nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi. Edelleen pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain nojalla saatuja tietoja sisältävää rekisterin osaa saavat käyttää rahanpesun selvittämistehtäviin määrätty poliisin henkilöstöön kuuluvat. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu poliisin henkilökäsitereistä annettua lakia koskeva muutosehdotus. Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka ovat tarpeen Eduskunnan hyväksyessä Brysselissä 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn Euroopan poliisiviraston perustamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän 24 päivänä heinäkuuta 1996 tehdyn Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan lisäpöytäkirjan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka johtuvat 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleesta hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin muutoksesta, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

13 §. *Poliisin tietojen saanti eräistä rekistereistä.* Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädetään poliisin tietojen saannista Suomen Pankin rahoitustarkastuksen tietojärjestelmistä. Poliisilla on kohdan mukaan oikeus saada rahanpesun ennalta estämisessä ja selvittämisessä tarvittavia tietoja. Koska rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan sanotut tiedot siirretään lain voimaantullessa selvittelykeskukselle, ehdotetaan kohta kumottavaksi tarpeettomana.

### 1.12. Rikoslaki

#### 32 luku. Kätkemisrikoksista

1 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka johdosta myös sanotun momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Momentin 2 kohdan viimeinen, ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva virke poistetaan ja korvataan uudella 3 kohdalla, jonka mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksenn.

Rahanpesudirektiivin 14 artiklassa edellytetään, että jokainen jäsenvaltio määrää direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen säännösten rikkomisen seuraamuksista.

Mainitun 10 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on viipymättä ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle jos sillä on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Panttilainauslaitosten tulee pykälän 2 momentin mukaan tehdä ilmoitus, jos kyse on taloudelliselta arvoltaan merkittävästä pantista. Siten ainoastaan 3 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen voi syyllistyä rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohdassa mainittuun tekoon. Koska ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan laajennettavaksi, laajentuisi rikoslain 32 luvun rangaistussäännöksen soveltamisala näiltä osin.

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisille ja muille valvomaan asetetuille ilmoitusvelvollisuus valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleesta epäilyttävästä liiketoimesta. Lakiehdotuksen mukaan valvontaa suorittavat ovat joko virkamiehiä tai muuten julkista valtaa käyttäviä, joten ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitilanteissa heihin sovelletaan rikoslain 40 luvun virkarikossäännöksiä, eikä 3 kohdan rangaistussäännöksen ulottaminen viranomaisiin ja muihin valvomaan asetettuihin ole siten tarpeen.

Rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin lisättävän 3 kohdan mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka vastoin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksen.

Sanotun 10 §:n 3 momentin mukaan ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu eikä muulle henkilölle. Myös voimassa olevassa laissa on ilmoitusvelvollisille asetettu vastaava kielto.

### 1.13. Rahoitustarkastuslaki

20 §. *Valvontamaksu.* Voimassa olevan lain mukaan valuutanvaihtoa harjoittaviin rahoituslaitoksiin sovelletaan luottolaitostoinnasta annetun lain rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämistä koskevia säännöksiä niihin sisältyvine ilmoitusvelvollisuuksineen. Lisäksi niiden on tehtävä rahoitustarkastukselle ilmoitus valuutanvaihtotoiminnan aloittamisesta. Rahoitustarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on myös valuutanvaihtoa harjoittavien rahoituslaitosten suoritettava valvontamaksu. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettavaksi ehdotetun lain 3 §:n mukaan valuutanvaihtoa harjoittavat rahoituslaitokset kuuluisivat lain soveltamisalaan. Ne eivät edelleen ole rahoitustarkastuksen valvottavia. Koska valvontamaksun perimiseen ei ole enää perustetta, pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta valuutanvaihtoa harjoittavien rahoituslaitosten velvollisuudesta suorittaa rahoitustarkastukselle valvontamaksu.

### 2. Voimaantulo

Rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lainsäädännön uudistus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

### 3. Säättämisyjärjestys

Hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Edelleen hallitusmuodon 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan vaikiintuneen kannan mukaan perusoikeuksia voidaan rajoittaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyllä lailla, mikäli perusoikeussäännösten sanamuoto tämän sallii ja rajoitukset ovat tärkeän yleisen edun vaatimia. Edelleen perusoikeuksien rajoittamista

koskevien yleisten oppien mukaan rajoitukselle tulee aina olla hyväksyttävä peruste. Toiseksi rajoituksen on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukainen eli välttämätön hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Kolmanneksi rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä.

Voimassa olevan lain mukaan rahoitustarkastuksella sekä sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus vastaanottaa, selvittää ja tallettaa vastaanottamansa ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista. Ehdotetun rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lain mukaan selvittelykeskukselle siirtyisi mainittujen viranomaisten rahanpesun estämiseen ja selvittämiseen liittyvät tehtävät. Voimassa olevan lain mukaan rahoitustarkastuksella sekä sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus käyttää ja luovuttaa niille ilmoitettuja tietoja vain rahanpesun vastustamiseen. Ehdotetun lain säännökset määrittäisivät selvittelykeskuksen valtuudet mahdollisimman tarkasti ja siten, että tietojen tallettaminen, käyttö ja luovutus olisi mahdollista vain rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Edelleen epäilyttäviä liiketoimia koskevia tietoja saisivat ehdotuksen mukaan käyttää vain rahanpesun selvittämistä varten määrätty poliisin henkilöstöön kuuluvat.

Voimassa olevan lain mukaan ilmoitusvelvollisille yhteisöille ja elinkeinonharjoittajille on asetettu rahanpesun estämiseen tähtääviä velvollisuuksia. Mainitut velvollisuudet noudattavat rahanpesudirektiivin vaatimuksia. Ehdotetussa rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevassa laissa ilmoitusvelvollisten piiriä on ehdotettu laajennettavaksi uusille elinkeinonaloille hallituksen talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi antaman toimintaohjelman sekä rahanpesudirektiivin edellyttämien tavoin. Laissa on velvollisuuksista säädettäessä otettu tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon kunkin elinkeino- ja toimialan luonteen erityispiirteet.

Voimassa olevat rahanpesun estämiseen tähtäävät säännökset on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Esitykseen sisältyviin muihin lakiehdotuksiin ei sisälly sellaisia säännöksiä, joiden yhteydessä olisi tarpeen harkita niiden käsittelyjärjestystä.

Tämän vuoksi hallitus katsoo, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Tästä huolimatta pidetään lain soveltamisen kannalta suotavana, että myös eduskunnan perustuslakivaliokunnalle varataan tilaisuus antaa esityksestä lausuntonsa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

## Laki

## rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 §

*Lain tavoite*

Lain tavoitteena on estää rahanpesua, edistää sen paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

## 2 §

*Määritelmiä*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) rahanpesulla rikoslain (39/1889) 32 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa;

2) rahanpesun selvittämisellä epäilyttäviin liiketoimiin liittyvien 5 ja 10 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottamista, tallettamista, selvittämistä ja tutkintaa; sekä

3) ilmoitusvelvollisella 3 §:ssä mainittuja yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia.

## 3 §

*Ilmoitusvelvolliset*

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

1) luottolaitostoinnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettu luotto- ja rahoituslaitos;

2) ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnaista Suomessa annetussa laissa (1608/1993) tarkoitettu ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen sivukonttori ja edustusto;

3) sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa (579/1996) tarkoitettu sijoituspalveluyritys sekä muu sellainen yhteisö, joka ei ole sijoituspalveluyritys, mutta joka harjoittaa liiketoimintanaan ammattimaisesti sijoitus-

palveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa;

4) ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa (580/1996) tarkoitettu ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliike ja edustusto;

5) osuuskuntalain (247/1954) 3 luvussa tarkoitettu säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta;

6) vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettu vakuutusyhtiö;

7) ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettu ulkomaisen vakuutusyhtiön edustusto;

8) vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) tarkoitettu vakuutuksenvälittäjä;

9) panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitettu panttilainauslaitos;

10) arpajaislain (491/1965) 3 §:n 2, 3 ja 4 momentissa tarkoitettut yhteisöt, jotka harjoittavat vedonlyönti-, totopeli- tai pelikasinotoimintaa, sekä elinkeinonharjoittajat tai yhteisöt, jotka välittävät veikkauksasetuksessa (241/1993) tarkoitettuihin vedonlyönti- ja hevoskilpailujen tuloksiin liittyviin veikkaukspeleihin sekä totopeliasetuksessa (236/1995) tarkoitettuihin totopelieihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja; sekä

11) kiinteistönvälittäjäasetuksessa (181/1993) tarkoitettu kiinteistönvälittäjä.

## 4 §

*Rahanpesun selvittelykeskus*

Rahanpesun selvittämiseen kuuluvien tehtävien hoitamista varten keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus, jäljempänä selvittelykeskus. Selvittelykeskuksen tehtävänä on myös edistää eri viranomaisten yhteistyötä rahanpesun torjunnassa sekä yh-

teistyytöä ja tietojen vaihtoa rahanpesun selvittämistä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Keskusrikospoliisi antaa vuosittain poliisitoimesta vastaavalle ministeriölle selvityksen selvittelykeskuksen toiminnasta sekä rahanpesun vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa.

## 5 §

### *Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus*

Ilmoitusvelvollista valvovan viranomaisen, säästöpankkilaissa (1270/1990) tarkoitetun säästöpankkitarkastuksen, osuuspankkilaissa (1271/1990) tarkoitetun osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön sekä osuuskuntalaissa tarkoitetun säästökassatarkastajan tulee valvoa tähän lakiin tai sen nojalla annettuihin säännöksiin sisältyvien velvollisuuksien täyttämistä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu viranomainen tai muu valvomaan asetettu suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulneiden seikkojen nojalla katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle.

## 6 §

### *Tunnistamisvelvollisuus*

Sen lisäksi, mitä jäljempänä säädetään, on ilmoitusvelvollisen aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys, jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää.

Edellä 3 §:n 1—8 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on todettava vakituisen asiakkaansa henkilöllisyys. Sama vaatimus koskee myös muita kuin vakituksia asiakkaita, kun suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien toimenpiteiden suuruus yhteensä on yli 15 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 90 000 markkaa.

Edellä 3 §:n 6—8 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen ei tarvitse todeta asiakkaansa henkilöllisyyttä, jos:

1) toimeksiantosopimus koskee sellaista vakuutusta, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 1 000:ta ecua vastaa-

va markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 6 000 markkaa, taikka jossa kertavakuutusmaksu on enintään 2 500:aa ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 15 000 markkaa;

2) toimeksiantosopimus koskee sellaista lakisääteisestä työeläkevakuutusta tai yrittäjäläkevakuutusta, johon ei liity takaisinos-toehtoa ja jota ei voida käyttää lainan vakuutena; tai

3) vakuutuksesta maksettava maksu suoritetaan vakuutuksenottajan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä.

Edellä 3 §:n 10 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on todettava asiakkaansa henkilöllisyys:

1) pelikasinotoiminnassa; sekä

2) vedonlyöntitoiminnassa tai totopelissä pelaajan asettaman rahapanoksen ollessa yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä yli 3 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 18 000 markkaa.

Edellä 3 §:n 11 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on todettava asiakkaansa henkilöllisyys ennen liiketoimen loppuun suorittamista, kun suoritettavan liiketoimen suuruus yhtenä toimenpiteenä tai toisiinsa kytkeytyvinä toimenpiteinä on yhteensä yli 150 000:ta ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 900 000 markkaa. Asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitse todeta, jos liiketoimeen sisältyvä maksu suoritetaan asiakkaan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä.

Asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitse todeta, jos asiakas on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai henkivakuutusyhtiö taikka muun kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai henkivakuutusyhtiön Euroopan talousalue-

seen kuuluvassa valtiossa toimiva sivukonttori.

### 7 §

#### *Tunnistamisvelvollisuus toisen lukuun toimittaessa*

Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, on henkilöllisyyden toteaminen käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön.

### 8 §

#### *Tunnistamistietojen säilyttäminen*

Asiakkaan tunnistamistiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen tai asiakassuhteen päättymisestä.

### 9 §

#### *Huolellisuusvelvollisuus*

Ilmoitusvelvollisen on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta niiden rakenteen tai suuruuden suhteen tai ilmoitusvelvollisen koon tai sen toimipaikan suhteen tai että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

### 10 §

#### *Ilmoitusvelvollisuus*

Jos ilmoitusvelvollisella on 9 §:ssä tarkoitetun huolellisuusvelvollisuuden täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle ja annettava pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi.

Edellä 3 §:n 9 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, jos kyse on taloudelliselta arvoltaan merkittävästä pantista.

Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henki-

lölle.

### 11 §

#### *Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen*

Jos ilmoitusvelvollisella on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää, sen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä.

Jos liiketoimea ei voida jättää toteuttamatta taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista, voidaan liiketoimi kuitenkin suorittaa, minkä jälkeen asiasta on välittömästi tehtävä 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus.

Saatuaan ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta voi selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystön kuuluva poliisimies antaa määräyksen pidätyä suorittamasta liiketoimintaa enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen pidätyminen on tarpeen rahanpesun selvittämiseksi.

### 12 §

#### *Tietojen saanti, tallettaminen, käyttö ja luovutus*

Selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä rahanpesun selvittämisessä tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liike- ja ammattisalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita tai taloudellista asemaa koskevien tietojen salassapidosta säädetään.

Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystön kuuluva poliisimies.

Selvittelykeskuksella on oikeus saada yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystön kuuluvan poliisimiehen kirjallisesta pyynnöstä rahanpesun selvittämisessä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, säästökassatarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan salassapitovelvollisuuden estämättä.

Selvittelykeskuksella on oikeus tallettaa 5 ja 10 §:n sekä 1 ja 3 momentin perusteella

saamansa tiedot. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa vain rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi.

## 13 §

*Viittaus eräisiin lakeihin*

Tämän lain lisäksi on rahanpesun selvittämisessä voimassa mitä poliisilaissa (493/1995) säädetään poliisitutkinnasta, jollei asian selvittämiseen sovelleta esitutkintalakia (449/1987).

Tämän lain lisäksi on epäilyttävää liiketoimintaa koskevien tietojen tallettamisesta, käytöstä ja luovuttamisesta voimassa, mitä poliisin henkilökäytännöistä annetussa laissa (509/1995) säädetään epäilyttävien rekisteristä.

## 14 §

*Tarkemmat säännökset*

Poliisitoimesta vastaava ministeriö antaa muita asianomaisia ministeriöitä sekä rahoitustarkastusta kuultuaan tarkemmat säännökset tämän lain 6—11 §:ssä säädettyistä velvollisuuksista sekä niiden täyttämisestä.

## 15 §

*Vahingonkorvausvastuu*

Ilmoitusvelvollinen taikka ilmoitusvelvollisen palveluksessa oleva tai sen puolesta toiminut henkilö ei ole velvollinen korvaamaan vahinkoa, joka on mahdollisesti aiheutunut liiketoimen selvittämisestä, epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittamisesta taikka liiketoimen keskeyttämisestä tai liiketoimesta kieltäytymisestä, jos näitä toimenpiteitä suoritet-

taessa on oltu vilpittömässä mielessä.

## 16 §

*Rangaistussäännös*

Joka rikkoo tämän lain 6 tai 7 §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai 8 §:ssä säädetyn tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomitettava *tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

## 17 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 18 §

*Siirtymäsäännökset*

Tämän lain voimaan tullessa ne rahoitustarkastuksessa sekä sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä olevat asiat, jotka tämän lain mukaan kuuluvat selvittelykeskukselle, siirtyvät selvittelykeskuksen käsiteltäviksi.

Lain voimaantullessa rahoitustarkastuksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön tallettamat tiedot epäilyttävistä liiketoimista siirretään selvittelykeskukselle. Tietojen tallettamisesta, käytöstä ja luovutuksesta on voimassa mitä 12 §:n 4 momentissa säädetään.

## 2.

**Laki****luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/1993) 96, 97, 97 a, 100 a ja 100 b §, sellaisina kuin niistä ovat 97 a, 100 a ja 100 b § laissa 570/1996, sekä *muutetaan* 95 ja 100 §, sellaisena kuin niistä 100 § on mainitussa laissa 570/1996, seuraavasti:

## 95 §

*Asiakkaiden tunnistaminen*

Luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisen asiakkaansa henkilöllisyys ja tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön.

Asiakkaan tunnistamisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa ( / ) säädetään.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettussa asiakkaan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

## 100 §

*Salassapitovelvollisuuden rikkominen*

Rangaistus 94 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei muulla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

## 3.

**Laki****ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1608/1993) 24 §:n 1 momentti seuraavasti:

## 24 §

*Vaitiolovelvollisuus*

Sivukonttorin ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä edustuston luottotietotoiminnan

harjoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 94, 94 a, 95 ja 100 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

4.

**Laki****sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996) 50 §, 51 §:n 3 momentti ja 56 §, sekä  
*muutetaan* 49 §, seuraavasti:

## 49 §

*Asiakkaan tunnistaminen*

Sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisen asiakkaansa henkilöllisyys ja tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön.

Asiakkaan tunnistamisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa ( / ) säädetään.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetussa asiakkaan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
 kuuta 199 .

5.

**Laki****ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (580/1996) 16 §:n 1 momentti seuraavasti:

## 16 §

*Vaitiolovelvollisuus*

Sivuliikkeen ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on voimassa, mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 48 ja 49 §:ssä säädetään.

sesta on voimassa, mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 48 ja 49 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
 kuuta 199 .

## 6.

**Laki****osuuskuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/1954) 16 i §, sellaisena kuin se on laissa 415/1996, sekä  
*muutetaan* 201 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 415/1996, seuraavasti:

## 201 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai säästökassatarkastaja ei ole toiminnastaan noudattanut 3 luvun tai rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) säännöksiä, osuuskunnan tai säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai viran-

omaisten asianmukaisesti antamia säännöksiä tai määräyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan tai osuuskunnan jäsenen hakemuksesta sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan      päivänä  
kuuta 199 .

## 7.

**Laki****vakuutusyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6 b—6 d §, sellaisina kuin ne ovat 6 b ja 6 d § laissa 752/1993 ja 6 c § mainitussa laissa 752/1993 ja laissa 389/1995, sekä  
*muutetaan* 14 luvun 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 389/1995, seuraavasti:

## 14 luku

**Vakuutusyhtiöiden valvonta**

## 5 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos vakuutusyhtiö ei noudata lakia, toimilupansa, yhtiöjärjestyksensä tai sosiaali- ja terveysminis-

terion tämän lain taikka poliisitoimesta vastaavan ministeriön rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) nojalla antamia säännöksiä tai määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

Tämä laki tulee voimaan      päivänä  
kuuta 199 .

8.

**Laki****ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (398/1995) 81—83 §, sekä  
*muutetaan* 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

## 17 §

*Pakkokeinot*

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos yhtiö ei noudata lakia tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain taikka poliisi-

toimesta vastaavan ministeriön rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) nojalla antamia säännöksiä tai määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

—————  
 Tämä laki tulee voimaan      päivänä  
 kuuta 199 .

9.

**Laki****vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* vakuutuksenvälittäjistä 19 päivänä helmikuuta 1993 annetun lain (251/1993) 20 a ja 21 §,  
 sellaisina kuin ne ovat, 20 a § laissa 397/1995 ja 21 § osaksi mainitussa laissa, sekä  
*muutetaan* 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

## 17 §

*Pakkokeinot*

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa vakuutuksenvälittäjälle huomautuksen, kehottaa välittäjää korjaamaan asian määräajassa tai kieltää välittäjää jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos vakuutuksenvälittäjä ei noudata lakia taikka

tämän lain tai rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos välittäjän toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

—————  
 Tämä laki tulee voimaan      päivänä      kuuta  
 199 .

## 10.

**Laki****panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* panttilainauslaitoksista 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1353/1992) 28 a, 28 b ja 38 a §,  
 sellaisina kuin ne ovat laissa 769/1997,  
*muutetaan* 15 §, 37 §:n 2 momentti ja 40 §,  
 sellaisina kuin ne ovat mainituissa laissa 769/1997, sekä  
*lisätään* 28 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

## 15 §

Panttilainauslaitos ei saa vastaanottaa panttattavaksi tarkoitettua esinettä, ellei panttaaja osoita todistettavasti henkilöllisyyttään ja ole täysi-ikäinen tai jos on syytä epäillä, ettei panttaajalla ole oikeutta pantata esinettä.

## 28 §

Taloudelliselta arvoltaan merkittävistä pan-teista on 1 momentista poiketen voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittä-misestä annetussa laissa ( / ) säädetään.

## 37 §

Rangaistus 33 §:ssä säädetyn salassapito-

velvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikos-lain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teos-ta muualla laissa säädetä ankarampaa ran-gaistusta.

## 40 §

Jos panttilainauslaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai rahanpesun estä-misestä ja selvittämisestä annettua lakia ( / ) taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai laitoksen yhtiöjärjestyä, ra-hoitustarkastus voi velvoittaa laitoksen uh-kasakolla täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
 kuuta 199 .

## 11.

**Laki****poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* poliisin henkilörekistereistä 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (509/1995) 13 §:n 2 momentin 5 kohta, sekä  
*lisätään* 2 §:ään uusi 3 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

## 2 §

*Epäiltyjen rekisteri*

Epäiltyjen rekisteriin saa kerätä ja tallettaa myös rahanpesun estämisestä ja selvittä-misestä annetun lain ( / ) 5, 10 ja 12 §:n no-jalla saadut tiedot.

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain nojalla saatuja tietoja sisältävää rekisterin osaa saavat käyttää rahanpesun selvittämistehtäviin määrätty poliisin henki-löstöön kuuluvat.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä kuu-ta 199 .

12.

**Laki****rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 32 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta,  
 sellaisena kuin se on laissa 1304/1993, sekä  
*lisätään* 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin,  
 sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 kohta seuraavasti:

32 luku

**Kätkemisrikoksista**

1 §

*Kätkemisrikos*

Kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se,  
 joka

2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoite-

tun omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet tai

3) jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitetun ilmoituksen.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 199 .

## 13.

**Laki****rahoitustarkastuslain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 20 §:n  
1 momentti,  
sellaisena kuin se on laissa 572/1996, seuraavasti:

20 §

*Valvontamaksu*na olevien arvopapereiden liikkeeseenlaski-  
joiden suoritettava valvontamaksu.  
-----

Rahoitustarkastuksen toiminnasta johtuvien  
kustannusten kattamiseksi on sen valvonnas-  
sa olevien ja julkisen kaupankäynnin kohte-

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1997

**Tasavallan Presidentti****MARTTI AHTISAARI***Ministeri Jouni Backman*

## 2.

## Laki

## luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/1993) 96, 97, 97 a, 100 a ja 100 b §, sellaisina kuin niistä ovat 97 a, 100 a ja 100 b § laissa 570/1996, sekä muutetaan 95 ja 100 §, sellaisena kuin niistä 100 § on mainitussa laissa 570/1996, seuraavasti:

## Voimassa oleva laki

## 95 §

## Asiakkaiden tunnistaminen

Luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava sen vakituisen asiakkaan henkilöllisyys. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, on tunnistaminen käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistamistiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen tai asiakassuhteen päättymisestä.

Edellä 1 momentissa säädetty vaatimukset koskevat myös muita kuin vakituksia asiakkaita, kun suoritettavan liiketoimen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvänä toimenpiteenä on vähintään 15 000 ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 85 000 markkaa, taikka jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää.

## 96 §

## Huolellisuusvelvoite ja epäilyttävät liiketoimet

Luottolaitoksen ja 95 §:ssä tarkoitetun rahoituslaitoksen on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvítettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta niiden rakenteen tai suuruuden suhteen, lai-

## Ehdotus

## 95 §

## Asiakkaiden tunnistaminen

Luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisen asiakkaansa henkilöllisyys ja tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön.

Asiakkaan tunnistamisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa ( / ) säädetään.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetussa asiakkaan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

## 96 §

## Huolellisuusvelvoite ja epäilyttävät liiketoimet

(kumotaan)

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

toksen koon tai sen toimipaikan sijainnin osalta tai niillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

Jos luotto- tai rahoituslaitoksella on edellä tarkoitettun huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, on sen keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle ja annettava sille sen pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos liiketoimesta kieltäytyminen tai sen keskeyttäminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista, voidaan liiketoimi kuitenkin suorittaa, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu. Rahoitustarkastus saa rekisteröidä, käyttää ja luovuttaa sille ilmoitettuja tietoja vain tämän pykälän 4 momentissa tarkoitettun rikollisen toiminnan vastustamiseen.

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän mukaisesta huolellisuusvelvoitteesta, ilmoitusvelvollisuudesta ja niiden täyttämisestä.

Jos rahoitustarkastus sille ilmoitettujen tai muutoin hankkimiensa tietojen perusteella katsoo, että on syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen, sen on ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Rahoitustarkastus voi samanaikaisesti antaa luotto- tai rahoituslaitokselle määräyksen pidättyä suorittamasta liiketoimintaa enintään viiden pankkipäivän ajaksi, jos tällainen pidättäminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.

## 97 §

## Vahingonkorvausvastuu

Rahoitustarkastukselle ja luottolaitokselle tai 95 §:ssä tarkoitettulle rahoituslaitokselle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä

## 97 §

## Vahingonkorvausvastuu

(kumotaan)

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

toimineille henkilöille ei aiheudu vastuuta 96 §:n mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

## 97 a §

*Valuutanvaihtoa harjoittavat  
rahoituslaitokset*

Rahoituslaitokseen, joka harjoittaa valuutanvaihtoa, sovelletaan mitä 95—97 §:ssä on säädetty luottolaitoksesta.

Rahoituslaitos ei saa aloittaa valuutanvaihtoa ennen kuin se on ilmoittanut rahoitustarkastukselle tiedot yhteisön:

- 1) johdosta;
- 2) omistajista; sekä
- 3) toimipaikoista.

Ilmoituksen tulee sisältää myös yhteisön toimintasuunnitelma sekä yhteisöä koskeva täydellinen ote kaupparekisteristä, johon sisältyvät yhtiöjärjestys tai säännöt.

Jos 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuu muutos, rahoituslaitoksen on viipymättä ilmoitettava siitä rahoitustarkastukselle.

## 100 §

*Salassapitovelvollisuuden rikkominen*

Rangaistus 94 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä 96 §:n 2 momentin vastaisesta ilmoituksen tekemisen paljastamisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

## 100 a §

*Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen*

Joka rikkoo 95 tai 97 a §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

## 97 a §

*Valuutanvaihtoa harjoittavat  
rahoituslaitokset*

(kumotaan)

## 100 §

*Salassapitovelvollisuuden rikkominen*

Rangaistus 94 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

## 100 a §

*Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen*

(kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

100 b §

100 b §

*Ilmoitusvelvollisuuden rikkominen**Ilmoitusvelvollisuuden rikkominen*

*Joka rikkoo 97 a §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden on tuomittava ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.*

(kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .*

## 3.

**Laki**

**ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1608/1993) 24 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

24 §

24 §

*Vaitiolovelvollisuus**Vaitiolovelvollisuus*

Sivukonttorin ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä edustuston luottotietotoiminnan harjoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä luottolaitostoinnasta annetun lain 94—97 ja 100 §:ssä säädetään.

Sivukonttorin ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä edustuston luottotietotoiminnan harjoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä luottolaitostoinnasta annetun lain 94, 94 a, 95 ja 100 §:ssä säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .*

## 4.

## Laki

## sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996)  
 50 §, 51 §:n 3 momentti ja 56 §, sekä  
*muutetaan* 49 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

49 §

49 §

*Asiakkaan tunnistaminen**Asiakkaan tunnistaminen*

Sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava *sen* vakituisen *asiakkaan* henkilöllisyys. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen *henkilön* lukuun, on tunnistaminen käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. *Tunnistamistiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan liiketoimen tai asiakassuhteen päättymisestä.*

*Edellä 1 momentissa säädetty vaatimukset koskevat myös muita kuin vakituksia asiakkaita, kun suoritettavan liiketoimen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvänä toimenpiteenä on vähintään 85 000 markkaa, taikka jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää.*

Sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on todettava vakituisen *asiakkaansa* henkilöllisyys ja *tunnettava asiakkaan liiketoiminnan laatu sekä perusteet palvelun käyttämiselle.* Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön.

*Asiakkaan tunnistamisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa ( / ) säädetään.*

*Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetussa asiakkaan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.*

50 §

50 §

*Huolellisuusvelvollisuus ja epäilyttävät liiketoimet*

*Huolellisuusvelvollisuus ja epäilyttävät liiketoimet*

(kumotaan)

*Sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan rahoituslaitoksen on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos se havaitsee, että niiden rakenne tai suuruus, yrityksen koko tai sen toimipaikan sijainti poikkeaa tavanomaisesta tai niillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.*

*Jos sijoituspalveluyrityksellä tai sen konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitok-*

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

sella on 1 momentissa tarkoitetun huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, sen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle ja annettava rahoitustarkastukselle sen pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos liiketimestä kieltäytyminen tai sen keskeyttäminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista, voidaan liiketoimi kuitenkin toteuttaa, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Ilmoituksen tekemistä ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu. Rahoitustarkastus saa rekisteröidä, käyttää ja luovuttaa sille ilmoitettuja tietoja vain 4 momentissa tarkoitetun rikollisen toiminnan vastustamiseen.

Rahoitustarkastus antaa tarkempia määräyksiä huolellisuusvelvoitteesta ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä niiden täyttämisestä.

Jos rahoitustarkastus sille ilmoitettujen tai muutoin hankkimiensa tietojen perusteella katsoo, että on syytä epäillä rikoksesta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämistä tai häivyttämistä, sen on ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten.

Rahoitustarkastus voi samanaikaisesti antaa sijoituspalveluyritykselle tai sen konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitokselle määräyksen pidätyä toteuttamasta liiketoimintaa viiden pankkipäivän ajaksi, jos tällainen pidätyminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.

## 51 §

## Vahingonkorvaus

## 51 §

## Vahingonkorvaus

---

Rahoitustarkastukselle, sijoituspalveluyritykselle tai sijoituspalveluyrityksen konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitokselle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä toimineille henkilöille ei aiheudu vastuuta 50 §:n mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

---

(3 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

## 56 §

*Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen*

*Joka rikkoo 49 §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.*

## 56 §

*Tunnistamisvelvollisuuden rikkominen*

(kumotaan)

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

---

## 5.

**Laki**

**ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (580/1996) 16 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

## 16 §

*Vaitiolovelvollisuus*

Sivuliikkeen ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä asiakkaiden tunnistamisesta, huolellisuusvelvoitteesta ja epäilyttävistä liiketoimista on voimassa, mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 48—50 §:ssä säädetään.

---

## 16 §

*Vaitiolovelvollisuus*

Sivuliikkeen ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenanto-oikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on voimassa, mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 48 ja 49 §:ssä säädetään.

---



---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

---

## 6.

**Laki****osuuskuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/1954) 16 i §, sellaisena kuin se on laissa 415/1996, sekä

muutetaan 201 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 415/1996, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

16 i §

*Osuuskunnan on todettava vakituisten jäsensijoittajan henkilöllisyys. Jos on todennäköistä, että jäsensijoittaja toimii toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistustiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan jäsensijoitussuhteen päättymisestä.*

*Edellä 1 momentissa säädetty vaatimukset koskevat myös muita kuin vakituisia jäsensijoittajia, jos suoritettavan jäsensijoituksen suuruus yhtenä tai toisiinsa kytkettävänä toimenpiteinä on vähintään 15 000 ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 85 000 markkaa taikka jos on syytä epäillä jäsensijoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää.*

*Osuuskunnan on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus säästökassapalvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka osuuskunnan koon tai sen jäsensijoituksia vastaanottavan toimipisteen sijainnin osalta, että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tai osuuskunnan jäsenyyteen liittyvää tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen jäsensijoittajan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.*

*Jos osuuskunnalla on 3 momentissa tarkoitettun huolellisuusveloitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä jäsensijoitukseen sisältyvien varojen laillista alkuperää, sen on keskeytettävä jäsensijoituksen vastaanottaminen lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Osuuskunnan on pyynnöstä annettava esitutkintaviranomaiselle kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla*

(kumotaan)

16 i §

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos jäsensijoituksesta kieltäytyminen tai sen vastaanottamisen keskeyttäminen todennäköisesti vaikeuttaisi jäsensijoituksen edunsaajan selville saamista, jäsensijoitus voidaan kuitenkin ottaa vastaan, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu.

Ministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän mukaisesta huolellisuusvelvoitteesta ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä niiden täyttämisestä.

Osuuskunnalle sekä sen puolesta vilpittömässä mielessä toimineelle henkilölle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

## 201 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai säästökassatarkastaja ei ole toiminnastaan noudattanut 3 luvun säännöksiä, osuuskunnan tai säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai viranomaisten asianmukaisesti antamia määräyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan tai osuuskunnan jäsenen hakemuksesta sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

## 201 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai säästökassatarkastaja ei ole toiminnastaan noudattanut 3 luvun tai rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) säännöksiä, osuuskunnan tai säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai viranomaisten asianmukaisesti antamia säännöksiä tai määräyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan tai osuuskunnan jäsenen hakemuksesta sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

## 7.

**Laki****vakuutusyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6 b—6 d §,

sellaisina kuin ne ovat 6 b ja 6 d § laissa 752/1993 ja 6 c § mainitussa laissa 752/1993 ja laissa 389/1995, sekä

*muutetaan* 14 luvun 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 389/1995, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

## 14 luku

## 14 luku

**Vakuutusyhtiöiden valvonta****Vakuutusyhtiöiden valvonta**

## 5 §

## 5 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos vakuutusyhtiö ei noudata lakia, toimilupansa, yhtiöjärjestyksensä tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain nojalla antamia määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos vakuutusyhtiö ei noudata lakia, toimilupansa, yhtiöjärjestyksensä tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain *taikka poliisitoimesta vastaavan ministeriön rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / )* nojalla antamia *säännöksiä tai* määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

## 18 luku

## 18 luku

**Erinäisiä säännöksiä****Erinäisiä säännöksiä**

## 6b §

## 6b §

*Vakuutusyhtiön on todettava asiakkaansa henkilöllisyys sellaisissa asiakassuhteissa, joista sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on vakuutusyhtiön käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistamistiedot tai viitetiedot tunnistamiseen käytetyistä asiakirjoista on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan asiakassuhteen päättymisestä.*

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

## 6c §

Sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään, vakuutusyhtiön on ennen liiketoimen loppuun suorittamista tai, jos ennakoilmoituksen tekeminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta, viipymättä liiketoimen suorittamisen jälkeen ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle, jos sillä on syytä epäillä siltä pyydettyihin palveluihin käytettävien varojen laillista alkuperää. Tehdystä ilmoituksesta ei saa kertoa ilmoituksen kohteelle. Ministeriöllä on oikeus rekisteröidä ilmoitukset ja niistä ilmenevät tiedot. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa vain tämän pykälän 3 momentissa tarkotetun rikollisen toiminnan vastustamiseen.

(kumotaan)

## 6c §

Vakuutusyhtiön on lisäksi säilytettävä ja annettava ministeriölle sen pyynnöstä kaikki käytettävissään olevat tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä asian selvittämisessä.

Ministeriön on ilmoitettava asiasta edelleen asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos ministeriöllä on vakuutusyhtiön ilmoituksen tai tarkastustoiminnassaan saamiensa tietojen nojalla syytä epäillä, että vakuutusyhtiön palveluja käytetään tai aiotaan käyttää rikollisesta toiminnasta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämiseen tai häivyttämiseen.

Ministeriöllä on oikeus 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa antaa vakuutusyhtiölle määräys pidättäyä suorittamasta liiketointa enintään seitsemän päivän ajaksi, jos tällainen pidättäminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.

Ministeriölle, vakuutusyhtiölle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä toimineille henkilöille ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6d §

*Rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoitukseen käyttämisen estämisestä annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin (91/308/ETY) täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat määräykset antaa sosiaali- ja terveysministeriö.*

(kumotaan)

6d §

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

## 8.

## Laki

## ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (398/1995) 81—83 §,  
*muutetaan* 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Pakkokeinot

Pakkokeinot

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos yhtiö ei noudata lakia tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain nojalla antamia määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamasta ministeriön virheellisenä pitämää menettelyä, jos yhtiö ei noudata lakia tai sosiaali- ja terveysministeriön tämän lain taikka poliisitoimesta vastaavan ministeriön rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) nojalla antamia säännöksiä tai määräyksiä, jos yhtiö on käyttänyt hyvän vakuutustavan vastaisia menettelytapoja taikka jos yhtiön toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

## 81 §

*Henkilöllisyyden toteaminen*

Ulkomaisen vakuutusyhtiön edustuston on todettava asiakkaansa henkilöllisyys sel-  
laisissa asiakassuhteissa, joista sosiaali- ja  
terveysministeriö antaa tarkemmat määräyk-  
set. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii  
toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on  
vakuutusyhtiön käytettävissä olevin keinoin  
ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnis-  
tamistiedot tai viitetiedot tunnistamiseen  
käytetyistä asiakirjoista on säilytettävä luot-  
tettavalla tavalla vähintään viiden vuoden  
ajan asiakassuhteen päättymisestä.

## 82 §

*Rahanpesun estäminen*

Sen estämättä, mitä 79 §:n 1 momentissa  
säädetään, ulkomaisen vakuutusyhtiön edus-  
tuston on ennen liiketoimen loppuun suorit-  
tamista tai, jos ennakkoilmoituksen tekemi-  
nen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta, vii-  
pymättä liiketoimen suorittamisen jälkeen  
ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle,  
jos sillä on syytä epäillä siltä pyydettyihin  
palveluihin käytettävien varojen laillista al-  
kuperää. Tehdystä ilmoituksesta ei saa ker-  
toa ilmoituksen kohteelle.

Ministeriöllä on oikeus rekisteröidä ilmoi-  
tukset ja niistä ilmenevät tiedot. Tietoja saa  
käyttää ja luovuttaa vain tämän pykälän 4  
momentissa tarkoitetun rikollisen toiminnan  
vastustamiseen.

Ulkomaisen vakuutusyhtiön edustuston on  
lisäksi säilytettävä ja annettava ministeriölle  
sen pyynnöstä kaikki sen käytettävissä ole-  
vat tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla  
merkitystä asian selvittämisessä.

Ministeriön on ilmoitettava asiasta edel-  
leenasianomaiselle esitutkintaviranomaiselle,  
jos ministeriöllä on ulkomaisen vakuutusyh-  
tiön ilmoituksen tai tarkastustoiminnassaan  
saamiensa tietojen nojalla syytä epäillä, että  
ulkomaisen vakuutusyhtiön palveluja käyte-  
tään tai aiotaan käyttää rikollisesta toimin-  
nasta peräisin olevien varojen todellisen  
luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka nii-  
hin kohdistuvien määräämistointen tai oi-

## 81 §

*Henkilöllisyyden toteaminen*

(kumotaan)

## 82 §

*Rahanpesun estäminen*

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

keuksien peittämiseen tai häivyttämiseen.

Ministeriöllä on oikeus 4 momentissa tar-  
koitetussa tapauksessa antaa ulkomaisen va-  
kuutusyhtiön edustustolle määräys pidäytyä  
suorittamasta liiketointa enintään seitsemän  
päivän ajaksi, jos tällainen pidäytyminen on  
tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.

Ministeriölle, ulkomaiselle vakuutusyhtiöl-  
le sekä niiden puolesta vilpittömässä mie-  
lessä toimineille henkilöille ei aiheudu vas-  
tuuta tämän pykälän mukaisista toimenpi-  
teistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudelli-  
sista vahingosta.

83 §

83 §

Rahanpesun estämistä koskevat tarkemmat  
määräykset

Rahanpesun estämistä koskevat tarkemmat  
määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa rahoi-  
tusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyt-  
tämisen estämisestä annetun neuvoston di-  
rektiivin (91/308/ETY) täytäntöönpanon  
edellyttämät tarkemmat määräykset.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

## 9.

## Laki

### vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
kumotaan vakuutuksenvälittäjistä 19 päivänä helmikuuta 1993 annetun lain (251/1993)  
20 a ja 21 §,  
sellaisina kuin ne ovat, 20 a § laissa 397/1995 ja 21 § osaksi mainitussa laissa, sekä  
muutetaan 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Pakkokeinot

Pakkokeinot

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa  
vakuutuksenvälittäjälle huomautuksen, ke-  
hottaa välittäjää korjaamaan asian määrä-  
ajassa tai kieltää välittäjää jatkamasta minis-  
terion virheellisenä pitämää menettelyä, jos

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa  
vakuutuksenvälittäjälle huomautuksen, ke-  
hottaa välittäjää korjaamaan asian määräaj-  
assa tai kieltää välittäjää jatkamasta minis-  
terion virheellisenä pitämää menettelyä, jos va-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vakuutuksenvälittäjä ei noudata lakia taikka tämän lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos välittäjän toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

kuutuksenvälittäjä ei noudata lakia taikka tämän lain tai *rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain* ( / ) nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos välittäjän toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä.

## 20a §

## 20a §

*Asiakkaiden tunnistaminen**Asiakkaiden tunnistaminen*

Vakuutuksenvälittäjän on todettava asiakkaansa henkilöllisyys sellaisissa asiakassuh-teissa, joista sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarkemmat määräykset. Jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen henkilön lukuun, tunnistaminen on vakuutuksenvälittäjän käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön. Tunnistamistiedot tai viitetiedot tunnistamiseen käytetyistä asiakirjoista on säilytettävä luotettavalla tavalla vähintään viiden vuoden ajan asiakassuhteen päättymisestä.

(kumotaan)

## 21 §

## 21 §

*Epäilyttävät liiketoimet**Epäilyttävät liiketoimet*

Sen estämättä, mitä 19 §:ssä säädetään, vakuutuksenvälittäjän on ennen liiketoimen loppuun saattamista tai, jos ennakoilmoituksen tekeminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta, viipymättä liiketoimen suorittamisen jälkeen ilmoitettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, jos hänellä on syytä epäillä häneltä pyydettyihin palveluihin käytettävien varojen laillista alkuperää. Tehdystä ilmoituksesta ei saa kertoa ilmoituksen kohteelle. Ministeriöllä on oikeus rekisteröidä ilmoitukset ja niistä ilmenevät tiedot. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa vain tämän pykälän 3 momentissa tarkoitetun rikollisen toiminnan vastustamiseen.

(kumotaan)

Vakuutuksenvälittäjän on lisäksi säilytettävä ja annettava ministeriölle sen pyynnöstä kaikki käytettävissään olevat tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä asian selvittämisessä.

Ministeriön on ilmoitettava asiasta edelleen asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jos ministeriöllä on vakuutuksenvälittäjän ilmoituksen tai tarkastustoiminnassaan saa-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

miensa tietojen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että vakuutuksenvälittäjän palveluja käytetään tai aiotaan käyttää rikollisesta toiminnasta peräisin olevien varojen todellisen luonteen, alkuperän tai sijainnin taikka niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittämiseen tai häivyttämiseen.

Ministeriöllä on oikeus 3 momentissa tar koitetussa tapauksessa antaa vakuutuksenvälittäjälle määräys pidättyä suorittamasta liiketointa enintään seitsemän päivän ajaksi, jos tällainen pidäytyminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.

Ministeriölle, vakuutuksenvälittäjälle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä toimineille henkilöille ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

Ministeriö antaa tarkemmat määräykset rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin (91/308/ETY) soveltamisesta vakuutuksenvälittäjien osalta.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

## 10.

### Laki

#### panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
kumotaan panttilainauslaitoksista 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1353/1992) 28 a, 28 b ja 38 a §,  
sellaisina kuin ne ovat laissa 769/1997, sekä  
muutetaan 15 §, 37 §:n 2 momentti ja 40 §,  
sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 769/1997, sekä  
lisätään 28 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

#### 15 §

Panttilainauslaitos ei saa vastaanottaa panttattavaksi tarkoitettua esinettä, ellei panttaaja osoita todistettavasti henkilöllisyyttään ja ole täysi-ikäinen tai jos on syytä epäillä, ettei panttaajalla ole oikeutta pantata esinettä. Tunnistamistiedot, jotka koskevat panttaajan henkilöllisyyttä ja lainanantoon liittyvää lii-

#### 15 §

Panttilainauslaitos ei saa vastaanottaa panttattavaksi tarkoitettua esinettä, ellei panttaaja osoita todistettavasti henkilöllisyyttään ja ole täysi-ikäinen tai jos on syytä epäillä, ettei panttaajalla ole oikeutta pantata esinettä.

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

ketoimintaa, on säilytettävä luotettavalla tavalla siten suojattuina, ettei muilla kuin panttilainauslaitoksella, jolle tiedot on luovutettu, ole mahdollisuutta saada niitä käyttöönsä. Tunnistamistiedot on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan asiakassuhteen tai liiketoimen päättymisestä.

## 28 §

Taloudelliselta arvoltaan merkittävistä pan-teista on 1 momentista poiketen voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa ( / ) säädetään.

## 28 a §

Panttilainauslaitoksen on asianmukaista huolellisuutta noudattaen selvitettävä perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos se havaitsee, että ne poikkeavat tavanomaisesta niiden rakenteen tai suuruuden suhteen, laitoksen koon tai sen sijainnin osalta tai että niillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta taikka että ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liiketoimien kanssa.

Jos panttilainauslaitoksella on edellä tarkoitetun huolellisuusvelvoitteen täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien panttien laillista alkuperää, on sen ennen liiketoimen loppuun suorittamista keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä sekä aina viipymättä ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle ja annettava sille sen pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista, voidaan liiketoimi kuitenkin suorittaa, jonka jälkeen asiasta on välittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu tai muulle kolmannelle henkilölle. Rahoitustarkastus saa rekisteröidä, käyttää ja luovuttaa sille ilmoitettuja tietoja vain tämän pykälän 4 momentissa tarkoitetun rikollisen toiminnan vastustamiseen.

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän mukaisesta huolellisuusvelvoitteesta, ilmoitusvelvollisuudesta ja niiden täyttämisestä.

## 28 a §

(kumotaan)

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

*Jos rahoitustarkastus sille ilmoitettujen tai muutoin hankkimiensa tietojen perusteella katsoo, että on syytä epäillä kysymyksessä olevan rikoksesta peräisin olevan pantin todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai niihin kohdistuvien määräämistointen tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen, sen on ilmoitettava asiasta asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle. Rahoitustarkastus voi samanaikaisesti antaa panttilainauslaitokselle määräyksen pidättyä suorittamasta liiketointa enintään seitsemän päivän ajaksi, jos tällainen pidättyminen on tarpeen esitutkintatoimenpiteitä varten.*

## 28 b §

## 28 b §

*Rahoitustarkastukselle ja panttilainauslaitokselle sekä niiden puolesta vilpittömässä mielessä toimineille henkilöille ei aiheudu vastuuta 28 a §:n mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.*

(kumotaan)

## 37 §

*Rangaistus 33 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ja 28 a §:n 2 momentin vastaisesta ilmoituksen tekemisen paljastamisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.*

*Rangaistus 33 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.*

## 38 a §

## 38 a §

*Joka rikkoo 15 §:ssä säädetyn panttaajan tunnistamisvelvollisuuden tai tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.*

(kumotaan)

## 40 §

## 40 §

*Jos panttilainauslaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä taikka laitoksen yhtiöjärjestyttä, rahoitustarkastus voi velvoittaa laitoksen*

*Jos panttilainauslaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettua lakia ( / ) taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa.

määräyksiä tai laitoksen yhtiöjärjestystä, rahoitustarkastus voi velvoittaa laitoksen uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

## 11.

**Laki****poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
kumotaan poliisin henkilörekistereistä 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (509/1995)  
13 §:n 2 momentin 5 kohta, sekä  
lisätään 2 §:ään uusi 3 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi,  
seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 2 §

*Epäiltyjen rekisteri*

Epäiltyjen rekisteriin saa kerätä ja tallettaa  
myös rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä  
annetun lain ( / ) 5, 10 ja 12 §:n no-  
jalla saadut tiedot.

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä  
annetun lain nojalla saatuja tietoja sisältävää  
rekisterin osaa saavat käyttää rahanpesun  
selvittämistehtäviin määrätty poliisin henki-  
löstöön kuuluvat.

## 13 §

*Poliisin tietojen saanti eräistä rekistereistä*

5) Suomen Pankin rahoitustarkastuksen  
tietojärjestelmistä rahanpesun ennalta estä-  
misessä ja selvittämisessä tarvittavia tietoja;  
sekä

(kumotaan 2 momentin 5 kohta)

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä kuuta  
199 .

## 12.

**Laki****rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 32 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1304/1993, sekä  
*lisätään* 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin,  
sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 32 luku

**Kätkemisrikoksista**

## 1 §

*Kätkemisrikos*

Kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se,  
joka

2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitettun omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeuden taikka salaa tällaista seikkaa koskevan tiedon, jonka hän on lain mukaan velvollinen ilmoittamaan.

2) peittää tai häivyttää 1 kohdassa tarkoitettun omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet tai

3) jättää tekemättä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ( / ) 10 §:n mukaisen ilmoituksen taikka vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa siinä tarkoitettun ilmoituksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

13.

**Laki****rahoitustarkastuslain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 20 §:n  
 1 momentti,  
 sellaisena kuin se on laissa 572/1996, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

20 §

20 §

*Valvontamaksu**Valvontamaksu*

Rahoitustarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvon-  
 nassa olevien ja julkisen kaupankäynnin  
 kohteena olevien arvopapereiden liikkee-  
 seenlaskijoiden *sekä valuutanvaihtoa har-*  
*joittavien rahoituslaitosten* suoritettava val-  
 vontamaksu.

Rahoitustarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvon-  
 nassa olevien ja julkisen kaupankäynnin  
 kohteena olevien arvopapereiden liikkee-  
 seenlaskijoiden suoritettava valvontamaksu.

-----  
 Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
 kuuta 199 .  
 -----

